cijena 30 d

broj 69

SIRIUS

BIBLIOTEKA ZNANSTVENE FANTASTIKE

Anne McCaffrey

BROD KOJI JE PJEVAO

i druge najljepše sf priče, među njima

DESET PRIČA DOMAĆIH AUTORICA

Anne McCaffrey: Brod koji je pjevao

The Ship Who Sang

Prevela Ljerka Pustišek

Rodila se kao »nešto« i bila bi osuđena na smrt, da nije prošla na encefalografskom testu kojem su podvrgavali svu novorođenčad. Jer, uvijek je postojala mogućnost da je, i usprkos izobličenim udovima, razum ostao netaknut, i usprkos ušima koje su tek nejasno čule i očima što su samo nazirale, mozak sposoban i spreman da prima.

Elektroencefalogram bio je neočekivano dobar, što je odmah preneseno njezinim očajnim roditeljima koji su vani čekali rezultat. Oni su trebali donijeti konačnu, tešku odluku: da pristanu na eutanaziju ili na to da im dijete postane »mozak« u kapsuli, upravljački mehanizam, jedno od mnogih neobičnih zanimanja. U ovom drugom slučaju dijete im ne bi patilo, već bi stoljećima živjelo udobno u metalnoj čahuri, obavljajući zanimljive zadatke za Središnje svjetove.

Ostavili su je da živi i dali joj ime Helva. U prva tri mjeseca života vegetirala je mašući nakaznim batrljcima i pokušavajući se ritati sakatim nogama, uz sve ono što čini sva dojenčad. Nije bila sama. Na posebnom odjelu za dojenčad bilo je još troje takve djece. Uskoro su ih prebacili u Centar za eksperimentalnu obuku, gdje je započeo njihov savršeni preobražaj.

Jedno je dijete umrlo već na početku, ali je zato čak sedamnaestoro iz Helvina »razreda« uspješno napredovalo u svojim metalnim čahurama. Umjesto da zapovijedaju njezinim nogama, Helvini živačni impulsi pokretali su kotače; umjesto da hvata rukama, upravljala je mehaničkim hvataljkama. Kako je postajala starijom, živci su joj prenosili sve više i više složenih naredbi, stvarajući tako mehanizam upravljanja svemirskim brodom i njegova održavanja. Jer, Helva je bila određena da postane »misaoni« dio broda, koji je kao druga, pokretna, polovica nadopunjavao muškarac ili žena. prema tome koga odabere. Trebala je ući u elitu svoje vrste. Rezultati njezinih testova inteligencije bili su iznad prosjeka, a indeks adaptacije neobično visok. Sve dok razvoj u kapsuli bude tekao prema očekivanjima i bez posljedica zbog operacije hipofize, Helva će živjeti poklonjenim, dragocjenim i neobičnim životom, zapravo tek blijedom sjenom onoga što proživljava »normalna« osoba.

Međutim, nijedna snimka njenih moždanih programa nijedan rani test inteligencije nisu zabilježili nikakve posebne bitne podatke o Helvi koje bi Centar

trebao saznati. Morali su čekati da prođe vrijeme obuke, pa tek onda vidjeti rezultat, vjerujući da će je intenzivnom psihičkom obradom obraniti od posljedica njezina neobičnog zatočeništva i teškog zanimanja. Brod kojim upravlja ljudski mozak ne smije biti ni neposlušan ni lud, kad se već toliko energije i sredstava ulaže u gradnju izviđačkih letjelica Centra. Brodovi vođeni ljudskim mozgom već su, naravno, davno prošli eksperimentalnu fazu. Operativni postupak na hipofizi bio je toliko usavršen, da je većina dojenčadi ostajala na životu, ali im je rast bio zaustavljen i tako ih kasnije nije trebalo prebacivati u veće kapsule. I gubitak kod konačnog spajanja na kontrolne uređaje brodova ili industrijskih procesa bio je vrlo, vrlo mali. Ljudi u kapsulama nisu bili veći od patuljaka, bez obzira s kakvim su se nakaznostima rodili, ali se jedan dobro školovani mozak zacijelo nikada ne bi mijenjao s najsavršenijim tijelom u svemiru.

Tako je, nekoliko sretnih godina, Helva jurila uokolo u svojoj kapsuli, zajedno sa svojim vršnjacima u školi, igrajući se igara kao što je »odvraćanje pažnje«, »sakrivanje na kotačima«, učeći lekcije iz vučne i pogonske tehnike, proračuna, logistike, mentalne higijene, osnovne psihologije bića s drugih svjetova, filologije, povijesti svemira, prava, prometa, šifriranja: iz svega onoga što bi razuman, logičan i dobro obaviješten čovjek trebao znati. Ni ne opažajući, ali na zadovoljstvo svojih učitelja, Helva je učila jednako lako kao što je upijala hranjivu tekućinu u svojoj kapsuli. Tek jednom kasnije shvatit će vrijednost neprekidnog ponavljanja za podsvjesno učenje.

Helvino obrazovanje pratila su i marljiva dobrotvorna udruženja, koja su istraživala eventualne okrutnosti prema stanovnicima Zemlje i drugih planeta. Jedna takva grupa — Društvo za očuvanje prava inteligentnih manjina — uzbudila se zbog »začahurene djece« upravo kad je Helva navršavala četrnaestu godinu. Prisiljeni okolnostima, Središnji svjetovi su za tu grupu organizirali posjet Centru za eksperimentalnu obuku, započinjući ga prikazivanjem razvoja svakog učenika, praćenim fotografijama. Tek je mali broj članova grupe pregledao više od prvih nekoliko snimaka. Većinu njihovih ranijih prigovora zbog »čahura« zamijenilo je olakšanje da su ova (za njih) užasna tijela ipak bila milostivo sakrivena očima svijeta.

Helvin se razred upravo bavio lijepim umjetnostima, predmetom koji su svi voljeli u opširnom nastavnom programu. Helva je radila s jednim od mikroskopskih pomagala koje će kasnije upotrebljavati za sitne popravke na komandnoj ploči. Obrađivala je veliku temu — kopiju Posljednje večere, na maloj podlozi — sićušnoj glavici vijka. Podesila je svoj vid na odgovarajući stupanj. Dok je radila, nesvjesno je tiho pjevušila sasvim neobičnim glasom. Ljudi iz kapsula koristili su se vlastitim glasnicama i ošitom, ali su zvuk prenosili kroz mikrofon, a ne kroz usta. Helvino pjevušenje je tako bilo neobično zvonko, obojeno toplinom i nježnošću, premda melodija nije bila naročita.

— Gle, kako imaš divan glas — rekla je jedna gošća.

Helva je podigla pogled i ugledala zanimljivu panoramu pravilnih, prljavih kratera na ljuskavoj ružičastoj površini. Njezino se pjevušenje pretvori u zaprepašteno krkljanje. Instinktivno je podešavala vid, sve dok koža nije izgubila

svoj krateraSti izgled i pore se vratile na normalnu veličinu.

— Da, mi prilično dugo vježbamo glas, gospođo — mirno je odvratila Helva. — Neškolovan glas postaje nepodnošljiv za dugotrajna međuzvjezdana putovanja pa ga treba dotjerati. Ja sam te vježbe jako voljela.

Premda je to bio Helvin prvi susret s ljudima izvan kapsula, primila ga je mirno. Bilo kakva druga reakcija odmah bi se pribilježila.

— Hoću reći da lijepo pjevaš... dušo — rekla je žena.

— Hvala vam. Zanima li vas što radim? — upitala je Helva uljudno. Instinktivno se povukla iz osobnog razgovora, ali je ženinu opasku registrirala kao temu za kasnije razmišljanje.

— Što radiš? — upitala je žena.

— Upravo prenosim Posljednju večeru na glavu vijka.

— Oh, zar zbilja? — cvrkutala je gošća.

Helva je vratila svoj vid na povećanje i kritički je promatrala rad.

— Naravno, neke boje ne odgovaraju baš nijansama starog majstora, a ni perspektiva nije kako treba, ali mislim da će to ipak biti pristojna kopija.

Žena je, ne videći, buljila oči.

— Oh, zaboravila sam — pokajnički se ispričavala Helva. I pocrvenjela bi, da je mogla. — Vaš se vid ne može podesiti.

Mentor koji je slušao ovaj razgovor bio je ponosan i zadovoljan, jer je u Helvinu glasu osjetio žaljenje zbog ove nesmotrenosti.

— Evo, ovako će biti bolje — rekla je Helva, mehaničkom rukom uzimajući povećalo i držeći ga nad slikom.

Duboko zaprepaštena, čitava grupa se sagnula nad savršenu kopiju Posljednje večere, izrađenu na glavici vijka.

— No — primijetio je čovjek koji je ovdje bio samo pratilac svoje supruge — Gospod može i večerati tamo gdje se anđeli ne usuđuju ni stupiti nogom.

— Aludirate li — uljudno je upitala Helva — na srednjovjekovnu raspravu o tome koliko anđela može sati na glavicu pribadače?

— Da, baš na to.

— Ako umjesto »anđeo« kažete »atom«, problem nije nerješiv, pod uvjetom da znamo sastav metala od kojeg je pribadača.

— A ti si programirana da ga odrediš?

— Naravno.

— A nemaš li možda ugrađen i program sa smislom za humor, mala?

— Odgajani smo da razvijemo smisao za proporcije, što i ima istu svrhu.

Dobričina se zadovoljno smijuckao, zaključujući da se u ovaj posjet ipak isplatilo krenuti.

Ako su već morali beskrajno dugo prežvakavati duhovnu hranu koju im je ponudio Centar za eksperimentalnu obuku, Helva im je svakako bila poslastica.

O »pjevanju« koje su joj pripisivali svakako je trebala razmisliti. Ona je, naravno, bila prošla, i to s veseljem, tečaj poznavanja glazbe u kojem je slušala ne samo poznatija klasična djela poput »Tristana i Izolde«, »Candide«, »Oklahome« i »Figarova pira« i pjevače atomskog doba Birgit Nilsson, Boba Dylana i Geraldine

Todd, već i neobične ritmičke tvorevine Venerijanaca, vizualnu kromatiku Kapelanaca, mnogozvučne koncerte Altarijanaca i mumljanje Retikulanaca. Ali »pjevanje« je za svako biće iz kapsule predstavljalo znatne tehničke teškoće. Ljudi u kapsulama bili su školovani da prije donošenja bilo kakve odluke ispitaju određen problem sa svih strana. U tako dobroj ravnoteži između optimizma i praktičnosti, ne upadajući u malodušnost, znali su i sebe i svoje brodove s pilotima izvući iz najneobičnijih situacija. Zato Helvu, među svim ostalim zabranama, nije mučilo to da ne smije otvoriti usta i pjevati. Jer, ona je otkrila način kako da pjeva i mimo ograničenja.

Najprije je počela ispitivati načine reprodukcije zvuka, ljudskog i instrumentalnog, tokom stoljeća. Pokazalo se da su njene vlastite mogućnosti za proizvođenje zvuka zapravo bliže instrumentu nego glasu. Najviše truda i vježbe bilo joj je potrebno za kontrolu disanja i pravilno oblikovanje samoglasnika u usnoj šupljini. Ljudi u kapsulama, naime, nisu disali u pravom smislu riječi. Kisik i ostale plinove nisu iz atmosferi udisali plućima, nego su ih upijali iz otopine u svojoj kapsuli. Nakon mnogih pokušaja, Kelva je otkrila da može kontrolirati ošit i tako zadržati ton. Opuštanjem vratnih mišića i potiskivanjem zraka iz usne šupljine prema sinusima, mogla je usmjeriti samoglasnike u najpovoljniji položaj za reprodukciju kroz mikrofon koji je imala u grlu. Usporedila je rezultat sa snimkama suvremenih pjevača. Uopće nije bila nezadovoljna, premda je njezino pjevanje bilo nekako neobično, ne disharmonično, nego naprosto jedinstveno. A učenje repertoara iz fonoteke Centra nije nikakav problem za onoga tko ima savršeno izvježbano pamćenje. Vidjela je da može pjevati svaku ulogu i svaki glas i to joj je zagolicalo maštu. Nije joj palo na pamet da je sasvim neobično da žena pjeva bas, bariton, tenor, mezzosopran, sopran i koloraturni sopran kada i kako hoće. Za Helvu je to jednostavno bila stvar pravilne reprodukcije tona i kontrole ošita, prema potrebama glazbe.

Ako su njezini učitelji i uočili Helvinu neobičnu zabavu, zadržali su to za sebe. Ljudi u kapsulama mogli su se baviti svojim hobijem dokle god to nije utjecalo na njihov posao.

Na svoj šesnaesti rođendan Helva je završila školovanje i smještena je u brod XH-834. Njenu čvrstu titansku kapsulu postavili su iza još otpornijeg zaštitnog zida u središnjem cilindru izviđačkog broda. Instalirali su joj i učvrstili kablove za živčane, slušne, vidne i osjetilne veze, njene mehaničke ruke su precizno podesili, a na kraju su izvršili neopisivo osjetljivo priključivanje mozga. Sve to dok je Helva spavala pod anestezijom. Kad se probudila, bila je dio broda. Njezin mozak i inteligencija upravljali su svim mogućim operacijama, od navigacije do raznih utovara i pretovara koje obavlja brod toga tipa. Mogla se brinuti za sebe i svoju pokretnu polovicu ne samo u bilo kojoj situaciji zabilježenoj u analima Središnjih svjetova, već i u slučajevima koje su mogli zamisliti samo najmaštovitiji umovi Centra.

Njezin prvi pravi let (simulirane letove s lažnim komandnim pločama obavljala je, zajedno sa svojim vršnjacima, od svoje osme godine) uvjerio ju je da potpuno gospodari tehnikom svog zvanja. Bila je spremna da se otisne u velike

pothvate i da primi svog pokretnog druga.

Kad se Helva javila na dužnost, u bazi je na posao čekalo devet izviđača. Bilo je više hitnih zadataka, ali se za Helvu već otprije zanimalo nekoliko odjela u Centrali i svaki je šef želio da bude baš njemu dodijeljena. I tako se nitko nije sjetio da Helvi predstavi kandidate za njena pomoćnika. Brodovi su, naime, uvijek sami birali svoje pilote. Da je tog časa bio još koji takav brod u bazi, podučio bi Helvu da ona počne prva. Ovako, dok su se u Centrali međusobno prepirali, Robert Tahner se iskrao iz pilotske nastambe i stao pred Helvin vitki metalni brod.

— Ohoj, ima li koga? — upitao je.

— Naravno — odgovorila je Helva, aktivirajući svoje vanjske perceptore. — Jesi li ti moj pilot? — upitala je s nadom, prepoznajući izviđačku uniformu.

— Na tvoju zapovijed — rekao je čeznutljivo.

— Nitko nije došao. Mislila sam da možda nema slobodnih pilota, a iz Centrale nisam dobila nikakve upute.

Čak joj se i samoj činilo da malo previše sažaljeva samu sebe ali je doista bila vrlo usamljena na pustom i mračnom uzletištu. Do sada je uvijek bila u društvu drugih kapsula ili, u posljednje vrijeme, tehničara. Ova iznenadna samoća vrlo je brzo izgubila svoj prvobitni čar i postala joj teška.

— To što nemaš nikakvih uputa iz Centrale ne mora te žalostiti, jer tu je još osam momaka koji grizu nokte od nestrpljivosti da ih pozoveš k sebi, ti, prelijepa stvarčice!

Dok je to govorio, Tanner je već bio u glavnoj kabini i divio se, pipajući komandnu ploču, antigravitaciono sjedalo za pilota, zavirujući u ostale kabine, u prednji dio broda, u pomoćne prostorije.

— A sada, da se napraviš luda pred Cetralom i ujedno nama učiniš uslugu i pozoveš pilotsku nastambu, a mi ovdje upriličimo malu zabavu za zagrijavanje broda i izbor pilota? Hmmm?

Helva se u sebi smijala. On je bio tako potpuno drugačiji od povremenih posjetilaca ili tehničara iz Centra za eksperimentalnu obuku s kojima se do sada srela. Bio je tako veseo, tako samouvjeren i njegov joj se prijedlog o zabavi i izboru pilota zaista dopao. Nije joj se činilo da bi to bilo protiv pravila

— Komunikacionom centru, XH-834, Spojite me s pilotskom nastambom.

— Vizualno?

— Da, molim. _

Na njezinu ekranu pojavi se slika muškaraca u različitim položajima dosađivanja.

— Govori XH-J834. Da li bi mi slobodni piloti učinili čast da dođu k meni?

Osam prilika skoči, grabeći dijelove opreme, isključujući vrpce, ispetljavajući se iz kreveta, oslobađajući se ručnika.

Helva je prekinula vezu, dok se Tanner veselo smješkao i sjeo da dočeka ostale.

Helvu obuze uzbuđenje od očekivanja, nešto sasvim neobično za ljude iz kapsula. Osjećala se poput glumice pred premijeru: zabrinuta, prestrašena, bez daha. Ali za razliku od glumica nije mogla dobiti histeričan napadaj i razbacivati

uokolo porculanske posude i šminku da smiri napetost. Mogla je, naravno, provjeriti da li u spremištu ima jela i pića, što je i učinila, nudeći Tannera još netaknutim zalihama.

Izviđače su neslužbeno nazivali »snagom«, kao suprotnost brodovima — »mozgovima«. I njihova je obuka bila jednako teška kao školovanje »mozgova« i samo se vrhunski jedan posto od svih najboljih učenika mogao upisati u Izviđačku školu Središnjih svjetova. Zato su osmorica mladića koji su jurili uz rampu do Helvinih gostoljubivih vrata bili neobično zgodni, inteligentni, uravnoteženi i sabrani. Očekkoji su jurili uz rampu do Helvinih gostoljubivih vrata bili sasvim spremni da jedan drugoga prevare, samo da je se dočepaju.

Pod ovom navalom pravih ljudi Helva je u duši ostala bez daha, prepuštajući se nakratko raskoši tog osjećaja.

Pokušavala je izabrati među tim mladićima. Tannerov oportunizam ju je zabavljao, ali ne baš i naročito privlačio; plavokosi Nordsen djelovao je previše obično; tamnokosi Al-atpay posjedovao je izvjesnu tvrdoglavost koja joj se nije sviđala. Mir-Ahninov cinizam sakrivao je neku unutarnju zatucanost koju nije imala namjere prosvjećivati, premda se, izvana, najviše od svih trudio da privuče njenu pažnju. Njezino udvaranje bilo je neobično — to će biti tek prvo od nekoliko njenih vjenčanja, jer su piloti prestajali raditi nakon 75 godina službe, a ako nisu imali sreće, čak i ranije. »Mozgovi« su, sa svojim tijelima zaštićenim od bilo kakvih utjecaja, bili neuništivi. Teoretski, kad je jednom osoba iz kapsule vratila ogroman dug za raniju njegu, kirurške zahvate za prilagođavanje i izdržavanje, bila je slobodna da potraži posao negdje drugdje. U zbilji, ljudi u kapsulama radili su sve dok se ne bi odlučili na samouništenje ili nastradali na poslu. Helva je razgovarala s osobom u kapsuli koja je imala 322 godine. Taj ju je susret ispunio takvim strahopoštovanjem, da se nije usudila pitati neke osobne stvari koje je željela saznati.

Još je bila neodlučna, kad je Tanner počeo izviđačku pjesmicu o nedaćama hrabrog, jakog i strašno nespretnog Snažnog Billa. Njihov zajednički pokušaj da usklade glasove pretvorio se u kakofoniju i Tanner ih stade divlje umirivati rukama.

— Treba nam snažni vodeći tenor. Jennane, osim što te bije glas najboljeg pilota, imaš li još kakav glas?

— Jaki — odgovorio je Jennan dobre volje.

— Ako vam baš treba tenor, mogu ja pokušati — javila se Helva.

— Zaboga, djevojko — bunio se Tanner.

— Da čujemo tvoj A — smijao se Jennan.

U potpunoj tišini, nakon bogatog, čistog Al, Jennan je mirno primijetio: — Da je Caruso mogao otpjevati takav A dao bi sve druge note.

Nije im trebalo dugo da otkriju njezin puni registar.

— Tanner nije tražio ništa drugo do snažnog vodećeg tenora — šalio se Jennan — a naša draga gospodarica podarila nam je čitav pjevački zbor. Momak koji dobije ovaj brod stići će daleko, daleko, daleko.

— Sve do maglice Konjska glava? — upitao je Norsden, citirajući staru izreku Centrale.

— Sve do maglice Konjska glava i natrag, divno ćemo pjevati — rekla je Helva, smijuljeći se.

— Nas dvoje — dodao je Jennan. — Samo, bolje da ti pjevaš, a ja, sa svojim glasom, samo ću slušati.

— A meni se učinilo da bih ja trebala slušati — predloži konačno Helva.

Jennan se svečano pokloni, kićenim pokretom skidajući svoj šešir zgužvanih rubova. U tom poklonu bio je okrenut prema središnjem cilindru, u kojem se Helva stvarno nalazila. I ona je svoj izbor izvršila točno u tom trenutku i zbog tog posebnog razloga: Jennan je, jedini od svih, govorio s njom osjećajući njezinu fizičku prisutnost, premda je znao da ga ona može vidjeti ma gdje bio, ne obazirući se na činjenicu da je ona zatvorena iza debelih metalnih zidova. I kasnije, dokle god su radili zajedno, Jennan je uvijek okretao glavu prema njoj, bez obzira gdje se nalazio. Odgovarajući na njegovo poštovanje, Helva je od tog trenutka nadalje uvijek razgovarala s Jennanon preko svog glavnog mikrofona, premda je to katkad imalo i svojih slabih strana.

Helva nije znala da se te večeri zaljubila u Jennana. Kako se još nikada nije susrela s ljubavlju i nježnošću, već samo s njihovim dalekim rođacima: poštovanjem i divljenjem, teško da bi mogla prepoznati svoju reakciju na toplinu njegove naravi i pažnje. Kao osoba u kapsuli, smatrala se daleko od osjećaja povezanih s tjelesnim željama.

— No, Helva, drago mi je što smo se upoznali — rekao je Tanner iznenada, dok su ona i Jennan raspravljali o baroknim karakteristikama pjesme »Dođite, o sinovi umjetnosti«, — Do viđenja negdje u svemiru, Jennane, srećkoviću. Hvala ti za zabavu, Helva.

— Ne morate već ići? — upitala je Helva, malo kasno shvaćajući da su se ona i Jennan razgovorom odvojili od ostalih

— Najbolji pobjeđuje — rekao je Tanner kiselo. — Čini se da ću morati nabaviti traku s ljubavnim pjesmama. Mogle bi mi zatrebati kod idućeg broda, ako postoji još netko kao ti.

Helva i Jennan promatrali su ih kako odlaze, oboje malo zbunjeni.

— Možda Tanner prebrzo stvara neke zaključke? — upitao je Jennan.

Helva ga je promatrala kako se naslanja na konzolu, gledajući ravno prema njenoj kapsuli. Ruke je prekrižio na prsima, a čaša koju je držao bila je već neko vrijeme prazna. Bio je zgodan, pa i drugi su bili; ali su njegove budne oči bile neoprezne, usne su mu se rado smiješile, a glas (koji je Helvu posebno privlačio) bio mu je zvonak, dubok i bez neugodnog prizvuka ili akcenta.

— U svakom slučaju, prospavaj to, Helva. Zovi me ujutro, ako si stvarno tako odlučila.

Pozvala ga je za vrijeme doručka, pošto je svoj izbor javila Centrali. Jennan je preselio svoje stvari, primio njihove zajedničke službene papire, spremio dosje sa svojim osobnim podacima i opisom dosadašnjeg rada u njezin retrospektor, dao joj koordinate njihova prvog zadatka. XH-834 službeno je postao JH-834.

* * *

Njihov prvi zadatak bio je dosadan, ali neophodan zbog hitnosti (Helva je

dodijeljena Medicinskom odjelu). Jurili su sa cjepivom prema udaljenom sustavu koji je napala virulentna bolest izazvana sporama. Trebalo je što brže stići na Špicu.

Nakon početnog, uzbuđujućeg propinjanja najvećom brzinom, Helva je shvatila da će joj na ovom dosadnom putovanju mišići imati manje posla od njezina pilota. Ali, oboje su imali dosta vremena da se upoznaju. Jennan je, naravno, znao za što je Helva sposobna kao brod i drug na poslu, isto kao što je ona znala što može očekivati od njega. No, to su bile samo činjenice i Helva je pohlepno nastojala razumjeti onu ljudsku stranu svog pilota koja se ne može svesti na niz znakova. Jednako kao što se ono što dvije osobe daju i traže ne može naučiti iz knjiga. To se mora iskusiti.

— Moj otac je također bio izviđač, ili je i to možda programirano? — počeo je Jennan trećeg dana putovanja.

— Naravno.

— To nije pošteno, znaš. Ti imaš kompletnu povijest moje porodice, a ja o tvojoj ne znam ništa.

— Ne znam ni ja — odgovorila je Helva. — Dok nisam čitala povijest tvoje porodice, nije mi ni palo na pamet da je imam i ja, odloženu negdje u arhivi Centrale.

Jennan frkne nosom.

— Psihologija kapsula!

Helva se nasmijala.

— Da, a ja sam čak i programirana protiv znatiželje. Bilo bi bolje da si i ti.

Jennan je zatražio piće, lijeno se bacio na antigravitacioni ležaj, stavio noge na odbojnike, ljuljajući se na amortizerima.

— Helva — izmišljeno ime...

— Zvuči skandinavski.

— Ti nisi plavuša — sa sigurnošću je tvrdio Jennan.

— No, dobro, ima i tamnokosih Šveđanki.

— I plavokosih Turaka, a harem ovoga ovdje ima ukupno jednu ženu.

— I to dobro sakrivenu, da, ali možeš obići sve kuće užitaka... — Helvu je od uzbuđenja izdao njezin pomno uvježbani glas.

— Znaš — prekinuo ju je Jennan, zadubljen u neke svoje misli — činilo mi se kao da je moj otac bio nekako više oženjen svojim brodom, Silvijom, nego mojom majkom. Sjećam se kako sam mislio da mi je Silvia baka. Imala je mali broj, pa mora da je u najmanju ruku bila pra-pra-prabaka. Znao sam satima razgovarati s njom.

— Koji je njezin broj? — upitala je Helva, nesvjesno ljubomorna na sve one koji su s njim ikada bili u društvu.

— 422. Mislim da sada ima oznaku TS. Jednom sam sreo Toma Burgessa.

Jennanov otac umro je od neke planetarne bolesti, protiv koje je postojalo cjepivo, ali ga je njegov brod, pomažući ugroženima, potrošio do posljednje kapi.

— Tom kaže da je s njom jako teško i da je potpuno otvrdnula. A ti, djevojko, samo se usudi da jednom prestaneš biti tako mila i ja ću se dići iz mrtvih da te progonim — prijetio je Jennan.

Helva se smijala. Iznenadio ju je, skočivši odjednom do ploče cilindra i dodirujući je lagano nježnim prstima.

— Baš me zanima kako izgledaš — rekao je meko, sanjarski.

Helva je učila o toj prirodnoj radoznalosti izviđača. Ona nije ništa znala o sebi, niti bi to itko od njene vrste mogao i htio.

— Odaberi bilo koji oblik, veličinu i boju, bit ću ti zahvalna — odvratila je kako su je podučili.

— Željezna djevo, ja volim plavokose s dugačkim pletenicama — i Jennan pokretima opiše pletenice kakve je imala Lady Godiva. — Budući da si oklopljena titanom, zvat ću te Brunhilda, draga moja — završi uz poklon.

Uz zadovoljni smiješak, Helva otpjeva odgovarajuću ariju, upravo u času kad se Špica pojavila na vezi.

— Kakvo je to vražje urlanje? Tko ste vi? I, ako niste medicinski brod Središnjih svjetova, gubite se! Ovdje imamo zarazu. A za posjetitelje nema nikakvih privilegija!

— To moj brod pjeva. Mi smo JH-834 iz Svjetova i nosimo vam cjepivo. Molimo koordinate za spuštanje. .

— Tvoj brod pjeva?

— Najbolji sopran, alt, tenor i bas u organiziranom svemiru. Imate li kakvih želja?

JH-834 isporučio je cjepivo, ali bez glazbene pratnje, i primio hitan nalog da proslijedi do Leviticusa IV. Dok su stigli do njega, glas o brodu ih je pretekao i Jennan je bio prisiljen braniti djevojačku čast broja 834.

— Prestat ću pjevati — skrušeno je mrmljala Helva dok se programirala za stavljanje obloga na njegove modrice.

— Nećeš — govorio je Jennan kroz stisnute zube. — Ako treba, dobivat ću modrice sve do Konjske glave, dijeleći lekcije podrugljivcima, ali mi ćemo ostati brod koji pjeva.

Pošto se »brod koji pjeva« obračunao s malom, ali opasnom grupom narkomana u Malom Magellanovu obliku, ovo se ime konačno izgovaralo s poštovanjem. Centrala je znala za sve te događaje i u evidenciji o JH-834 dodala stavku »Posebne sklonosti«. Ova izvanredna ekipa odlično se slagala.

Jennan i Helva su se i sami smatrali izvanrednom ekipom nakon ovog lijepog hapšenja.

— Od svih poroka u svemiru najviše mrzim narkomaniju — primijetio je Jennan na putu za Centralnu bazu. — Može se dosta brzo otići k vragu i bez ovakve pomoći.

— Jesi li se zato javio u izviđačku službu? Da se boriš protiv nedopuštene trgovine?

— Kladim se da već imaš moj službeni odgovor u retrospektoru.

— I to pretjerano kićen. »Nastavljam tradiciju svoje orodice, čije se već četiri generacije nalaze u ovoj službi«, ako smijem citirati tvoje vlastite riječi. Jennan je gunđao.

— Bio sam vrlo mlad kad sam to napisao. Svakako još nisam bio na završnom

školovanju. A kad sam već jednom bio primljen na završno školovanje, ponos mi nije dao da popustim... Kao što sam već rekao, posjećivao sam oca na Silviji i onda mi je palo na pamet da bi me ona mogla smatrati zamjenom za tatu, toliko sam bio zadojen propagandom za izviđački posao. I to je upalilo. Od svoje sedme godine znao am da ću biti izviđač ili tako nešto. — Slegnuo je ramenima kao da žali zbog te mladenačke odluke iz koje je sazrelo njegovo današnje zanimanje.

— Tako, dakle? Izviđač Sahir Silan na JS-44 prodire u maglicu Konjska glaav?

Jennan se pravio da ne osjeća njezin sarkazam.

— S **tobom** bih mogao stići čak dotamo. Ali, čak ni uz Silvijinu podršku, nikad **sebe** nisam zamišljao **tako** slavnim, i u najluđim maštanjima o svojim letovima. Ovakve velike lagarije prepuštam od sada tvome oštrom umu. Ja ću se zadovoljiti manjom ulogom u povijesti svemira.

— Skromnost?

— Ne. Praktičnost. Mi smo i u nekakvoj službi, i tako dalje. — Dramatskom gestom stavio je ruku na srce.

— Lovče na slavu!

— Gle, tko se to javlja, prijateljice moja, spremna za putovanje do maglice! Ja bar nisam lakom! Neću biti takav junak kao što je bio moj otac na Parsaeji, ali bih ipak želio da me se sjećaju po nekom slavnom djelu. Svi to žele. Zašto bismo inače radili ili umirali?

— Tvoj je otac umro kad se vraćao s Parsaeje, ako mogu navesti činjenice. Tako, nije nikada ni saznao da je proglašen junakom zato što je svojim brodom zaustavio poplavu. A to je očuvalo koloniju na Parsaeji. To je, opet, omogućilo otkrivanje antiparalitičkih sposobnosti Parsaeje. On sve to nije nikada saznao.

— Znam — rekao je Jennan tiho.

Helva je odmah požalila zbog tona kojim mu je govorila. Znala je kako je Jennan bio blizak s ocem. U podacima koje je imala o njemu postojala je i bilješka da je smrt svog oca opravdavao neočekivano sretnim ishodom slučaja na Parsaeji.

— Činjenice nisu ljudi, Helva. Moj otac je to bio, i ja sam. A u osnovi, i ti si. Provjeri svoje komande, broju 834. Ispod svih tih žica koje su ti prikopčali naći ćeš srce, nerazvijeno ljudsko srce. Sasvim očito!

— Oprosti, Jennan — rekla je.

Jennan je malo oklijevao, a zatim, prihvaćajući ispriku, pružio ruke i nježno joj potapšao oklop.

— Ako nas ikada oslobode ovih dostavljačkih poslova, zaletjet ćemo se do maglice, ha?

Kako se to često događa u izviđačkom poslu, nije prošao ni jedan sat kad su dobili nalog da promijene kurs, ali ne prema Maglici već prema nedavno koloniziranom sustavu sa dva nastanjena planeta, od kojih je jedan bio tropski, a drugi ledeni. Njihovo sunce, Ravel, postalo je nestalno; spektar mu je bio poput školjke koja se brzo otvara, a sve su se boje postepeno stapale u ljubičastu. Zbog povišene temperature prime, prvi planet — Daphnis — već je bio evakuiran. Slika promjena na spektru pokazivala je da će sunce sprženi i Chloe. Zato su se svi

brodovi u neposrednoj blizini morali javiti Štabu za katastrofe na planetu Chloe, da pomognu u spašavanju preostalih kolonista.

JH-834 je odmah poslušao naredbu i javio se Štabu, koji ga je poslao do udaljenijih predjela da pokupi raštrkane naseljenike kojima se položaj nije činio tako ozbiljnim. Doista, prvi put od njegova nastanka temperatura na Chloe popela se iznad ledišta. A mnogi su kolonisti bili fanatici i naselili su Chloe vjerujući da mogu provoditi život na tom smrznutom planetu. Tako su sada njegovo iznenadno otapanje tumačili drugim uzrocima, a ne pobjesnjelim suncem.

Jennan je potrošio toliko vremena na uvjeravanja, da su on i Helva, na putu za četvrto i posljednje naselje, već dosta kasnili.

Helva je preletjela preko visokog lanca nazupčanih vrhova koji je okruživao i štitio dolinu od ranijih neobuzdanih snjegova i sadašnje vrućine. Žestoko sunce s plamtećom koronorn upravo je zasjalo nad dubokom dolinom kad se Helva spustila.

— Bilo bi najbolje da pograbe četkice za zube i uskoče — rekla je Helva. — Štab kaže da požurimo.

— Same žene — čudio se Jennan dok im je išao u susret — Osim ako muškarci na Chloe ne nose krznom podstavljene suknje.

— Očaraj ih, ali skrati svoj uobičajeni postupak na ono najosnovnije. I stalno budi na vezi sa mnom.

Jennan im je prišao sa smiješkom, ali je njegovo objašnjenje što ovdje radi primljeno s potpunom nevjericom i sumnjom u istinitost. U sebi je bjesnio dok je njihova poglavarica drugim riječima objašnjavala porast temperature sunca.

— Sunce će u bijesu eksplodirati — rekao joj je. — Došao sam da vas odvezem u svemirsku luku na Krunici.

— U tu Sodomu? — Glavarica se smrkla i prezirno slegla ramenima na ovaj prijedlog. — Zahvaljujemo vam na upozorenju, ali nemamo nikakve želje da iz ovog mira odemo u grubu civilizaciju...

— Morate poći sa mnom — rekao je Jennan odlučno — Kad vas ovo sunce ispeče...

— Gospo — umiješala se Helva, pomišljajući da bi ženski glas mogao biti uvjerljiviji od Jennanove muškosti.

— Tko to govori? — povikala je žena, osupnuta glasom bez tijela.

— Ja, brod Helva. Pod mojom zaštitom ti i tvoje sestre možete ući bez straha. Ja ću vas čuvati i sigurno odvesti na mjesto koje vam je pripremljeno.

Poglavarica je radoznalo zavirila kroz otvorena vrata broda.

— Budući da samo Središnji svjetovi smiju upotrebljavati ove brodove, priznajem da se ne šališ s nama, mladiću. Međutim, mi ovdje nismo ni u kakvoj opasnosti.

— Temperatura na Krunici je sada 99° — rekla je Helva. Čim sunčeve zrake izravno obasjaju ovu dolinu, bit će također 99°, ali će se naglo povećavati na 180°. Vidim da su vam nastambe drvene, a pukotine začepljene mahovinom. Suhom mahovinom. Zapalit će se vjerojatno oko podneva.

Sunce je počelo iskosa obasjavati dolinu, probijajući se između oštrih vrhova, i ogrijalo nemirnu grupu iza glavarice. Neke žane su čak otkopčale ovratnike svojih

krznenih ogrtača.

— Jennane — upozorila ga je Helva internom vezom — imamo vrlo malo vremena.

— Ne mogu ih ostaviti, Helva. Nekima od ovih djevojaka nije ni dvadeset godina.

— A i zgodne su. Nije čudo da glavarica ne želi ući.

— Helva!

Neustrašiva glavarica u tom trenutku odrješito okrene leđa spasiocima.

— Da izgorite? — povikao je Jennan dok je ona krčila sebi put kroz žamor svojih podanica.

— Žele biti mučenice? Neka im bude; Jennane — rekla je Helva ravnodušno. — Mi moramo otići i tu više nema kolebanja.

— Kako da ih ostavim, Helva?

— Parsaea? — bocnula ga je Helva baš kad je krenuo da zgrabi jednu od žena. — Ne možeš ih sve dovući na brod, a nemamo vremena da se s njima natežemo. Ukrcaj se, Jennane, ili ću te prijaviti.

— Umrijet će — potišteno je gunđao Jennan dok se nevoljko okretao da se popne na brod.

— I to je najviše što možeš izgubiti — suosjećala. je Helva. — Kako se čini, imat ćemo upravo toliko vremena da stignemo na zborno mjesto. Laboratorij javlja kritično ubrzanje u promjeni spektra.

Jennan se već nalazio u prednjoj komori, kad je jedna od mlađih žena s vriskom pojurila prema vratima koja su se zatvarala. To je povuklo i druge. Navalile su na uski ulaz poput uplašena krda. Čak i da se tijesno stisnu jedna uz drugu, nije bilo mjesta za sve. Jennan je dobacio zaštitna odijela trima koje bi morale ostati s njim u prednjoj komori. Trošio je dragocjeno vrijeme objašnjavajući glavarici da mora navući odijelo, jer u komori nije bilo kisika ni rashladnog uređaja.

— Nećemo stići — rekla je Helva neljubazno Jennanu na internoj vezi. — Izgubili smo osamnaest minuta u ovoj zakašnjeloj jurnjavi. A, osim toga, pretovarena sam za maksimalnu brzinu koju, opet, moram postići da umaknemo od toplinskog vala.

— Možeš li se dići? S nama je sve u redu.

— Dići? Da — odgovarala je dok je to i radila. — A pobjeći? Pa ja teturam.

Jennan je, zakapčajući zaštitne pojasove ženama i sebi, osjećao kako je teško uzlijetala. Sasvim bezdušno, Helva se služila potiskom koliko god je mogla, unatoč činjenici da je gravitacijska sila surovo gnječila njene putnike, pa čak i usmrtila dvije žene. Morala ih je spasiti najviše što je mogla. Jedini do koga joj je bilo stalo bio je Jennan i strašno se bojala je li čitav. Bez zraka i hlađenja, pod zaštitom samo jednog, umjesto tri sloja metala, prednja komora nije bila sigurna za njih četvoro, premda su imali posebna odijela. To je bio standardni tip odijela i nije bio predviđen da podnese tako visoku temperaturu u kojoj se sada našao brod.

Helva je jurila što je brže mogla, ali ih je nevjerojatni toplinski val sa sunca, koje samo što nije eksplodiralo, uhvatio napol puta do spasonosnog hlada.

Nije se obazirala na krikove, jauke, molbe i zapomaganja u svojoj kabini. Slušala je samo Jennanovo teško disanje, nepravilno polsiranje njegova sistema za pročišćavanje zraka i preopterećenu sisaljku uređaja za hlađenje. Bespomoćna, čula je histeričan vrisak njegovih triju družica pod strahovitom vrućinom. Uzalud ih je Jennan pokušavao umiriti i objasniti im da će uskoro biti na sigurnom, u hladu, samo ako budu mirne i izdrže. Izbezumljene od straha i boli, nisu ga slušale i pokušale su ga napasti u tom tijesnom prostoru. Jedna se ruka, mlateći, zapela među žice na njegovu odijelu i šteta je bila učinjena! Jedna je žica, oslabljena toplinom i težinom ruke, pukla.

I pored sve energije kojom je raspolagala, Helva je bila bespomoćna. Gledala je Jennana kako se bori za zrak, kako zaklinjući okreće glavu prema njoj, kako umire.

Samo je čelična izdržljivost spriječila Helvu da se ne okrene i zaroni u pročišćavajuću dubinu gorućeg sunca. Jedva svjesna svojih postupaka, stigla je do spasilačkog konvoja. Slušajući naredbe, prebacila je svoje opečene i vrelinom iscrpljene putnice na određeni brod.

— Zadržat ću tijelo svog pilota i nastaviti do najbliže baze zbog pokopa — obavijestila je Centralu.

— Dobit ćeš pratnju — odgovorili su.

— Ne treba mi.

— Pratnja ti stiže, XH-834 — slijedila je kratka obavijest. Zgranuta činjenicom da su iz njena broja već izbacili Jennanov inicijal, nemoćno je ušutjela. Ošamućena čekala je da prođe konvoj, sve dok na svojim ekranima nije opazila dva vitka broda s »mozgovima«. Povorka je, brže nego na sprovodu, nastavila prema bazi.

— 834? Brod koji pjeva?

— Gotovo je s mojim pjevanjem.

— Tvoj pilot je bio Jennan?

— Ne želim razgovarati.

— Ja sam 422.

— Silvia?

— Silvia je davno umrla. Ja sam 422. Trenutno MS — Kratko je odvratio brod. — Naš treći prijatelj je AH-640, ali nije na vezi. Isto tako, ne bi imao razumijevanja da ti postaneš neposlušna. Ali, ja ću ga zaustaviti ako te pokuša spriječiti.

— Neposlušna? — Helvu je ova riječ izbacila iz apatije.

— Naravno. Ti si mlađa. Imaš energije za mnogo godina. Pobjegni. I drugi su to činili. 732 je pobjegao prije dvadeset godina, nakon gubitka pilota na zadatku na onom bijelom patuljku. Više ga nikada nismo vidjeli.

— Nikada nisam čula za te bjegunce.

— Budući da nas prije svega uče poslušnosti, u školi to nisi ni mogla čuti, draga — rekao je 422.

— Utuvljivanje poslušnosti? — povikala je Helva bolno, sjećajući se sa čežnjom bijelog, izluđujuće bijelog plamena sunca od kojeg je pobjegla.

— Mislim da je sada pravi trenutak — rekao je 422 mirno, bez prijašnjeg cinizma u glasu. — Tamo daleko namiguju ti zvijezde.

— Sasvim samoj? — povikala je Helva iz dubine duše.

— Sasvim samoj — hladno je potvrdio 422. Sama sa čitavim svemirom i svim vremenom! Čak ni daljina do Konjske glave ne bi je preplašila. Sama, da stotinama godina živi s uspomenama i... ništa, ništa više.

— Je li Parsaea bila vrijedna toga? — tiho je upitala.

— Parsaea? — ponovio je broj 422, iznenađen. — S njegovim ocem? Da. Bili smo tamo, na Parsaeji, kad su nas trebali. Kao što si ti... i njegov sin... bili ste na Chloe. Onda kad SU vas trebali. Pravi je zločin ne znati gdje te trebaju i ne biti tamo.

— Ali ja trebam njega. Tko će meni pomoći? — gorko apitala Helva...

— 834 — rekao je 422 nakon cijelog dana šutnje — Centrala traži tvoj izvještaj. U bazi Regulus čekaju te piloti da odabereš zamjenu. Prema tome, promijeni kurs.

— Zamjena? — To nikako nije željela... da je netko, sasvim drugačiji, podsjeća na Jennana. Pa, njen se trup tek ohladio od vrućine Chloe. Helva je, atavistički, željela da neko vrijeme oplakuje Jennana.

— Oh, svi su oni u redu, ako si ti dobar brod — filozofski je primijetio 422. — I upravo ti to treba. Što prije, to bolje.

— Ti si mi rekla da neću pobjeći, je li? — upitala je Helva.

— Onog časa kad te prošlo, kao što je i mene prošlo nakon Parsaeje, a prije toga nakon Glen Arhura i Betelgeuse.

— Mi smo dresirani da nastavimo, zar ne? Mi ne možemo pobjeći. Ti si me samo iskušavala.

— Morala sam. Po naredbi. Čak ni Psihološki ne zna kad dolazi do pobune. Centrala se vrlo zabrinula, kćeri, a i svi ostali brodovi tvoje vrste. Ja sam tražila da te pratim. Ja... ne želim da vas oboje izgubim.

Preplavljena osjećajima, Helva je bila duboko zahvalna Silviji za njeno grubo suosjećanje.

— Svi smo mi proživjeli tu bol, Helva. Znam da ti to nije utjeha, ali da nemamo osjećaja za svoje pilote, bili bismo strojevi koji govore.

Helva je gledala u obrise Jennanova tijela pod mrtvačkim pokrovom i činilo joj se da kabinom još odjekuje njegov glas.

— Silvia, ja mu nisam mogla pomoći! — krik joj je dolazio iz srca.

— Znam, draga, znam — nježno je mrmljao 422 i zašutio.

Tri broda povećala su brzinu i bez riječi nastavila prema bazi Središnjih svjetova na Regulusu. Helva je prekinula šutnju tek kad je potvrdila prijem uputa za slijetanje i službenih izraza suosjećanja.

Spustili su se, sva tri broda u isti čas, uz šumoviti rub, gdje je golemo plavo drveće Regulusa stražarilo nad vječno usnulima na malom Službenom groblju. Cijela posada baze približila se odmjerenim korakom i stala u špalir od Helve do iskopane rake. Počasni vod polako je ušao u njenu kabinu. Tijelo njezinog mrtvog dragog s poštovanjem je podignuto na mrtvačka kolica i pokriveno tamno-plavom,

zvijezdama osutom zastavom Službe. Promatrala je kako ga odvoze niz špalir, koji se za kolicima zatvarao u posljednju pratnju.

A zatim je, nakon jednostavnog pogrebnog govora i počasnog leta malih atmosferskih aviona nad otvorenim grobom, Helva smogla glas za svoje posljednje zbogom.

Tihi, na početku jedva čujni, tonovi starinske pjesme povečerja postepeno su jačali do raskošnog finala, a mračni svemir jekom je vraćao glas broda koji je pjevao.

Biljana Mateljan: Vrijeme je, maestro

PRIJE DOGAĐAJA

»Regina« nije bila prvoklasan brod. Malo koga je njena nezgrapna konstrukcija podsjećala na zahtjeve koji su, prije kojih stotinjak godina, bili stavljeni pred nju. Malo tko je, nejasno, znao nešto o njenoj prvobitnoj funkciji krstarice Saveza za intergalaktičke letove. Ni ti, malobrojni, nisu mogli a da je ne uspoređuju s flotilom brzih, vitkih i lakih brodova kojom je danas raspolagao Savez. Nesumnjivo, bili su jedini koji su bili skloni njenu golemu trupu odati priznanje za povijesni let do Tau Cete zanemarujući njen jadni izgled. Naime, »Reginin« oklop od legure titana i molibdena bio je sav izubijan, a zaštitni film protiv korozije mjestimično izgreban i išaran.
»Regina« je, zajedno sa svojim zastarjelim oklopom, nesavršenim pogonskim sistemom i prostorijama koje su jedva udovoljavale i najskromnijim zahtjevima posade, ali s vrlo mnogo prostora za koristan teret, ustupljena za malu naknadu trgovačkoj kompaniji »Tau Economjr« koja je imala monopol na eksploataciju novootkrivenih svjetova.
Neprestano je, škripeći i kašljucajući, prelazila isti put — od Nove Atlantide do Sistema dvojnih zvijezda M 16 PA Doista, rijetki su bili oni koji su priznavali da sa starom damom nisu postupilil časno. Jedini ustupak koji je učinjen bila je izmjena cijelog pogonskog sistema, bez pojačavanja ležišta i stijenki strojarnice. To bi, uostalom, bilo skuplje nego da se nabavi nov brod.
I, tako, skrpljena, »Regina« je umorno uzlijetala, treštala, drhtala... Tisuću puta. Sve dok...

KAPSULA — PRVI DAN

Prije nego što je otvorio oči maestro Kamil u svojoj svijesti uobliči

spoznaju o mučnom položaju vlastitog tijela. Ruke i noge bile su mu neprirodno stisnute. Tek kad ih je pokušao pomaknuti, osjeti da su žestoki bolovi u njima i cirkulacija usko povezani.
Nije stisnuo zube. Polako je podigao kapke i zagledao ae na blijedom svjetlu u bezličan, nizak, povinut svod nad sobom. Neko je vrijeme nepotrebno, što mu nije bilo svojstveno, ležao nepokretan i razmišljao da li se uopće isplati pokrenuti u tako malom prostoru. Bio je mrzovoljan kao rijetko kad. Nenaviknut na takvu neudobnost, ljutio se na sebe što je svoje tijelo doveo u tako ponižavajući položaj. Zbog nedostatka vremena, zanemario je osjećaj nelagode koji je, uoči ukrcavanja na »Reginu«, prerastao u pravi alarm upozorenja. Nije imao izbora...
Kamil je rijetko gubio vrijeme razmišljajući o događajima koji bi mu izmakli kontroli, zato strogo odbaci te misli i ustane hukćući. Zagleda se pažljivije oko sebe. Trudio se da uoči svaku, i najmanju pojedinost. Prostor po kojem se moglo kretati jedva da je imao šest četvornih metara. Bio je natrpan kojekakvom starudijom, predmetima koji su, ako su ikad i bili složeni, u što je sumnjao, sad ležali razbacani posvuda. Nagađao je da su popadali u trenutku kad je kapsula s treskom, nakon eksplozije, izbačena u slobodni prostor. Zaključi da je kapsula služila kao mjesto za odlaganje nepotrebnog materijala i ne iznenadi se nad tim očiglednim nemarom.
Maestro nije bio posvemašnji laik. Doduše, daleko je bio od stručnjaka, ali njegovo iskustvo stečeno višegodišnjim putovanjima nije se moglo potcijeniti. Zahvaljujući tome vrlo je brzo uočio neke stvari. Kapsula, očito, nije imala vlastiti pogon i zasad se kretala inercijom nastalom nakon eksplozije. To je značilo da nema nikakve mogućnosti manevriranja. O navigaciji ionako nije znao mnogo, ne toliko da bi činjenica što pluta nepoznatim pravcem bez sudjelovanja volje imalo otežala situacija. Pretpostavljao je da je kapsula opskrbljena padobranom zbog mogućnosti da je privuče gravitacija nekog većeg tijela, čime bi se ublažio eventualan slobodan pad u atmosferu. Ustanovio je da blago zujanje na koje se vrlo brzo privikao potječe od malog generatora za održavanje energije. Generator je svojim sistemima osiguravao svjetlost, toplinu i zrak.
Po Kamilovoj slobodnoj procjeni havarija se dogodila negdje na drugoj trećini puta prema Novoj Atlantidi. To je uveliko povećavalo

šanse za opstanak. Energije, računao je, bit će dovoljno za više mjeseci, uz štednju.
Ugodno ga je izenadila spoznaja da je mali podajnik hrane i pića u kutu, usprkos smiješnom, bačvastom izgledu, ipak sasvim pristojno opskrbljen. Iznad svega, smirivala ga je pomisao na granični pojas sistema Nove Atlantide koji je gusto načičkan orbitalnim stanicama. Znao je da najveća od njih — jedna vojno-strategijska baza — raspolaže brzim izviđačkim brodovima opremljenim senzorima najviših dometa.
Kamil je, opće uzev, bio prilično zadovoljan i umiren rezultatima svojih opažanja. Zadovoljstvo mu je bilo upotpunjeno kad je pomnim pregledom ustanovio da je kutija s njegovim dragocjenim teretom ostala netaknuta.
— Bijedni vojvoda Hamiš — sjeti se — bijedni, bijedni vojvoda...
Maestro Kamil nije bio rado viđena osoba na »Regini«. Posada mu se sklanjala s puta i šutke podnosila uplitanje u njihove poslove i čestu prisutnost na komandnom mostu. Ne samo zato što je bio maestro, već i što nije bio putnik u pravom smislu riječi. »Regina«, naime, nije uopće prevozila putnike.
I Kamila su smatrali nekom vrstom živog tereta s kojim će profitirati. Zapovjednik na »Regini«, milodarni vojvoda Hamiš, dostojanstveni Atlantiđanin, diskretno je škrgutao zubima maestru iza leđa, što je ovoga prilično zabavljalo.
Pored izvjesnog kvocijenta psi koji mu je omogućivao da osjeti promjene u raspoloženju posade, maestro je posjedovao sposobnost vjerovanja u moć novca. Masno je platio za svoj boravak na »Regini« i nije ga brinuo odnos posade prema njegovoj ličnosti.
Rano toga dana maestru je dobro poznati osjećaj uporno svrdlao grudnu kost. Natjeran nelagodom zanemario je jutarnji higijenski ritual i užurbano se popeo na komandni most.
Hamiš nije napravio grimasu kad je ušao Kamil. Na izboranom su licu mišići ostali mlohavo ovješeni. Vojvoda je izgledao mnogo i iskreno zabrinut. Sjedio je pognute glave i slušao žagorenje nekolicine članova posade koji su se sjatili oko njega. Šutio je i mrgodio se sve više.
Prije nego što je iz komentara razabrao da je riječ o nekakvoj, njemu ne baš sasvim jasnoj, oprečnosti između opterećenja pogona i

stabilnosti, Kamil je osjetio da je stanje prilično ozbiljno. Brzo je zaključio: neće čekati da vidi je li posada u pravu što se tiče uzroka problema, još manje neće čekati da vidi je li posada u stanju otkloniti kvar. Osjećaj nelagode koji je i dalje žestoko svrdlao grudnu kost natjera maestra da se bešumno izgubi s komandnog mosta. Nitko se ne osvrne za njim.
Pobrzao je do svoje kabine i zgrabio kutiju dragocjenog tereta koji ga je, usput rečeno, i uvalio u ovo neugodno poznanstvo s »Reginom«. Gotovo trčeći prešao je hodnik za hodnikom i konačno, s olakšanjem, zalupio posljednja vrata za sobom.
Automatski sistem aktivirao je generator. Dvostruka vrata prionuše čvrsto i odmah se pojavi žmirkava svjetlost. Kamil se nasloni leđima na zid, umoran.
»Bijedni vojvoda Hamiš« — pomisli načas — »bijedni, bijedni vojvoda...«

KAPSULA — DRUGI DAN

Kamil je već pola sata čučao kraj metalne kutije i bijesno gledao u njen sadržaj. Otkad ju je otvorio, močvarni zadah postao je vrlo neugodan. Kao što je mogao i očekivati, sistemi u ovom ambijentu nisu imali dijelove za filtraciju zraka, pa je bio osuđen udisati mirise na koje nije bio naviknut,
— Do bijesa, još i to — prokune.
Sinoć, prije spavanja, otvorio je kutiju da bi pažljivo zalio biljku. To je, vjerojatno, bilo dovoljno da počnu zamršeni procesi u srebrnim iglicama. Buljio je, s neugodnim osjećajem nemoći, u finu strukturu listova, prozirnih i isprepletenih paučinastom mrežom žilica. Pratio je kako se površina lagano mreška, mršti i rosi i kako se niz središnji žlijeb polako kotrlja malena kap. Gledao je kako se list poslušno savija i kako kap, sada veća i teža, samozadovoljno blista na vrhu, sasvim kratko, a potom se otkida i pada na dno kutije. Ispružio je prst da dočeka kap. Brzo je povukao ruku. Iznenađen, zaboravio je vrisnuti. Pogledao je jagodicu. Pobijeljela je. Pekla ga je strašno.
— Kiselina... Prokletstvo!
Iznerviran do kraja, čvrsto zatvori kutiju da više ne gleda neugodnog suputnika. Ša zlobnim zadovoljstvom ponada se da će se biljka

ugušiti i uvenuti ako je više ne bude otvarao.
— Gaduro bezvezna... — promrmlja bez stvarne ljutnje. Bio je vrlo dobro svjestan svoje neopreznosti. Osim toga, smijuljeći se, shvati da je biljku počeo tretirati kao razumnog protivnika što je bilo besmisleno. Ne baš protivnika, ispravi se. Napasnika, to da. Možda je i bila neugodna, ali zato vrlo dragocjena. Naručilac mu je obećao hrpu novaca za nju i Kamil se mjesecima mučio tražeći je. Rijetka, skupa, zaštićena i zabranjena. U slobodnoj prodaji nemoguće je bilo dobiti čak i informacije.
— Rijetka, skupa i opasna — nasmije se samozadovoljno.
Nije li je, ipak, pronašao? Nije li je dobio i sačuvao?
Sjeo je na jedan omanji sanduk i sasvim se smirio zabavljen pokušajima da odgonetne procese koji su biljku činili tako izuzetnom. Izvadi mali kalkulator.
»Tri molekule ugljičnog dioksida i četiri molekule vode, da, hm, dvije molekule ugljične kiseline i metan, eh... Molekula kisika... Ne, neće biti, hm... Nešto nedostaje... Katalizatori specifični za vrstu, možda dvije... ne, opet tri molekule ugljičnog dioksida...«
Ubrzo odustane bez žaljenja. Nije ni vjerovao da će, sa znanjem kemije ravnim nuli, odgonetnuti asimilaciju koju nikad dosad nije susreo.
Maestro osjeti nešto blisko poštovanju i s novim zanimanjem uputi se prema kutiji. Digne je i stavi na koljena razmišljajući gdje da je smjesti da bi bar malo ublažio zadah koji je širila.
Iz početka nije bio svjestan bola, tek neodređena pritiska topline na tkaninu nogavica, a zatim ugleda sitne rupe na izglačanom podu, na mjestu gdje je kutija stajala još malo prije i shvati...
Naglo shvati zašto je Donjecetanac držao biljku u metalnom kontejneru, a ovog u pravom bunkeru, i zašto mu je nekoliko puta kazao da je ne zalijeva bar šest mjeseci. I bi mu žao što ga nije poslušao. Da ga je bar slušao što je govorio o erozivnom djelovanju kiseline!
Stajao je, ukočen, s kutijom u rukama s koje su kapi, sporo padajući, taptapale o pod.
Stajao je praznih misli, okamenjen, zatupljen, puštajući da se kovitla u njemu zbrka riječi bez reda i smisla.
— ... od sinoć, moj Bože!...tko zna... tko zna koliko brzo... kakva

snaga... a koliko je debeo oklop? Koliko je debeo pod?
* * *
Donjecetanac je čekao, kao što je obećao, u posljednjoj kući, na uglu Aleje Sjena. Stajao je bokom okrenut vratima, umotan u ružičasti faris čiji su se nabori šuštavo talasali kad god bi prinio nadlanicu nosu da ušmrka kristaliće dramine.
— Došao si — reče i ne podigavši glavu.
— Jesam, uzvišeni That, došao sam.
Kamil je napregnuto iščekivao. Svojevrsni protokol nije dopuštao gostu da govori dok domaćin šuti. Suzdržano je stajao, ruku naoko nehajno opuštenih niz tijelo. Donjecetanac se i dalje zabavljao ušmrkivanjem dramina s nadlanice. Kamil shvati da će proteći dosta vremena dok se uzvišeni That opet duhom spusti među smrtnike, pa slobodnije svrne pogled na predmete u prostoriji. Njegovo iskusno oko uoči odmah da i najmanji predmet, na izgled najbeznačajniji, predstavlja eksponat visoke vrijednosti. Slijeva je blistao jedinstven primjerak rozete N'ga teeh, velik, savršen i nesvakidašnje čiste crne boje. Kamil je rozetu svojevremeno tražio godinama, a kad ju je, konačno, pronašao, nije bila ni upola tako savršeno brušena i čista kao ova koju je sad gledao užagrenih očiju.
— No? — Donjecetanac mu mahne rukavom ispred nosa. — Što si zaključio?
— Kao što si rekao, uzvišeni That — dahnu Kamil — sve je prvoklasno i vjerujem da se nigdje drugdje ne može dobiti.
— Dakako, dakako — zamumlja That — samo kod mene, maestro, samo kod mene....
Okrene se licem prema Kamilu, rukom skupljajući valove farisa što su mu se pleli oko nogu.
— No, dođi, požurimo.... Ono što te zanima u drugoj je odaji. Naglo zakorači i sklizne kroz vrata zdesna. Kamil, ošamućen, nagrne za njim.
— ... i, upozoravam te, maestro, tebe i tvog naručioca, dobro slušaj što ti govorim i pamti svaku riječ. Pra s Krasne ima svoju dušu, vjeruj, a njena je duša jaka; ima svoje zakone, a njeni su zakoni neoborivi; ima svoje vrijeme, a to vrijeme uvijek dođe. Pamti, maestro, ne potcjenjuj nikada biljku Pra...

KAPSULA — TREĆI DAN

Bojao se. Mnogo se bojao. Strah mu je grgoljio u grlu, penjao se silovito i klizio niz leđa. Prokleta biljka sad je već na očigled lijevala srdljivu tekućinu. Znojio se i nekontrolirano drhtao. Pokušao je nožem uništiti biljku i bjesomučno je zarezivao sve dok oštrica nije pukla popola, istanjena i izgrižena.
Sad je sjedio iscrpljen i malodušan. Kiselo se smješkao nevješto sklopljenom akumulatoru i hrpi namotaja žice. Besmisleno.
Nije se usudio zaspati. Nije se usudio gubiti dragocjeno vrijeme dok ta gadura... Oči su ga pekle od napora da ih drži otvorenim. Cijelu noć je mozgao i mučno pokušavao konstruirati kakvu napravu kojom bi dokrajčio mučiteljicu. Improvizirao je koristeći se odbačenim materijalom koji mu je bio na raspolaganju. Bila je čak i sretna okolnost što je uspio dobiti samo niski napon. Svi njegovi napori rezultirali su još većim bujanjem biljke — kao da je, prokletnica, apsorbirala čak i električnu energiju. Odustao je od namjere da nađe način da je priključi na mrežu u kapsuli.
Mrzio ju je istinski i duboko.
Izgledala je tako prokleto dobro i zadovoljno, kao da mu se smijala u lice.
— Svežder — gnjevno je pljunuo, izmožden.
Premjesti je za metar dalje. Na podu su već zjapile duboke rupe. Dna kutije odavno već nije bilo, samo su se stijenke držale nekim čudom. Bio je prisiljen da je gura po podu. Za njom je ostajao vlažan trag. Za pet minuta, znao je, tu će biti udubina od četiri prsta. Nervozno nogom odgurne jedan sanduk koji se prelomi pod udarcem.
Udarao je biljku svim i svačim, nije više bilo mnogo upotrebljivih stvari oko njega. Poskoči da izbjegne lokvu. Debele potplate na njegovoj obući izdržale su samo zato što je neprestano cupkao i birao gdje će stati. Stenjući, dohvati polugu koju je odložio. Okrene se biljei i čvrsto stisne usta.
— Prokleti, prokleti... halapljivi parazit... kao da se hrani i mojim strahom...
Zurio je teško dišući u ono što je ostalo od čelične poluge. Namjeravao je iščupati biljku iz korijena kad već stabljiku nije mogao uništiti. Poluga je dopol zaronila u raskvašenu podlogu (tek

sad je uočio da to nije zemlja već neka želatinozna smjesa). Pritisnuo je nadolje svom snagom, a poluga se savila kao da je od gume. Sopćući bijesno je vukao gore-dolje i kad ju je, napokon, izvukao, bila je istopljena.
Zapjenušio se od bijesa i nemoći.
— Ogavna... gnusna... balava... Najradije bih te bacio u najdalju rupu Galaksije...
Bacio... Bacio! Kamil vrisne na glas.
Idiot, potpuni idiot! Spoznaja ga žestoko protrese.
Idiot! Kako se prije toga nije sjetio? MORA postojati otvor, kakva komora za otpatke, mora...
Grozničavo stade prevrtati i bacati predmete što su mu se našli na putu. Nakon četvrt sata iscrpljujućeg traženja, naiđe na hermetički zabrtvljena vratašca s oznakama koje su govorile da je to pravo mjesto.
— Oh, konačno, konačno...
Ostatak dana uzaludno je pokušavao pokrenuti mehanizam za otvaranje. Uspaničen, nije se usudio priznati da je mehanizam beznadno zaglavljen.
Nije htio shvatiti.
Udarao je po vratima rukama i nogama, mahnit. Mnogo kasnije, Kamil je, napokon, spustio ruke. Kleknuo je i zakopao lice u izranjene šake. Za jeca, prvi put u životu.
U kutu biljka je blistala i treperila, uspravna i snažna.

KRAJ PRVI

Ležao je udišući vreli zrak između jecaja koji su jenjavali postepeno. Usne su mu bile suhe i ispucane, odebljao jezik ispunjavo je cijelu usnu šupljinu. Malaksavao je sve više. Tonuo je duboko u ljepljivu izmaglicu. Odjednom mu je bilo svejedno. Bjo je prazan i lak i nije se bojao.
Sa snagom, ishlapio je negdje i strah od smrti.
Nije više bilo straha od muka i od boli, nije više bilo strašne pomisli da do posljednjeg trenutka neće znati kako će umrijeti.
Bilo mu je svejedno.
Nije bilo razlike. Umrijeti od trovanja ili kasnije, kad se zrak

neizbježno izgubi kroz prvu pukotinu u oklopu... Svejedno. Izmaglica u koju je tonuo, zahvalno, željan mira, širila se toplo, meko obuhvaćajući i podupirući umorno tijelo. Lebdio je olakšan i miran...
U mozgu mu je eksplodiralo Sunce i milijun komadića raspršilo se u beskraj.
Lebdio je, umnogostručen, u nemuštom plesu s djelićima kapsule što je nekad pripadala »Regini«.

KRAJ DRUGI

Na tu plutajuću starudiju naišli smo sasvim slučajno. Dobili smo nalog da se vratimo na polazište, pa smo bili prisiljeni naglo promijeniti kurs. Manevar okretanja broda za 180 stupnjeva Yorg je izveo u širokom luku. Na toj liniji presjekla nam je put ta prastara kapsula. Imali smo problema s prihvatom jer kapsula nije odgovarala standardima.
Yorg je izbacio sonde s Kronovim odašiljačima. Rasporedio ih je oko kapsule i odašiljače usmjerio jedan prema drugom. Naumili smo kapsulu omotati jakim energetskim štitom.
Cijeli postupak je do maksimuma opteretio naše generatore. Kronovi odašiljači zahtijevaju vrlo precizno izračunate parametre, inače se ne može uspostaviti stabilnost štita; milimetarsko odstupanje stvori pukotinu koja je dovoljna da energija podivlja.
— Kao da radiš s bombom i očekuješ detonaciju svaki čas — govorio je Yorg.
Omotali smo kapsulu savršeno napetim štitom. Elegantno, blagi oval uskoro se deformirao na podnožju kriveći se u lijevak.
Yorg je stavio u pogon snažnu magnetsku dizalicu. Usmjeravao je i vodio sonde vrlo pažljivo. Kapsula pod štitom nježno nam se primicala.
Yorg je sve više širio lijevkasto dno štita, sve dok nije bilo široko kao otvor barokomore na podnožju broda. Zatim, spretnim manevrom, prekine lanac na ušću i dizalicom blago posegne za kapsulom. Uskoro smo je uvukli u brod.
Kad se tlak izjednačio, prišli smo kapsuli i otvorili je.
Jedva smo opazili čovjeka među hrpom izlomljenih i izobličenih

stvari. Neka biljka, meni nepoznata, svjetlucala je srebrnim iglicama u kutu. Premda sam egzobiolog, nisam dosad vidjela takvu vrstu.
Čovjek je bio u žalosnom stanju. Ležao je u lokvi neke smrdljive tekućine, a koža mu se ljuštila u velikim krpama. Oči su mu bile otvorene i bludjele okolo, ali nije zapažao ništa. Bila je to ljuštura od čovjeka.
Prenijeli smo ih oboje u brod. Yorg je poslao izvještaj bazi, a ja sam tražila da me spoji s mojim šefom u Institutu. Zanimala me ta biljka.
— Je li došao k sebi. Bren? — upita Yorg.
— Pri svijesti je, ali ne vjerujem da će se oporaviti. Nagnula sam se nad čovjeka. Smješkao se blaženo između zavoja. Oči su mu se neprestano pokretale. Prazne oči. Praznije od svemirskih dubina. Odvratila sam pogled.
— Bren, imaš vezu s Institutom — pozvao me Yorg. S ekrana se smješkalo dobroćudno lice mog šefa.
— No, kolegice, čime vam mogu pomoći?
Pokazala sam mu biljku koja je sad bila nešto manje sjajna. Njegovo lice se smračilo.
— Pra — reče — Pra s Krasne. Niste čuli za nju?
Prenijela sam mu svoje dojmove o kapsuli, o biljci i o čovjeku koji se doima kao ljuštura. Lice mu se još više smračilo.
Objasnio mi je asimilaciju u glavnim crtama.
— Ne razumijem — rekoh.
— A šta to?
— Ne razumijem zašto se kapsula ipak nije raspala, zašto kiselina nije do kraja izbušila oklop kad je već, kako kažete, tolika njena snaga...
— Znate li šta Donjecetanci kažu za nju? Pra ima zakone koji su neoborivi i vrijeme koje uvijek dođe.
— Pa?
— Pra ima još nešto. Ima savršenu sposobnost aklimatizacije, sposobnost djelovanja na okolinu u svoju korist i sposobnost prekida svih funkcija kad je ugrožena. O okolnostima zavisi koja će se njena sposobnost ispoljiti.
— Zar hoćete reći da je prestala lučiti kiselinu kad je »osjetila« da će doći do katastrofe koja bi i nju ubila?
— Baš to. Prešla je u stadio vegetiranja. Sad je neopasna neko

vrijeme.

— Ali kako...!
— Pra ima i dušu, kažu.
Gledala sam biljku. Opuštenih, beživotnih listova, izgledala je kao i svaka druga.
— A čovjek, Bren?
— Čovjek... Izgubio je razum.

Biljana Mateljan: Miris zemlje poslije kiše

Iz daljine gledano, naselje kolonista bjelasalo se kraj Oceana, rasuto ispod niskih, neplodnih brežuljaka. Ne bi se moglo reći da je izvjestan logičan raspored sasvim izostavljen, premda ne sasvim geometrijsko, bilo je ipak neke pravilnosti u položaju nastambi. Nepravilnost je, između ostalog, bila uvjetovana prirodnim pećinama koje su kolonisti dograđivali kamenim blokovima. Između nastambi bijelo su se izukrštali široki usjeci, pregrađivani kamenim zidovima, podupirani prema potrebi. Pećine su štitile od vjetra i sunca; od vjetra koji je tisućama godina ovdje suvereno vladao, izjedajući brežuljke dok nisu postali hrpe ispucanih gromada; od sunca jer nije bilo nikakvog visokog bilja, samo nisko, žilavo grmlje mesnatih listova i rijetka trava. Poneke, dublje, čuvale su vodu.
Naselje nije imalo imena, kao što ime nisu imale ni ribe u bezimenom Oceanu, ni ptice, ni trave. Zvali su ga jednostavno — Kolonija i nije bilo bojazni da će ga zamijeniti s nekim drugim; kolonisti nisu imali potrebu da imenuju svoje prebivalište. Bilo je to jedino naselje na planetu.
Zapadno od naselja naglo se uzdizao Trihon, dominirajući okolinom. Svojom masom činio je stranicu kuta koji je omeđio Zaljev. Trihon je bio visok oko 2500 metara, kažu, i mora da se s njegovih vrhova širio neopisiv pogled na Zaljev i na Ocean koji je svjetlucao oko podneva kao polje posuto milijunima dijamanata. Mora biti da je pogled doista bio fascinantan, ali ni jedan kolonist nije imao priliku da ga vidi. Ni jedan. Nikad.
* * *
Dan se, odavno, prepolovio uranjajući u kasno popodne i masiv Trihona širio je svoju sjenu prema sjeveroistoku. Njegov najviši vrh oštro je stršio u samom središtu sunčeva diska. Tamno crvenilo lagano je bojilo stijene, zavlačilo se u uvale, časkom je, toplo, titralo na licima ljudi koji su stajali zbijeni jedni uz druge, ublaženih

kontura, stopljeni u zid nepravilnih bridova i, konačno, tonulo je negdje u dubinu Oceana ostavljajući na površini nježni premaz ljubičaste boje.
Brod je oštro odskakao od te slike prigušenih i mirnih tonova. Svojim metalnim bljeskom i tutnjavom, kao bezobzirni uljez, remetio je harmoniju ovog svijeta. Na moćnom trupu nosio je oznake Planetarne Unije: bio je to teretni brod druge klase, na tranzitnoj liniji prema Sistemu. Spuštao se naoko teško, sjedajući na svoj raketni mlaz i sabijajući ga pod sobom, dižući kovitlac užarene prašine i plinova. Ljudi su stajali podalje od ruba platforme, iza zaštitnog nasipa čija je bazaltna površina, ona okrenuta uzletištu, već odavno bila glatka kao staklo. S druge strane, u sjeni gromada, nazirali su se strogo jednostavni obrisi Stanice.
Ljudi su stajali i čekali da brod prestane podrhtavati nakon slijetanja i da prašina opet polegne na tvrdu zemlju. Dvije se žene, napokon, tromo pokrenuše pa, oklijevajući zbog neprekidnog brujanja što je dolazilo iz utrobe broda, teškim i isprekidanim koracima krenuše u pravcu Stanice noseći zamotuljke u naručju. Čovjek ih je već čekao podalje podnožja, mrka lica. Gledao je s gađenjem, koji nije ni pokušavao prikriti, njihova osakaćena tijela.
— Samo dvoje? — dahne nestrpljivo i nepotrebno. Dobro je znao da će ih biti samo dvoje. Izvještaji staničnog kompjutera što ih je upotrebljavao kao radne naloge uvijek su bili bez greške, ali nesnošljivost koju je osjećao prema ovom planetu i njegovim stanovnicima prerastala je u mržnju svaki put kad bi se suočio s njihovim strahom i nepovjerenjem i kad bi, uzaludno, pokušavao da se bori protiv nelagode što bi ga obuzimala.
— Da — odgovori mlađa žena plaho — dječaci.
Trudila se da batrljkom ruke sakrije ožiljke od prezrivog pogleda, ali njegov je pogled pekao kao užareno željezo i ona okrene glavu, u neprilici.
— Nema novih? — promuca starija. Cerila se tupavo i dlanom brisala slinu što je prijetila nekontrolirano skliznuti iz iskrivljenih usta.
— Ne, nikog novog vam nismo doveli. Kod nas više nema defektnih — odbrusi joj mrzovoljno. — A šta biste vi htjeli? Ovdje ima dovoljno idiota.

Mlađa ustukne kao da je dobila šamar i pogne glavu kad im priđe i grubo uzme djecu iz ruku.
Šutke koraknuše u stranu da ga propuste. Čovjek ode bez pozdrava, noseći djecu što su plakala iz sveg glasa.
Urlik motora rastjera ptice. Kad se brod izgubio visoko u crvenom nebu, Kolonija utone u mučnu, ljepljivu tišinu.
* * *
»Oh, samo da ne umre, da ona ne umre kao tolike druge, kao toliki drugi! Da ne pati, da nam dijete pati! Kad bi bar... Oh! Kad bi bar ovo dijete bilo donekle zdravo, kunem se, ne bih dao da ga odvedu, ne bih dao da ga odgajaju oni iz Unije, da ga pošalju da radi najgore poslove, kao i mog oca što su natjerali, pa se vratio majci s mesom što se raspadalo i samo s jednom željom — da umre: ne bih dao da ga odvedu kao tolike druge i da nam ga nikad ne vrate ili da ga vrate osakaćenog, ozračenog i umobolnog. Govore da se više ne stradava u rudnicima, ali, svejedno, svi mi ovdje, odbačeni, zaboravljeni i ostavljeni kao zarđali strojevi, svi mi, unakaženih tijela i duša, svi mi trebamo zdraviju djecu, da budu oči onima što ih nemaju, da budu ruke onima što su ih izgubili... Oh, kako ona pati! Samo da ne umre — kunem se — ni jedno dijete više nikad neće otići s ovog prezrenog planeta... Oh, hoće li već jednom... ? Hoće li... ?«
* * *
Rena je rađala vrišteći i mahnitajući. Valjala se s boka na bok na hrpi trave koju je Janus brižljivo nagomilao u najugodnijem kutu pećine. Bolovi su dolazili u naletima, obuzimali su je i plavili kao plima. Backala se, dašćućl, nastojeći da se oslobodi noževa što su joj se zarivali u utrobu. Predasi su bili kratki i rijetki i ona je slijepim očima tražila Janusovu ruku. On je, spremno, obuhvaćao svojim prstima njezine male šake. Kad je naišla posljednja, oštra bol, zarila je zube u njegovu podlakticu i propela se vrisnuvši.
— Idi — reče Urta — sad joj više nećeš biti potreban. Spavat će.
Janus uspravi grbava leđa i udalji se teturajući od teškog zadaha znoja, krvi i sokova što mu je dražio nosnice. Pogleda još jednom Renu koja je, iscrpljena mirno ležala i Urtu nagnutu nad ružičastim, sitnim djetetom.
Izađe u ljubičastu noć.
Trihon se crnio visok i nedokučiv, s njegovih obronaka sjeverni

vjetar valjao je kamenje u dolinu. Janus je žmirkao u zvijezde, rijetke i blijede u praskozorje, grickajući jednu od onih travki što donose smirenje. Znao je da ovaj neobičan osjećaj olakšanja što ga je obuzeo tako iznenada ne može biti izazvan samo travama, bio je prejak, opijao ga je.
Urta je izašla načas da mu kaže da je dijete zdravo.
»Dobro je«, mislio je smušeno, »zdravo dijete... «
Uskomešanih i zbrkanih masli, Janus se prepustio slatkom osjećaju slobode. Negdje iza horizonta trnule su posljednje zvijezde jedna za drugom, tamo je možda i postojalo nešto, nekakvo vrijeme, ali njega to, odjednom nije zanimalo. Njegovo je vrijeme stalo, smotalo se u klupko i pretočilo u taj jedinstveni trenutak, a on je zatvorio oči da što duže zadrži zadovoljstvo, osjećaj da mu je neka svemoćna ruka neobjašnjivo lako otjerala hladan užas što mu je godinama klizio niz leđa. Noćas mu se nije pričinjavalo da u svakoj rupi vidi avet buljavih očiju kako se smijuli meketavo niti je čuo demone kako škripe zubima u tami.
— Dijete treba odnijeti u Stanicu — prekine tišinu široka Urtina sjena — mali je zdrav, čini se, i kompjutor mora...
Janus se prene.
— Umukni, ženo! — gotovo vrisne, grubo je presjekavši. »Oni ne znaju«, pomisli nelagodno, »oni ne mogu znati da je rođeno. Možda sutra, možda ćemo sutra...«
Nepoznata bol, široka i sveobuhvatna, propara mu grudi. Urta je, sa čuđenjem, gledala u krupne kapi što su klizile niz Janusovo izbrazdano lice i kratko blistale na prvom svjetlu novoga dana.
* * *
Nepokretni odsjaji vatre igrali su se na Reninu licu, pognutom nad Dječakom. Strpljivo je trijebila uši iz njegove kose; prebirala je hitrim prstima dok ne bi uhvatila živahnu mrvu palcem i kažiprstom, zadovoljno coknuvši jezikom i prinoseći je ustima da je pregrize, uživajući u zvuku pucanja sočnog tkiva. Dječak joj je mirno ležao u krilu, savivši u koljenima svoje dugačke, mišićave noge, pogleda uperenog negdje u tamu, u imaginarnu točku gdje je otac otišao još rano jutros.
Skoro je sasvim pala noć, tamnija i gušća od noći nad Obalom, osjetno je zahladnjelo. Dječak je ponovo osjećao kako ga obuzimaju

strah i osamljenost, isti takav strah prepoznavao je na licima svojih roditelja sve češće i češće, ali mu nije znao uzrok jer je, nagonski, znao da je zabranjeno pitati. Baš zato što je bio neobjašnjiv, strah mu se zlokobno uvlačio u kosti i drvenio mu udove, a on se nije znao braniti.

Dječak je u posljednje vrijeme opet plakao kao nekad, davno, kad je bio sasvim malen, dolje na Obali i kad bi se ozlijedio u igri; plakao je noću, skrivajući suze, gurajući šake u usta da priguši jecaje i stideći se svoje slabosti koju nije mogao sasvim zatajiti očevu oštru oku. Renina ruka se zaustavi i ostane blago počivati na Dječakovoj glavi. On se pridigne, podupirući se laktovima i očima potraži nekakve pokrete u onoj tamnoj točki, ali ne vidje ništa. Majka je uvijek čula šumove mnogo prije nego što bi Dječak svojim prodornim pogledom išta opazio. Ona se nasmije razdragano prepoznavši poznate korake i uskoro Dječak ugleda očevu nezgrapnu priliku kako posrće preko kamenja. Janus se približi vatri, dišući otežano i trzajem zbaci s ramena dva kratkorepa glodavca.

— Dolaze — riječ se otkinula s usana i ostala teško visdti nad njihovim glavama.

Žena se pomakne i spretno napipa životinje, povuče ih za noge i, kleknuvši počne im skidati kožu i čistiti utrobu nožem što ga je, kao čarolijom, izvukla iz jednog od nabora na haljini. Dječak je gledao majku i čudio se njezinu miru. Ta, zar ona nije čula? Dolaze. Tko dolazi? Zašto? Što će se dogoditi? DOLAZE, DOLAZE... Sad, kad je bila nadohvat ruke, tajna mu se učini još većom.

— Sutra ujutro bit će ovdje. Imamo vremena.

Janus pogleda sina i čvrsto stisnu usne. Dječak ugleda tvrde bore. Ne upita ništa. Sjeli su uz vatru. Rena je prevrtala posljednji komad mesa, napokon i njega odloži na hrpu. Dade dva podjednako velika komada i mužu i sinu, pa pomisli kako su njih dvojica sve što ima i sve što joj treba. Nasmiješi se zbog tih misli i ponudi im još.

* * *

Glomazni transporter brektao je pužući dolinom, drobeći kamenje svojim gusjenicama. U njegovoj unutrašnjosti, u prostoriji koja je služila kao komandna, članovi petorke, kaznene patrole, gunđali su premoreni i siti drmusanja koje nije bilo izbjegnuto ni upotrebom najboljih amortizera i koje im je dražilo živce već danima bez

prestanka, ne računajući kratke odmore spavanjem bez snova izazvanog pilulama.
— Na cilju smo — razgovijetno će Stonning. Sjedio je za pultom i upravljao letom minijaturnog fotoopservatora, male teledirigirane sonde koju su izbacili prije tri sata, u zoru, iz lansiranog topa na kupoli. Pomakne ručicu zdesna i spusti sondu za još stotinu metara. Tri točke na ekranu postadoše veće. Nisu se kretale.
Frank je sa slušalicama na ušima dešifrirao signale emisionog spektra koje je sonda uporno slala svojim ultrakratkim odašiljačem. Programirao je kompjuter prema vodećem signalu.
Vozilo je nezaustavljivo hrlilo cilju.
— Frank... — Stonning je oklijevao, gledajući točke koje su se širile u mrlje, stapale se sa svojim sjenama, dužile se, skupljale — Frank, ja sam, možda, običan gnjavator...
— I jesi, ha...
— Hoću reći, Frank, čemu sve ovo? Skupo je, znaš i sam. Sve zbog jednog djeteta koje nije poslano dolje na obučavanje i rad. Jedan savjesni član Unije manje, pa što? Ovaj planet je ionako izopćen. Koga briga jesu li živi?
— Slušaj — Frank ga je prodorno promatrao — umoran si. Svi smo mi umorni. No, sad smo, konačno, na cilju...
— To ti i pokušavam reći cijelo ovo prokleto vrijeme, čovječe! Na kakvom cilju? Oteti dijete i odvesti ga silom, onemogućiti roditelje, ubiti ih ako treba... Fuj, ušljiva stvar! — pljune, s gađenjem u stranu.
Frank zazviždi:
— Heej, čovječe... !
— Stvar je u principu — javi se Doyle otežući nezainteresirano — ne može se samo tako jedan zakon izvrći ruglu...
— Da, zakon onih koji pojma nemaju...
— Ma, slušaj, Stonning. Ne znam koji ti je vrag, ako ti nije već svega preko glave, kao i svima nama, uostalom, pa ne zakeramo kao ti. — Doyle se ražestio, lamatao rukama, strijeljajući ga pogledom. — Dobro znaš, kao i svi mi, kako je Kolonija nastala, znaš da je bilo nužno sve ozračene smjestiti na sigurno mjesto da se ne bi zatrovao cijeli Sistem. Dali smo im čitav jedan slobodan svijet, pobogu! Zauzvrat, odvodimo zdravu djecu natrag. Zar misliš da bi zdravima bilo dobro i ugodno među tim bogaljima? Hajde, reci!

— Ne znam, do đavola! Ne znam da li bi im bilo dobro, nitko to ne zna jer nikog nije bilo da nam to kaže. I ne pričaj mi bajku o nastanku ove Kolonije. Znam da su prve žrtve zračenja radije izabrale progonstvo, da, progonstvo, što me gledaš? Svojevoljno su otišli sa Sistema, da, ali već stotinama godina to više nije tako, dobro znaš da smo ih MI dovodili čim bismo opazili deformitete i bolest. Dobro znaš da smo doveli sve nasmrt bolesne ovamo, sve neizlječive, sve alkoholičare, narkomane, paranoike, sve debile i imbecile, sve društveno nepoželjne tipove... Bacali smo ih u blato. Zarazili smo, ih do kraja, zar ne vidiš? Trovali smo ih novim bolesnim genima, puštali da se križaju međusobno... Oh, kakva čudovišta, kakve nakaze su iz toga proizašle! A to su ljudi!
— To su bili ljudi — promrmlja Frank — to su nekad bili ljudi.
Umukoše. Stonning se zapilji u one točke na ekranu kao da u njima vidi nešto što mu se, iznenada, pokazalo u novom svjetlu, u neprepoznatljivom obliku. Zurio je u točke koje su se preobličavale, srašćivale, točke koje jesu bile ljudi i koje to nikad nisu bile.
— Još sat, otprilike, ovom brzinom. — Frank popravi slušalice provjeravajući jednim okom kurs.
Nitko mu ne odgovori.
Reaktori su zaglusujuće urlali, valjajući, bezglavo, tu gomilu čelika usjekom.
* * *
Eto, čudno, neočekivano i zaprepašćujući, ali bili su sasvim zbunjeni, osjećali su se prilično glupo tako zbunjeni i pomalo su bjesnjeli zbog toga jer su se glupo osjećali. Prema njima, ulaštenima, uspravnima, naoružanima blistavim oružjem; prema toj petorci koja je htjela impresionirati i zastrašiti, dakle, olakšati si posao, stajali su pogrbljen starac, žena, sitna, očigledno slijepa i musavi dječak koji se iz početka krio iza očevih leđa, ali umiren mirnim dostojanstvom i odlučnošću koju je čitao s očeva lica, uskoro se opustio i znatiželjom djece svoje dobi gledao u sjajne uniforme.
Stonning se osjećao kao najveći bijednik. Činilo mu se da na njemu sve previše blista, da je umjetan i suvišan, neprikladan ovom mjestu i trenutku. Znojio se. Ostali su se nelagodno meškoljili.
— Što, do đavola...! — prokune Doyle žestoko.
Starac i ne trepne. Frank je izgovarao monotonu tiradu, saplićući

jezik o zakone, članove, paragrafe; zamuckivao je sve više i, na koncu, sasvim utihnuo, dotučen podsmijehom koji je iskrivio starčeva, dotad čvrsto stisnuta usta.
Stajali su tako bez riječi, vrijeme je prolazilo, a oni su bili sve zbunjeniji pred tim mirom, sve su se nelagodnije osjećali. Nije bilo otpora i kako sad da primijene silu koja je trebala biti odgovor na opiranje? Ili nisu trebali čekati? U jednom momentu napetost je dostigla vrhunac, postala je gotovo opipljiva; izgledalo je kao da kližu površinom balona koji će pući svaki čas. I, do đavola, neka se dogodi nešto, bilo što, jer ovako..
Netko se straga, iznenada, nervozno nasmijao, kao da kevće. Ili kao jeca. Dotle miran i radoznao poput životinje koja ne pozna opasnost, ali nije ni sasvim uvjerena da je sigurna, Dječak odjednom uhvati taj smijeh u letu, produži ga isprva stidljivo, potiho, a onda kliktavo, oslobađajući se straha.
Stonnings se prvi prene. Čučne, s osmijehom na licu i pokretom ruke pozva Dječaka, pokazujući mu prstom kacigu, naočale i blještavi pojas. Mali nesigurno pogleda oca, a kako je ovaj i dalje stajao nijem, možda malo više mrk nego prije, ali ipak nepokretan, odlijepi se od njegove sjene i napravi nekoliko koraka prema Stonningu i tu zastane drhteći od nepovjerenja i znatiželje što su se u njemu kovitlali, ne mogavši se odlučiti. Stonning se nasmije jače. Sjedne prekriživši noge i kraj sebe odloži šarenilo stvari kojima Dječak nije znao namjenu. Ostalih četvero, kao po dogovoru, također posjedaše malo podalje prateći sa zanimanjem tu igru velikog čovjeka i poludivljeg djeteta.
Dječak je kleknuo na metar od Stonnninga i ovaj, laganim i nehajnim pokretom gurne to bogatstvo prema njemu, smiješeći se naklono. Mali pruži ruke, oprezno, zanesen i ohrabren odobravajućim kimanjem strančeve glave, zarine prste u mekoću pojasa, zavrti ga, opipa, prinese obrazima, nosu...
Smijao se plješćući rukama i Stonning se smijao zajedno s njim.
* * *
Pitali su me šta je bilo poslije.
»Poslije...
Čovjek je stajao, samo je stajao tamo, mrk, pogrbljen, kao da je cijeli njegov život zavisio od toga koliko će dugo izdržati nepomičan. Što

je bio? Janus, tako se zvao, čini mi se, da, tako mu se žena jednom obratila. Činilo mi se da vidim šta je on, i činilo mi se da ne vidim ništa i ne razumijem ništa.
Mješavina slabosti, straha i veličine, s emocijama kao vodiljama, utopizmom kao snagom... Ili nešto sasvim drugo, ništa što bih mogla shvatiti?
Čovjek je stajao. Samo stajao. Uporno. Pa, ipak, vidjela sam...
Nikad nije bio načistu s tim kako će se suprotstaviti Sili, nije imao čime da su suprotstavi, NIJE mogao, ali kao da je dubinski vjerovao da njegova odluka da ne dopusti da mu odvedu sina ne može biti promijenjena. Bio je miran pred neizbježnim, iako nije, zapravo, vidio nikakav izlaz, nije bilo uzice, koju bi mogao povući i, kao čudom, razmrsiti čvor, bio je miran i pun vjere u Pravdu (mnogo kasnije shvatit će da Pravda ima više lica i da je preslab da bude sudac, zgranut će se jer će mu se učiniti da se igrao Boga i to što će biti kažnjen prihvatit će isto tako potpuno kao što je nekad vjerovao).
Jer, gledajte:
Sila se, ni izbliza, nije pokazala tako okrutnom kao što je trebala biti, naročito Stonning, koji, ionako, nije radio s voljom i ne samo da je bio u dilemi, nego se usudio, iako je bio vojnik, tu dilemu izreći naglas, dakle Stonning je svojim smijehom i simpatijom za Dječaka (moram reći da iz početka nije imao nikakvu namjeru, kasnije je, s bolom, shvatio, kako mi je tiho ispričao usput, dok su mu ostali ispod glasa čestitali na izvrsnom planu, da je izdao i njih i sebe i Dječaka), Stonning je pretvorio Silu u kaleidoskop, u lunapark iz starih albuma, u avanturu, slatkiš i, umjesto da Sila otima, ona je zavodila, umiljavala se i vabila.
Ne znam tko je postavio ono pitanje, glupo i, eto, mislili smo bezvrijedno jer nismo očekivali potvrdan odgovor bez obzira na sjajne, sanjalačke oči, bez obzira na očiglednu dječju žudnju. Nismo vjerovali, jednostavno nismo (Frank je, istina, odmah kitnjastim frazama šarao bajke o Uniji, obećavao brda i doline), nismo vjerovali jer je bilo prejednostavno, previše... Ne mogu naći riječ za to.
Čovjek, čovjek...! ON ne vjeruje, on nije mogao, nije htio, nije se usudio vjerovati. Dječak je zaveden i želi otići. Čovjek nije razumio. Ja nisam razumjela. Nitko.

Čovjek, otac, ne može vjerovati, oh, vidjela sam kako mu iz očiju, iz bora, niz pregibe, s ramena kaplje nevjerica, kako malaksava, kako drhti kao ledeni kip pod jakim suncem...
Jesam li već rekla da se poslije sve odvijalo kao u filmu? Jesam? To je zato što ne mogu naći riječi ni za to. Uopće ne mogu naći riječi.«
* * *
Čovjek, Janus, otac — skače na sina, gnjevan, izdan, očajan. Ostali stoje. Otac skače na sina, grabi ga za vrat. Ostali stoje. Mi stojimo. Skamenjeni. Zatim skačemo da iščupamo malog. (Žena sjedi očiju širom otvorenih.) Gužva. Rvanje..« Dijete ima u rukama mali indukcijski bacač. Sjaji se cijev. Uglačani metal. Crvena vikokootporna plastika. Gužva. Rvanje. Opalio je. Ili otac? Ili...? Od siline udara u rame, Dječak je bio odbačen na zemlju, otkotrljao se i naletio na stup kamena (onog što se mrvi u prašinu pri najmanjem dodiru), stup se srušio na njega i izazvao pravu lavinu finog žutog praha. I lavinu drugog kamenja. Onog što se ne mrvi.
Poslije... Nakon tišine, muka, zaustavljenog disanja, zastoja srca, nakon Janusovih opuštenih ruku, prazne svijesti, praznog srca... Dječak je cvilio i izjaukao niske tonove straha, prelamao se krivnjom, jecao za izgubljenim igračkama, oplakivao pobjeglo djetinjstvo.
Dječak je plakao i stiskao zube i zvao majku i zvao oca. Imao je opekotinu na ramenu, gadnu, široku, gotovo savršeno okruglu, strujni udar ga je tek malo ošamutio jer je bio zatrpan zemljom, kamenje mu je nanijelo ozljede; složene frakture — ključna kost, serijski lom rebara, kompliciran lom bedrene kosti. I onda šok. Normalno.
Ništa nije bilo normalno.
Oh, imala sam gotovo sve što treba u transporteru: mogla se jednostavno improvizirati operaciona sala — dobro opskrbljena apoteka, aseptični uvjeti, mehaničke ruke programirane za asistenciju, mali rendgen... I učinila sam što sam mogla: imobilizirala (femoris je bio isjeckan, gadno, morali smo prilično opteretiti nogu). Žena je pitala. Žena je pitala, a nitko nije odgovarao.
Bilo je kao u filmu, ne smeta vam što to ponavljam, zar ne?
Vidite, ne može se drugačije ispričati. Nema riječi.
Janus, u međuvremenu, ne vjeruje u sve ovo što se zbilo (OPET ne vjeruje, koje li suprotnosti od prvotnog povjerenja), ne želi vjerovati

da je vidio to što je vidio, da je učinio to što je učinio. Mislim, sigurna sam, da smo TAD namjeravali otići s Dječakom, da smo jednostavno otišli, pustio bi nas bez riječi (oprostite, to je samo fraza, on ni dotad nije progovorio ni riječ), pustio bi nas još tup od šoka, nevjerice, zaglušen od urlika životinje koja je divljala u njemu i koja se branila, napadala i samu sebe najstrašnije ranila.
Ali mi, nitko od nas, više nismo namjeravali odvesti Dječaka, čak i prije nego što sam im rekla da će Dječak ostati šepav (prokleti femoris: u tim uvjetima nisam imala čime nadoknaditi gubitak zdrobljenih fragmenata, noga je ispala nešto kraća), da će zbog gadne opekotine (na žalost, nisam plastičar) na ramenu ostati kontrakture ruke. Eto, jednostavno nismo više namjeravali odvesti Dječaka čak prije nego što nam je sinulo da je mali bolestan, dakle i nepoželjan dolje.
I ostali smo dok se rane nisu sanirale. Čudno, je li? Takva zajednica, mislim.
Poslije... Poslije smo otišli neobavljena zadatka. Ili obavljena, ako baš inzistirate. Tražili smo — našli smo — odveli ga nismo jer — ne smijemo voditi nezdrave, dakle sve po propisu.
A putem... Odakle nam taj osjećaj potpunog promašaja, čak dvostrukog neuspjeha? Vraćamo se praznih ruku, a iza sebe ostavljamo pustoš. Sjećam se, gunđali smo (uostalom, počela je kiša, prva te godine), sjećam se, Trank je rekao nešto što mi se učinilo kao da to i nije samo on izrekao, već svi mi i kao da ni sam ne zna koliko je to točno, rekao je:
— Nikad neće znati da li ga je oslobodio ili... osudio.
To je bila činjenica, gola i suhoparna kao ovo tlo. Poslije je pogledao na videoekran i dodao, nepotrebno, uostalom:
— Pada kiša.
* * *
Kiša je padala već satima. Padala je, topla i gusta i treštala po šatoru koji su im ostavili.
Dječak je stajao, oslonjen na štap i gledao niz dolinu koja je titrala kroz staklastu Usnu zavjesu. Krhko kamenje pretvalo se u blato i teklo, valjalo se, obilazilo prepreke, skupljalo na nižim mjestima, taložilo.
A Janus? On je gledao Dječaka koji više nije bio sin kojeg se sjećao,

kojeg je volio, krio, branio i ubio. Gledao je sina, vidio Obalu i ljude skupljene oko vatri, na zastoru od vode, o na divovskom ekranu, vidio je sve ono što je htio da Koonija bude sutra.
Mnogo kasnije, kad se zastor podigao i kiša sasvim prestala ustupajući mjesto suncu, Jamus je ležao opružen na zemlji koju je tako bolno volio jer je bila jedina domovina koju je imao; udisao je duboko miris te zemlje koja se brzo oslobađala vlage i prvi put mu je, baš taj slatko-gorki, opojni miris zemlje poslije kiše donio oproštaj i blagoslov. Zemlja je praštala.

Daphne Castell: Hladnjak

Cold Storage

Prevela Ingrid Jurela

Bio je to stari hladnjak i ne baš odviše dobar, ali to i nije bilo važno. Potpuno je odgovarao prirodi simbola koji je predstavljao. Predstavljao je Georgeov uspjeh do položaja mlađeg lektora na osrednjem fakultetu, a isto tako i Sallyn uspjeh u povremenom priređivanju domjenaka za druge lektore i njihove žene, i malo češće za studente. Zato je taj hladnjak, kupljen iz druge ruke u nekoj prčvarnici, nekoliko koraka dalje niz ulicu, kod starca krmeljavih očiju i crvenog rupca oko vrata, kraljevao u njihovoj maloj, jadno namještenoj kuhinji. Nije baš dobro hladio hranu ili pravio led, no ako niste baš žurili, mogli ste ostaviti žele da se čvrsne. Dakako, služio je i kao spremište. Pomalo je mirisao na hranu koju su drugi tu prije držali i neprestano je i glasno nešto mrmorio. No ni to nije bilo loše — mirisao je na neku pomalo neobičnu, možda egzotičnu hranu, a visina tona mrmorenja prilično se mijenjala.
George, koji je uvijek smišljao neke nove šale, običavao je govoriti kako sve dotle dok posjeduju hladnjak, imaju nešto što ni u čemu ne zaostaje za pjesmom sirena. George je bio onizak, uredan, debeliuškast bradonja ugodno ružičasta lica: uvijek je poklanjao veliku pažnju košuljama i donjem rublju. Kad bi našla vremena, Sally mu je to zamjeravala. Obično je bila vrlo zaposlena eksperimentiranjem. Nalikujući na divljakušu raskuštrane kose. bila je puka suprotnost Georgeu, i mnogi su se ljubomorni mladići koji su obožavali njenu originalnost često, pa i naglas pitali što je to ona našla na njemu.
Dok je jednog vlažnog i sparnog nedjeljnog jutra George uzimao iz hladnjaka jaje i narančin sok, Sally se pojavila još mutnih očiju i

zamotana u pokrivač.
Prošle su noći legli vrlo kasno, i to zbog naglašavanja oko bezazlenog studenta koji je dolazio iz područja Kariba i kojega je Sally nedavno počela upoznavati s osnovama eksperimentiranja. George se prenaglio i rekao kako će, nastavi li se to, njegov posao propasti, a Sally je pogledala uvis.
— Kako samo netko može postati takav materijalist! — uzviknula je.
Zato sad i nisu razgovarali, a možda i ne bi bili još progovorili da George nije naišao na goru muku.
— Zašto, do vraga, sve stavljaš u prednji dio hladnjaka, Sally? Jaja su mu jednostavno popadala u ruke, a limenka sa sokom je bila tik uz vrata hladnjaka. U unutrašnjosti ima još mnogo mjesta.
— Nisam opazila da sam složila tako — bezvoljno će Sally nadvirujući se iznad njega. — Vjerojatno sam stavljala stvari onako kako mi je najbolje odgovaralo.
— Ta vidiš što se događa ako ti je prednji dio pretrpan? Zašto ne gurneš hranu dublje unutra?
— Mmm? — promrmljala je Sally pripravljajući kavu.
— Rekao sam... — zaustio je George.
— Da, dobro, čula sam te. Zacijelo sam učinila tako. Nikad nisam razmišljala o tome.
— Ponovo ću rasporediti hranu po policama. Sad se ni ruka ne može uvući unutra.
— Dobro — promrlja Sally sklopivši oči i velikim gutljajima počne otpijati jaku toplu kavu.
George zaroni u unutrašnjost hladnjaka ljutito gunđajući. Izbacio je gomilu hrane i uredno je složio na podu.
— Sve te tvoje proklete kutije i paketići! Koji ti je vrag da začine držiš u hladnjaku? — upitao je.
Kuhanje je bila jedina grana domaćinstva u koju je Sally unosila svoje sklonosti eksperimentiranju. Prezirala je svoje prijatelje koji su u curry stavljali grožđice i često je govorila da su korijandar, krasuljica, zanzibarski klinčić, kurkuma i ostalo u tom i tom jelu »prava stvar« i uvezena po skupoj cijeni iz zemalja odakle potječu. Katkad su njeni obroci bili i jestivi.
— U kuhinjskom ormariću nema dovoljno mjesta — Objašnjavala je — a jedan tvoj prijatelj mi je rekao da u hladnjaku stvari ostaju suhe

a i hlade se. Rastumačio mi je i zašto, ali nisam zapamtila. A kad je riječ o začinima, u prahu, oni se u kuhinji sasvim zgrudvaju.
— Zgrudvaju! Kakav je to izraz, za ime svijeta? — upita George.
— Posve ispravan — odgovori Sally. — Požuri s tim sređivanjem, jer ćemo inače do objeda sve to gledati na podu.
— Blaženi naš hladnjak — gorko će George.
Ljeto je bilo vrlo toplo. Kako nisu imali dovoljno novca, Sally i George nisu sebi mogli priuštiti odlazak iz grada, a vrućina im je uvelike smetala. A smetala je i hladnjaku koji se često »znojio«; njegovo je raznoliko zujanje katkad postajalo dahtanje, a katkad visokofrekventno stenjanje. Pa ipak, upravo za vrijeme najvećih vrućina najbolje je radio, i George ga je često znao blagoslivljati. Još ga je nerviralo to što su Sallyni začini zauzimali toliko prostora, često ih je znao srušiti i njihov sadržaj prosuti po policama hladnjaka. Činilo se naprosto nemoguće nagovoriti hranu da ostana u stražnjem dijelu hladnjaka. Sally je uporno tvrdila da je ona ne pomiče pošto je George stavi na mjesto, pa su se svađali hladno, intelektualno i na nivou. Sally je spakirala svoje stvari i preko vikenda otišla k majci. U petak je George ponovo uredio hladnjak, a u subotu je opet sve našao u prednjem dijelu. Uzrujan i pokajnički telefonski poziv vratio je Sally kući, pa su se pomalo nervozno pomirili te se složili s mišljenjem da se pod stana vjerojatno nezamjetno drma, pa hrana u hladnjaku klizi.
George je posudio libelu koja je na obostrano zadovoljstvo potvrdila da je pod u kuhinji ravan kao i u ostalim dijelovima kuće. Da bi u potpunosti bio siguran, provjerio je i stazicu u stražnjem vrtu i ulicu pred kućom, te su zaključili da su police hladnjaka neravne.
U subotu navečer George lagano podigne prednji dio hladnjaka podmetnuvši komad drveta, a u nedjelju ujutro je iz njega ispao maslac, kutija s jajima, omotić majoneze i cijela hrpica štapića cimeta, i sve to u krilo Sally koja je klečala Ispred njega.
Zatim su zaključili da su posrijedi vjerojatno neke vibracije i da tome nema pomoći, te su se puni ljubavi i pokajanja zavukli u postelju.
Kasno te večeri George se probudio iz sna o tome kako je bio vezan i strpan u vreću te bačen u Bospor zajedno s nekim robom, Čerkezom, u koga se nakratko bio zagledao.
Još mu nikad nije bilo tako vruće. Noć ga je omotala u tako čvrst

zagrljaj da se malone ugušio, čeznuvši za ledenim pivom.
Ustao je i pogledao kroz prozor. Jedan kut neba postajao je svjetliji. Činilo se kao da se tamni zastor oblaka spustio nisko i teško nad jedva vidljive kuće. George zapazi goleme naočale na obližnjoj kući koje su označavale da tu stanuje optičar. U tom sablasnom polusvjetlu učinilo se da ga zlokobno promatraju. Drveni prag vrata suho zapucketa i on odmaknu bolnu glavu te se stušti niza stepenice u potrazi za pivom. Čvrsti čupavi sag na stepenicama smetao mu je pod tabanima i jedva je dočekao da s olakšanjem stane na hladne kuhinjske pločice. Hladnjak je lagano mrmorio u jednom kutu kuhinje. George bolno udari bokom o rub kuhinjskog stola. Sav se skutri pred hladnjakom i zahvalno osjeti njegovu hladnu kvaku pod rukom, otvori ga i potraži pivo. Svjetlo u hladnjaku zasja kao i obično, iako se njemu činilo da je nekako plavičastije i jače, no to je bez sumnje bilo zbog tame. Nije ni namjeravao paliti svjetla. Hladan ga zrak ugodno ožeže po obrazima. Dohvatio je najbližu bocu i upravo se spremao da potraži čašu kad u stražnjem dijelu hladnjaka spazi neki mali predmet. Već odavno nije tu išta vidio, pa je bio pomalo iznenađen. Možda, ponadao se, vibracije slabe. Ili je nešto drugo posrijedi.
Krenu rukom prema predmetu, ali nekako ga nije mogao dohvatiti. Nakrivi glavu i pokuša vidjeti što je to. U stražnjem dijelu hladnjaka bilo je nekako maglovito. George se zapita ne ispušta li ta stara sprava nekakve pare i s osjećajem male nelagode ponada se da ih nije udahnuo.
Mali predmet bio je plav — bez sjaja, tmurno plav, kao krila mrtvog žohara koja se više ne sjaje. S mjesta na kojem je stajao nalikovao je na komadić kosti — na dio ravno izbrušene kosti neke životinje. Samo što kosti nisu bile plave — ili možda jesu? George je bio predavač, ne biolog ili filozof. Nekako mu je više ležalo nemilosrdno šaranje studentskih sastavaka o »Odnosima među papama i svetih rimskih careva s posebnim osvrtom na princa Charlesa Šepavog«, nego da se bavi nekim nepoznatim kostima, plavim ili nekakvim drugačijim.
Posegnuo je za kosti. Hladnjak je škljocnuo i prestao mrmoriti. Maglica u dnu polica nestade a s njom i komadić plavičaste kosti. Nešto kockasta oblika i šaroliko, poput tražila na foto-aparatu, načas

zatreperi prema Georgeu. Nakon toga nije ostalo ništa do bijelog stražnjeg zida hladnjaka, orošenoga vlagom.
Sally je probudio tresak pivske boce koja je ispala iz Georgeovog grčevitog stiska. To je pomoglo i Georgeu da se uvjeri kako je budan i u kuhinji, a ne u krevetu pateći od nevjerojatno živih mora. Zalupio je vratima hladnjaka i odjednom spoznao da ga noge ne služe ništa bolje no cara Charlesa njegove, te se nasloni na kuhinjski stol.
S izgledom posvemašnjeg gađenja na licu Sally je s vrata promatrala krš u kuhinji.
— Koliko si ih popio — upitala je — prije no što ti je ta ispala?
— Ja... kunem ti se — promuca George — nisam... ja... Gledaj!
Ponovo otvori vrata hladnjaka kako bi uvjerio ženu da su sve boce unutra i da ih može izbrojiti ako ne vjeruje.
Komadić plave kosti ponovo je bio tamo i bilo je očito da se povećao. Oko njega su bili novi, raznih oblika i veličina, no svi su bili plavi. Maglica je iščezla, ali bilo je prilično nejasno gdje su točno ti komadići kostiju. Nije se činilo da leže baš na polici hladnjaka — prije bi se reklo da lebde nekoliko centimetara iznad nje, a oko njih kao da je bio nekakav okvir. Sve je to nalikovalo na trik-snimke, dio kojih kao da je bio obojen posebnom tehnikom što dio slike stavlja u prvi plan i ističe ga od pozadine, ili dječjim trodimenzionalnim crtežima u slikovnicama.
— Što je to, za ime svijeta? — upita Sally.
— Vidiš li i ti to? — George upita glasom punim nade.
— Dakako da vidim! — odbrusi ona. — To je vjerojatno nekakva šala. Trebalo je da ja izjutra siđem i iznenadim se! Djetinjarija! Priznajem da je zgodno. Kako si samo to napravio? Zacijelo ti je netko pomogao. To je — sagne se i pogleda malo izbližega — to je kao pogled u nešto sa zidovima uokolo. Nešto poput onoga »Što je vidio sobar« ili nešto slično. Je li to napravio Terence? Ti si odviše nespretan za nešto takvo.
Terence je bio njihov prijatelj, fizičar. Ne obazirući se na to potcjenjivanje njegovih sposobnosti, George joj objasni da on nema veze s tim efektima u dnu njihova hladnjaka.
— Kad sam prvi put pogledao unutra, tamo je bio samo jedan plavi komadić kosti. Pomislio sam da je to nešto što si ti tu stavila i prešao preko toga — objašnjavao je, a Sally prezirno frnku nosom. — Onda

sam ga pokušao dohvatiti... i nestao je.
— Nestao? Kako? Ta to je smiješno!
— I ja sam mislio tako. Ali, u jednom trenutku je bio tu i oko njega je lebdjela nekakva maglica, zatim je hladnjak prestao zujati i upravo kad sam ga htio dohvatiti, nestao je.
— Hladnjak je prestao zujati?
— Da. Nisam baš siguran — dodao je George, jer je pripadao nevjerojatno točnoj vrsti ljudi — je li prestao zujati prije ili poslije nego što sam ispružio ruku.
— Mislim da to ništa ne mijenja — odlučno će Sally. — Očito je da taj hladnjak opet nešto izvodi. Vjerojatno su to one vibracije o kojima si govorio. One... one su zacijelo prouzrokovale neku vrstu hipnotičkog efekta, i mi sad mislimo da to vidimo... jedino ako si uvjeren da ti to nije napravio Terence.
Očito ničemu i nikome nije vjerovala na riječ.
— Pitaj ga sama — dostojanstveno će George — kad sutra dođe na večeru.
— Gledaj! — usklikne Sally. — Nestao je!
Mala sjajna četvorina u dnu hladnjaka nestala je tiho kao što se i pojavila. Police su bile prazne, osim što je ostao komadić plave kosti koja je ležala malo dalje od ostalih, bliže prednjem dijelu hladnjaka. George oprezno ispruži ruku prema njoj. A kost je i dalje bila vidljiva i beživotna. Svladavajući drhtanje tijela, uzme je i zagleda se u nju.
— Pobogu! — Sally će zapanjeno. Kosti nisu plave, je li? Ili možda jesu?
— I ja sam se to pitao — reče George. — Možda će Terence znati.
Zajedno su se zagledali u komadić kosti. Na njoj su se vidjeli znakovi malih ali nevjerojatno oštrih zuba i suhi smrdljivi ostaci mesa neugodno sivkaste boje.
— Uh! — otpuhnu Sally i okrenu se.
Bilo joj je mučno.
— To je nevjerojatno snažna halucinacija — reče George i nehajno gurne kost u džep. Pogasili su sva svjetla u kući i vratila se u postelju. Obično su spavali u razdvojenim higijenskim krevetima, ali Sally je izjavila da joj je prohladno u tim ranim jutarnjim satima, a George reče kako mu neće biti teško da je zagrije.

Po danu se sve doimalo bolje i manje besmisleno, pogotovu pošto je George na Sallyn zahtjev nekoliko puta otvorio hladnjak, a sve je bilo uobičajeno.
Kad je Terence stigao na večeru i kad su mu pokazali komadićak plave kosti, bio je iznenađen i jednostavno nije vjerovao u sve to, a njih dvoje kao da je bilo počašćeno time što se tako čudna stvar, dogodila baš u kuhinji mlađeg predavača.
Hladnjak im je odmah izišao u susret. Nestašno je zujao kad je George otvorio vrata, i on reče Terenceu kako su se pitali nema li to kakve veze s vibracijama. Terence, pristojan mladić, na to ništa ne odgovori. Četvorina u dnu hladnjaka vibrirala je bojama i kretnjom, i George odmah uzmakne. Dok su to promatrali, kroz četvorinu iziđe još nekoliko kostiju i još nešto što je nalikovalo na neuštavljenu ljuskavu kožu i mirisalo isto tako neugodno. Tek kad bi se sagnuli pod nekim čudnim kutom i gotovo potpuno stisli oči, pojavila bi se slika. Bili su to neki zidovi, kako je rekla Sally, i doimali se kao stijene neke spilje. Malo dalje u slici motale su se neke špilje. Malo dalje u slici motale su se neke sjenke, a činilo se da su vidjeli i nešto što je nalikovalo na žutozelenu vegetaciju od gume. Bilo je teško vidjeti to što se kretalo, jer je stajalo uza sam zid i bilo je tamnosmeđe boje. George je smatrao da je četvorina te večeri malo veća. Terence se sklupčao ispred hladnjaka i promatrao sve otvorenih usta, a samo jednom ili dvaput je promrmljao: »Pa to je nevjerojatno!« ili »Ne vidim...« Tad se iz četvorine pojavilo nešto poput duge tanke ruke s oštrim kliještima, nevjerojatno malim, došlo na pola puta i uzelo komadić kosti tako brzo da se Sally hitro odmaknula. Gotovo u istom trenutku blizu zidova je planuo tamni plamen pun dima, i mogli su vidjeti sjenu te ruke ili šape, ili što je već bilo, kako se diže i spušta u polusvjetlu. Činilo se kao da se bacila na onu kost.
— Oštri li je? — poluglasno će Terence. — Možda za oruđe? Ako imaju oruđe i vatru...

— Oni? — oštro upita Sally. — Tamo nema nikoga. Kako bi netko i mogao biti tu? Gledaj, možeš vidjeti stražnji dio hladnjaka i zid iza njega. To je halucinacija, samo to, masovna halucinacija.
— Ne čini mi se — reče Terence, a oči su mu blistale strašću

istraživača u susretu s nepoznatim. — Pazite, zasad nikome ništa ne govorite i ne miješajte se u ovo. Imate li možda... dalekozor ili kakvo povećalo? Moram podrobnije pogledati što se tu događa. No, zasad se ne želim odviše približiti.
— Ni ja — dodađe George prisjećajući se onog snažnog kraka i kliješta.
Terence ga pogleda pomalo iznenađeno.
— Ne želim ih preplašiti — objasni. — Činjenica je da i oni nas mogu vidjeti i vjerojatno im izgledamo poput kakvih divova.
— Baš ih žalim — promrmlja. Sally i večer završi pomalo hladno, iako je Terence dobio dozvolu da se iduće večeri vrati s povećalom.
— Ah... pirjana je kokoš bila izvrsna, Sally — reče George kao da se ispričava za propalu večer.
— Iskoristi to do kraja — oštro odgovori Sally — jer od sutra smo vegetarijanci. Ne misliš valjda da bih ikad više pojela nešto što bih morala držati u tom hladnjaku...
Na kraju je ipak malo popustila i pristala da gdjekad jedu svježe meso, ako bi ga George kupio i stavio ispod pokrova ormarića u predsoblju i ako bi ga pojeli iste večeri. Sally reče kako bi joj bilo draže da ne ulazi u kuhinju sve dok ne bude trebalo spraviti večeru. Nije bila sasvim sigurna da se to nešto što se dočepalo njihova hladnjaka ne bi moglo dočepati i njihova mesa.
Odnosi među njima postali su napetiji no ikad prije, i sve to zbog Terenceovog neprestanog motanja po kuhinji. Bio je nestrpljiv i ispričavao se, ali bio je i neumoljiv. Jednostavno je morao promatrati život u hladnjaku da bi sve zabilježio, a onda, bude li to mogao, i utjecao na neke njihove malenkosti.
— Netko bi pomislio da priprema referat o tome — prezirno i zlobno primijeti Sally. George nikad nije napisao neki referat.
Zapravo, dva-tri dana poslije Terence reče kako je namjeravao poslati »Novoj znanosti« nekoliko svojih bilježaka o »Mogućim dodirnim korelacijama između naizmjeničnih kontinuiteta.«
— Vidiš, George — objašnjavao je — nastojao sam pronaći razlog za sve ovo i došao sam do jedinog mogućeg zaključka koji odgovara poznatim činjenicama. — Lupkao je po snopu papira na svom koljenu. — Kontakt se javlja između osam sati navečer i pet ujutro, nikad po danu. Sve to traje samo dok hladnjak zuji... čini se da si

možda ipak imao pravo kad si spominjao vibracije. — Obdari Georgea milostivim osmijehom. — Najbolji i najbistriji pogled je kad je zujanje najjače i kad su njegove frekvencije najviše. Mislim da na neki način dolazi do dupliciranja tih uvjeta na nekom drugome mjestu, na nekom drugom svijetu gdje su oni, tako reći, jednaki, pa tako postoje na istomu mjestu i u isto vrijeme.
— Znači, misliš da je naš hladnjak neki stražnji izlaz na nečiji planet? — s nevjericom u glasu upita Sally.
— Baš tako — složi se Terence. — Dakako, posrijedi je planet na kojem je vrlo hladno, tako da temperatura tamo odgovara temperaturi vašeg hladnjaka. Imaju debele krznene ogrtače i usporeni metabolizam. Biljni i životinjski svijet je vrlo žilav i otporan zbog toga što je površina planeta gotovo posve zaleđena. Čini se da se teže razmnožavaju, a to i nije čudno. Zacijelo je taj svijet prilično skromno naseljen. Pa onda, tu je još jedna podudarnost u čuvanju hrane. Vama hladnjak služi za čuvanje hrane. Taj ulaz u drugi svijet najvjerojatnije je polica na dnu jedne od njihovih spilja koju upotrebljavaju kao skladište otpadaka. Meso drže malo ispod nje... prilikom posljednjeg promatranja vidio sam nekoliko većih komada.
— Sally zadršće... — Vjerojatno su i tvoji začini nekako utjecali na to, iako ti se sve to može učiniti nevjerojatnim.
— Moji začini?
Terence zagladi prorijeđenu kosu i nekako se dječački nasmiješi. Malo pocrveni, pročisti grlo i reče:
— Pa ne bi trebalo zanemariti svu onu literaturu i vjerovanje u magiju koji se vjerojatno zasnivaju na nekim činjenicama, iako oskudnim. Oduvijek sam vjerovao u to da su neki ljudi iz prošlosti nizom različitih slučajnosti na neki način uskladili fizičke teškoće i približili bliske svjetove. Vjerojatno su znacima, zvukovima, mirisima i upotrebom nekih posebnih tvari stvorili potrebne uvjete za, da se tako izrazim, približavanje. — Iz njega je prilično neuvjerljivo izbijala nekakva gorljivost.
To je bio udarac koji je do korijena uzdrmao Sallyn život. Da su joj rekli kako mora povjerovati da su se čarobnjaci skupili kako bi dozvali Sotonu i tako nekako stupili u kontakt s drugim svjetovima, morala bi se odreći svih onih svojih čvrstih, realnih načina mišljenja.
— Jesi li o tim svojim idejama razgovarao s profesorom

Darlsworthom, Terence? — upitala je. — Nemam nekog znanstvenog znanja — rekla je to kao da je sva sretna zbog toga — ali očito bi ga to moralo zanimati. Čini mi se da će ti financijska komisija fakulteta, usprkos tome što je riječ o nečem originalnom, sniziti napola plaću kad otkrije da se jedan od vodećih mladih znanstvenika bavi stavljanjem jetre daždevnjaka na Bunsenov plamenik, izgovarajući magične riječi iz knjige čarolija pune nekih znakova.
— Darlsworth je običan pripadnik nižeg sloja reakcionara — reče Terence pokazavši zube — kod kojeg je um potpuno zarđao. George, ne smijemo dopustiti da mu to dopre do ušiju. Sve bi propalo! George, stari moj — molećivo je govorio — toliko smo već godina prijatelji. Ovo mi mnogo znači. To je moj projekt. Nije baš u mojoj struci, ali to će biti najveća stvar na svijetu, i ne mogu dopustiti da mi to sad netko preotme.
— Čini mi se da postoje stručnjaci koji... — nesigurno je mrmljao George.
— Da, da — uzbuđeno je nastavio Terence — ima stručnjaka, ali svi su oni konzervativni reakcionari poput profesora Dalswortha. Reći će: »Divno, krasno, ali mi moramo samo promatrati. Ni na koji način se ne smijemo miješati! »To je **netočno**! George, želim ih upoznati s kotačem — oni su vjerojatno na razini divljaka iz kamenog doba. Imaju vatru, primitivno oruđe i oružje te ostalo. Kotač bi im ubrzao razvitak za stotine godina — sad nemaju ništa do nekakvih primitivnih saonica, onakvih kakve su sve donedavno upotrebljavali sjeveroamerički Indijanci. Oni sasvim pouzdano imaju mogućnosti, sigurno je da postoji snaga mozga. Polažem golemu nadu u njihov napredak. Ne može ih spriječiti to što su suočeni s problemom preživljavanja u takvoj sredini.
— Sve otkad si ih se ti prihvatio, nisam ih malo bolje promotrio — malo prijekorno reče George.
— Znam, znam, baš sam sebičan. Ali to je toliko zanimljivo. Dođi i pokazat ću ti njihovu primitivnu smočnicui
— Dok je Sally tiho izlazila iz sobe, čula je kako Terence govori Georgeu: — Moraš se pripremiti na njihov izgled. Oni kao da su najgori spoj nekog sisavca i insekta. Napola su prekriveni kožom, a napola debelim kožnim ljušturama. Imaju zube i vilice... zacijelo im

je tamo meso prilično tvrdo... a oči su im kao u muha i ističu se na njihovim licima. Imaju i tri para ruku ili nogu, ili kako već hoćeš...
— Sally je bila uvjerena da je ni profesor Darlsworth ni cijela financijska komisija ne bi mogli dovući ponovo do hladnjaka.
Idućih je tjedana Terence, napasnik, jednostavno hipnotizirao Georgea na potpuno bavljenje sa Sladolizavcima (to je bila Terenceova šala: »Zato jer su studeni, znaš, ako ne i ledeni. Pa da...«), a i on sam je bio potpuno zaokupljen njima. Ispitali su kotač, ali ga nisu prihvatili. Terence je pričvrstio dva kotačića na osovinu i pažljivo ju je dodao Sladolizavcima. Malo je izmijenio svoje mišljenje o relativnim veličinama. — Što se više približuješ nultom kvadratu, čini se da se sve više smanjuješ... ili se on povećava, ne znam baš pouzdano što je od toga točno. Bolje da se odviše ne približavamo, iako bi to, dakako, bilo zanimljivo... neka zasad bude ovako. Bacili su kotače u dno spilje među otpatke. Jamačno je pogrešna veličina. To vidim tek sada. Čim su prošli kroz kvadrat, smanjili su se i sad su poput kakve igračke. Sumnjam da mogu shvatiti našu zamisao i načiniti veće kako bi ih počeli primjenjivati.
— Znaš, Terence — zamišljeno će George — uvjeren sam da nas mogu vidjeti. Tu je neka od ženki, mislimo da je stara, — reče okrenuvši se prema Sally — koja dolazi u dno spilje, promatra nas i pravi različite grimase, to jest, mi mislimo da su to grimase. Teško je to reći, jer su tako gadni. Zovemo je Bakom.
— Izgledamo im poput bogova — primijeti Terence sa smiješkom na licu.
— A ako imaju neku vlastitu magiju, možda u vama vide vragove — dodade Sally.
— Glupost! — odbrusi Terence uvriježeno. — Mi smo dobrotvori, i. ne bi nas mogli zamijeniti za vragove. Dao sam im kotače, a neki dan i azbestni pokrivač. Neće moći proizvesti azbest, ali možda će im sinuti zamisao kako da počnu tkati materiiale.
— Ne bih htio doći u blizinu onih kliješta — reče George. — Čine mi se tako oštre da bi im ruku odsjekle lako kao da režu maslac.
— Da, vjerojatno bismo im bili prilično meko meso — složio se Terence — nakon onoga što jedu tamo.
Terence ih je nevoljko napustio da bi prisustvovao obvezatnoj sjednici Britanskih udruženja. Zaklinjao je Georgea da ničim ne

hrani Sladolizave sve dok se on ne vrati i zapiše točan slijed događaja, te mu izgovorio cijeli niž upozorenja.
— Sve je to lijepo — reče George Sally te večeri kad je Terence otišao — ali dozlogrdilo mi je to Terenceovo miješanje i preuzimanje vlasti nad našim hladnjakom.
— Neka mu bude — odgovori Sally. — Želim samo da ga nekamo odnese.
— Što? Pa da pokvari uvjete za kontakt? — George ju je gledao negodujući. — Sad nas dijeli dvanaestak sati. Tko zna što bi se moglo dogoditi ako maknemo hladnjak. Znaš li što. Sally? Dosta smo im toga dali, a oni nam nikad ničim nisu uzvratili, osim onim čudnim komadićem kosti. Terence savjetuje da ne žurimo, ali tako nikad nikamo nećemo stići. Uzet ću duga kliješta i pokušat ću dohvatiti nešto zanimljivije.
— Samo ne nekoga od njih.
— Neću. Sad već znamo dovoljno o njihovu kretanju. Izabrat ću vrijeme kad muškarci idu u lov, a žene bruse kosti ili kamenje za oruđe.
Prije no što mu je pošlo za rukom da dohvati grubo isklesan komad kamena, koji je očito trebalo da bude glava sjekire, George je nekoliko puta uzaludno lovio po zemlji Sladolizavaca. Ćim je stvar ušla u hladnjak, iz nje je počela izlaziti para, i kad ju je George sav uzbuđen ispustio, pola njene površine se istopi, a preostali komadić izgrize pločicu na podu, tako da je nakraju ostao samo mali dio koji je mogao izdržati normalnu temperaturu.
— Ovo će Terenceu biti dokaz! — pobjedonosno će George. — Prvi geološki primjerak iz novog svijeta! Odnijet ću ga Phillipsu u odjel za geološka istraživanja i uživati u promatranju njegova zgranuta lica!
Ohrabren, naulji kliješta (već nakon nekoliko sekunda u zemlji Slodolizavaca potpuno su zarđala) i već drugi dan ponovi svoj pokus. Opet je dohvatio kamenu glavu sjekire, jedan već napola istrunuo kostur neke životinjice, koji se odmah istopio, i dvije male grubo izrađene posude od nečega što je sličilo drvu na koje Zemljina atmosfera nije utjecala. Činilo se da su Sladolizavci bili svjesni kako se događa nešto neobično. Promatrajući ih, George je opazio njihove nesuglasice, koje su završile bolnim glavama i slomljenim udovima.

Dan nakon toga izgubio je kliješta. Pomno ih je uvukao u, kako je to Terence nazivao, nulti kvadrat i vidio kako im kraj jednostavno nestaje. Oprezno je tapkao u polumraku, kad odjednom osjeti divlji trzaj i opazi Baku kako jednim parom nogu drži njegova kliješta. Pomamno ih je grizla i George se nemalo iznenadi opazivši kako lako zubima grize tvrdu kovinu. Neki član plemena ote joj kliješta, a onda zavlada prava gungula uzbuđenih glava oko novostečenog bogatstva.

George osjeti slabost i kao u nekoj nesvjestici pade na pod. Ovo je učinilo Sladolizavce stvarnijima i zapravo mu ih prilično neugodno približilo. Kad se pojavila Sally i uzviknula ugledavši njegovo blijedo lice, on joj samo reče da je ispustio kliješta. Nije joj htio priznati kako su Sladolizavci u postavljanju zamki bili mnogo pametniji nego što je on mislio. Činilo se da joj je malo laknulo.

— Sva sreća, svršeno je s tim tvojim pecanjem! Već sam povjerovala da si postao pohlepan. Sjećam se kakav si bio kad si odlučio da uzmeš još jedan otisak u mjedi. Kad bi doktor Symons uzeo jedan više od tebe, danima si bio kao pokisao.

Kad je idući put oprezno zavirio u hladnjak, George još nije bio potpuno zaboravio onaj nepravedni napad. Nekoliko dana bio ih je pustio u miru, ali Terence se sutra vraća, pa mu je George htio predočiti najnovija promatranja.

U središtu malog blistavog kvadrata, baš nasuprot njemu, bio je neki čudan predmet. Uzevši povećalo, spoznao je da je to drveni kip.

— Znaju — prošaptao je. — Zacijelo su ih kliješta uvjerila u to. Misle da smo bogovi i ovo je njihovo prinošenje žrtve Moram ga dohvatiti!

Bio je blizu. Možda će hvataljkom za žeravicu... U spilji je bilo nevjerojatno tiho i nikoga nije bilo u njoj. Kad bi odmaknuo jednu policu i samo se malo više približio...

Sally je otišla u kupnju a nakon toga na čaj kod prijateljice. Kad se vratila, spusti stvari na stol u predsoblju.

— George! — zazove ga.

Začuje nekakvo mrmljanje, nešto poput udaranja potpetica po opločanom podu. Potrči u kuhinju i sva prestravljena ugleda Georgea koji se nekako bio izdužio i napola nestao u hladnjaku. Prostorija je bila mračna, ali svjetlo što je izbijalo iz hladnjaka bilo je plavičastije

i jače no ikad prije. Kleknu kraj njega.
— George! — izgovori kao bez daha. — Što to radiš? Obećao si da nećeš više ulaziti u hladnjak. Odmah iziđi!
— Ne mogu. — Glas mu je dopirao odnekud izdaleka. — Čekali su iznad police. S kliještima. Uhvatili su mi ruku. Hladno je ovdje. Obamro sam. Možeš li me izvući, Sally?
Ali ona nije mogla povući tako snažno kao ljutito pleme Sladolizavaca koje je bodrila Baka, neprestano praveći grimase.
— Ipak nas ne smatraju bogovima — dopre do nje Georgeov glas dok su ga sve više vukli. — Samo smo jestivi. Ne osvrći se na to što će ti reći Terence, Sallv! Baci hladnjak u otpatke!
Brzo su ga odvukli. Gledajući zbunjeno kroz povećalo u zemlju Sladolizavaca, Sally pomisli kako će Terenceu biti milo kad čuje da su Sladolizavci odvukli svezanog i nemoćnog Georgea na kolicima s kotačima.

9. MINI YU SIRIUS

Milena Benini: Snijeg

Stari Maks bio je već star kad je počela promjena. Zato nije bilo nikakvo čudo što je kućnog robota AK-101 zvao imenom svoga sina Alfija. Pravi Alfi bio je krhka zdravlja i umro je za jedne od prvih dugih zima što su navješćivale ledeno doba, ali AK-101 imao je dovoljno ljudskog u sebi da bi Maksa mogao zamijeniti sina. Uostalom, između pravog i lažnog Alfija postojala je samo jedna bitna razlika: Alfi je uvijek bio svojeglav, dok je AK-101, kao i svi kućni roboti, izvršavao svako naređenje bez pogovora i vrlo temeljito. Ali, Maks je bio star i potpuno uvjeren da pred sobom ima svog neposlušnog sina.
— Alfi — počeo je jednog dana — želim da počistiš sav snijeg. Ali kad kažem sav, onda to i mislim. Do posljednje pahuljice.
I AK-101 je prionuo na posao. A kako je njegov gospodar te večeri umro, nije bilo nikog da ga zaustavi. Stari je Maks, i ne znajući, bio posljednji čovjek na Zemlji.
* * *
Stotine, tisuće godina. Zemlja se počela oporavljati, ispod hladnog tla pojavile su se biljke, i život je iznova počeo. Tisućljećima kasnije, znanstvenici jednog novog čovječanstva pitat će se zašto. I nikom neće ni pasti na pamet da Zemlja duguje svoj život jednom starom čovjeku, i jednom poslušnom robotu, koji je počistio sav snijeg.

Snežana Bulić Atanacković: Poslednja ljudska reakcija

Poslednji čas geografije je protekao u mučnom iščekivanju da je profesorka prozove. Na sreću, to se desilo pred sam završetak časa. Nije bila nespremna, ali ju je svaka provera znanja plašila. Uvek joj se činilo da pokazuje manje nego što je znala.
Kod kuće, za ručkom je bila duhom odsutna, što joj se često događalo.
— Marijana — oglasio se njen brat — da li ste dobili rezultate onog testa inteligencije?
— Molim? Da... jesmo...
— I...
— Šta, i? — iznervirala se.
— Kakvi su rezultati?
— Različiti — brzo je odgovorila u jalovoj nadi da će mu dosaditi da je dalje ispituje.
— Znam da niste svi isti! Interesuje me tvoj test. Koliko si poena sakupila? — bio je uporan.
— Sto deset — promrmljala je.
Nekoliko trenutaka je vladala tišina. Majka je iznela posuđe iz trpezarije, a njih dvoje su sedeli nepomično.
— Znaš — počeo je Niki da priprema teren za svoju poznatu pesmu.
— To što se baviš slikarstvom, što sviraš po malo klavir i krišom pišeš pesme je lepo, ali nemoj se zanositi da su to izuzetna ostvarenja i da ćeš se nečim proslaviti. Izbij to sebi iz glave ..
— Zašto se ti brineš toliko? Stariji si od mene tri godine i osim što studiraš pravo, ništa nisi postigao, pa bih te uvredila kad bih postala poznata ličnost. — glas joj je postao tanak i neprijatan.
— Marijana — rekao je Niki što je mogao blaže. — Nemoj da me pogrešno shvatiš. Ja u tebi ne gledam rivala. Naravno da bih se radovao tvojim uspesima.
— Zašto mi onda stalno soliš pamet? — nabusito je pitala.

Osmehnuo se i stegao joj glavu sa obe šake.
— Ludice moja, vidim da se stalno grizeš i izvlačiš iz sebe zadnje mrvice snage za to sumanuto udaranje po dirkama klavira, za mackanje raznih gluposti i pisanje kojekakvih pesama umesto da se lepo obućeš i našminkaš i odeš na igranku sa svojim vršnjacima. Ti si lepa devojka i treba da uživaš sad, dok si mlada.
»Sad je slagao«, pomislila je Marijana uzdahnuvši, »čak nisam ni lepa«.
— Dobro... idem u svoju sobu — nerazgovetno je promrmljala i brzo izašla.
Bila je umorna i neraspoložena. S uzdahom se sručila na krevet. Neko vreme je posmatrala jednu tačku na plafonu. Setila se trenutka kad je školski psiholog objavio rezultate testova inteligencije za maturante. To je bio udarac za njenu sujetu. Imala je samo prosečnu inteligenciju. Potajno se nadala da će pokazati fantastične rezultate i već je zamišljala začuđene poglede i komentare:
»Marijana? Nemoguće... Matematika joj nije išla od ruke, a ima ovako blistavu inteligenciju!«
Ustala je i bacila pogled kroz prozor na žalosni pejzaž bašte u januaru. Crne, mokre grane opterećene snegom povijale su se do tla. Sneg je bio prljav, pomešan sa zemljom i izgažen. Na sve to, crn i težak spuštao sa mrak.
Pogledala je svoju najnoviju sliku u ulju. Nedovršena mrtva priroda stajala je pred njom sva neprirodna i prenaglašena. Volela je perunike i često ih crtala ali su ovde bile kao nalepljene. Znala je da ovu sliku nikad neće završiti.
— Čudno — kiselo se nasmešila — ja sam, valjda, jedini netalentovani slikar koji je toga svestan. A ipak, nešto me stalno tera da iznova probam... Ne mogu da ne uzmem četkicu u ruke. Osećam fizičku potrebu da nešto iz sebe izrazim. Do sto đavola, mora da su svi ovi medijumi kojima se služim pogrešni! Mora da postoji nešto u čemu sam ja najbolja! Osećam to... Ali, to možda, još nije pronađeno... Šteta!... — uzdahnula je na kraju svog monologa i uzela novo platno i uljane boje.
Bila je u nekom polusvesnom stanju. Slikala je mahinalno, širokim potezima crpeći inspiraciju sa ruba podsvesti.
Na platnu se ukazala ruka opuštena kao jesenji list, bez snage, bez

težine, čudnog, nezemaljskog oblika. I boja te ruke je bila neobična. To je bila boja blata i boja močvare.
Imala je pet širokih prstiju koji su se na vrhovima sužavali, ali su bili kao od krpe sa čudnim žilicama i valovite konture kao na izreckanom listu vinove loze.

* * *

Boban Marković je polako koračao. Trudio se da bude tih i da ne izaziva nikakve šumove dok se penjao stepenicama do svoje unajmljene sobice. U očima je kao i uvek, kao žig, nosio onaj izgubljeni pogled čoveka koji je obećavao i svoj talent za slikarstvo razvio do krajnjih granica da bi ga pokopao u nekom bezimenom provincijskog gradiću kao profesor likovnog vaspitanja.
Vrata su se otvorila i brza zraka svetlosti ga je preplavila. Ipak nije bio dovoljno tih. Izdajnička potpetica se oglesila i on je sad morao da snosi neželjene posledice. Kad bi ta mala prestala da ga gnjavi! Ali, ona je bila kćerka njegove stanodavke, gospođe Vere.
— Dobro veče, Marijana.
— Dobro veče, profesore Markoviću. Molim vas da uđete za trenutak... Nešto ću vam pokazati.
— Svakako... — Znao je šta ga čeka. Samo boje i forma, neki oblik i ništa, apsolutno ništa ispod toga, ni traga nekoj poruci, ni nagoveštaj. one tanane linije koja odvaja kič od vrednog dela.
Odvela ga je do platna kraj prozora.
— Znači, to je to — rekao je da bi dobio u vremenu jer je bilo očigledno da ona nestrpljivo iščekuje njegovo mišljenje.
Nije znao šta da joj kaže. Motiv je bio krajnje neobičan a delovao realistično. Prvi put u životu onaj istančani provereni osećaj mu nije govorio ništa. Apsolutno ništa! Njegov nepogrešivi kriterijum za razvrstavanje dobrog, osrednjeg i lošeg nije se iz nekog razloga mogao primeniti na ovu sliku.
— Ne znam, stvarno ne znam šta ti je ovo, Marijana. Odakle ti ideja za ovu sliku?
— Prosto tako, palo mi je na pamet.
Marijana je sad bila stvarno razočarana. Očekivala je bar malu pohvalu, jer je ovo bilo tako različito od svega što je naslikala do

sada.
Profesor Marković je pažljivo gledao sliku. Nešto tu nije odgovaralo. Osećao se kao čovek kome su dali makaze i zatražili od njega da iseče malo vode, kao matematičar koji je trebao da proceni vrednost simfonije.
U jedno je ipak bio siguran. Slika pred hjim, naslikana u ulju na propisnom, mada jeftinom, slikarskom platnu uopšte nije bila slika već ko zna šta.
— Čudno, vrlo čudno... neobično... — i to je bilo sve što je rekao. Sa zadivljujućom sposobnošću stabilnih ljudi da imaginarne stvari koje dožive jednim od svojih pet čula u svom sređenom i determinisanom svetu automatski istisnu iz svesti, profesor Boban Marković je još iste večeri zaboravio sliku, koja nije bila slika.
Čim se slika osušila Marijana ju je sklonila u fioku i zaključala je, a na zidove okačila svoje mrtve prirode s plavim perunikama.

* * *

Trenutak susreta je došao kad je tama bila gušća od testa, kada su se koordinate svinule, a tri i četiri bili zbrojeni...
Marijana je bila spremna.
Marijana se nije bojala.
Došli su stvorivši se. Proizilazili su jedan iz drugog dopunjujući se. Zračili su veličinom.
Iako u šoku od saznanja i otkrića, Marijana je bila presrećna. Mentalni okovi koji su je stezali do sada bili su odbačeni i njene sposobnosti su poput prolećne bujice pokuljale u okean pred njom. Uzbuđenje je bilo preveliko i nekoliko suza se pojavilo u njenim očima.
Mogla je da se kontroliše.
Sada je mogla SVE.
Ipak se prepustila svojoj pretposljednjoj ljudskoj reakciji.
— Znala sam — zajecala je. — Tako sam srećna... Sve je to uvek bilo u meni i nije mi davalo mira, osećala sam tu čudnu, silovitu plimu u sebi, a sve što sam ikad postigla najviše je bilo prosečno.
Osi su strpljivo posmatrali njen neurotični izliv osećanja. Došli su iz dubine svemira ili atoma, svejedno, i imali su bezgraničnu mudrost.

Dobro su im bile poznate njene patnje i želje.
Bila im je bliska i bili su joj bliski jer su bili jedno uprkos razlici njihovih fizičkih obličja i ustrojstva psihe. Zajednička im je bila SPOSOBNOST, neslućena i nemerIjiva ljudskim kriterijumima.
Kada se smirila po prvi put su se oglasili. Govorio je jedan zajedničke misli svih. Neraskidiva veza je kao začarani krug obavijala sve. Istovremeno su govorili svi. Bili su odavno prevazišli tako nesavršene, mada na izvesnom stadij umu razvoja potrebne pojmove kao što su delovi i celina.
»Marijana, vreme je da nam se priključiš. Dugo smo te posmatrali, ali još nisi bila spremna za nas, a registrovali smo te još na rođenju. Malo je ljudi koji se rađaju sa SPOSOBNOŠĆU, mada vas već imamo nekoliko među nama. Ti možeš sve, a to sve prevazilazi ljudsko poimanje te reči, ali ćeš u početku morati da se privikavaš na svoje moći...«
— Moći ću mamu da učinim srećnom, jer to nije bila otkako nas je otac napustio i Nikiju mogu da poklonim auto, koji je uvek želeo... — izletelo joj je u oduševljenju.
Gutali su i ona je znala da je rekla besmislice i da sreća za čoveka nije to, jer odmah ju je videla u svoj njenoj složenosti, u njenim traženjima i davanjima, stalnoj borbi, neprekidnom rušenju i uspostavljanju ravnoteže...
»Tvoje su reči inercija tvoje antropomorfnosti« — samo su rekli. — »Nas čekaju mnogi važni poslovi, ljudskom mozgu nepojmljive složenosti. Ti ćeš biti još jedan od ĆUVARA PRIRODE odabrana među nebrojenim milijardama bića obdarenih inteligencijom.«
Njihove reči su bile matica koja ju je uvlačila u svoj zagrljaj. Postali su slojeviti i razređeni i ona je po upravo probuđenom, snažnom instinktu osetila gde joj je mesto među njima...
Ipak, nije se pokrenula.
Neodlučnost je za trenutak, kao plašt, prekrila sve njene moći.
— Mama će biti nesrećna kada je sad i ja napustim...
»Ti si pripremna, Marijana«, bili su blagi, ali neumoljivi. »Odazvala si se našem zovu kada si sazrela za ovaj čin.«
— Ipak je to surovo, Svesna sam potpuno da je ljudsko bitisanje samo mali delić ŽIVOTA, da su ljudske boli i patnje na marginama svih OSEĆANJA i ma koliko moje fizičko prisustvo na ovom svetu i

u ovom obliku bilo beznačajno ipak čovečanstvo gubi jedinku da bi je ČUVARI dobili...
»Tako je sama PRIRODA htela«. Iza njihove sigurnosti stajala je gola, surova i divna istina. »Ništa nije čisto i savršeno. Da bi žena podarila život mora prestati biti devica. Čovek se rodi da bi umro... i pati da bi bio srećan...«
Uskomešali su se i u momentu je nestvarnu tamu sobe obasjala bledo-zelena svetlost i ni iz čega pred Marijanom se ukazao iz sećanja potisnuti, zaboravljeni simbol — mlitava neobična ruka, lelujava na nepostojećem vetru. Bila je boje zemlje i boje močvare.
»Bila si neobična od samog rođenja jer si nepredvidivom igrom gena obdarena SPOSOBNOŠĆU. Tvoje su moći nemerljive i ljudskom biću nepojmljive... i nepotrebne baš zbog toga. Zato si bila sputana i kontrolisana. Ti si maglovito bila svesna da nisi predodređena za život običnog smrtnika i svoje vezane sposobnosti si pokušala da izraziš kroz neke od formi umetničkog izražavanja ljudi sa Zemlje. Onog momenta kada si posredstvom svoje podsvesti prihvatila da izraziš naš simbol, ovu ruku lišenu svake snage i brutalnosti, postala si spremna da postaneš jedna od nas.«
Ona je prihvatila ovaj most, koji se pružao do njih i u bezbojnom vrtlogu čudesnih sila iz neugledne larve izletio je prekrasni leptir.

* * *

Gospođa Vera je odavno svoju šlepu tugu za iznenadno nestalom kćerkom zamenila vremenom razblaženim osećanjem tihe potištenosti.
Niko se nije čudio što se ova nesrećna žena, koju je sa dvoje dece pre toliko godina napustio muž, a posle i kćerka na neobjašnjiv način, preobratila iz trezvene i razumne osobe u nesigurnu i bojažljivu.
Jer, bilo je nečeg čudnog u tome što su u njenoj zapuštenoj bašti preko cele godine i zimi neprestano cvetale plave perunike.

Vera Broz: Kako dočekati turiste

— Iluzorno je žuriti — reče čovjek za komandama vozila.
— To je samo navika — odgovori mlađi sa zadnjeg sedala. — Naš neurotični strah da nećemo videti sve, zar ne, draga?
Mlada žena skrenu pogled s pejzaža na monitoru i pogleda ga odsutno.
— Da, dragi — reče.
— Vaše putovanje je pri kraju — reče vozač. — Već ste gotovo završili sa Starim kontinentom. Ostaje samo Grčka, sunčana Atina.
Mlada žena sanjalački je posmatrala boje rane jeseni kraj puta, čiji se odraz video na monitoru. Crvena, mrka, žuta, zelenkasta... I teška zavesa jutarnje magle kroz koju prodire sunce.
— Ovo je zaista divna ideja Svetske organizacije — reče mladi čovek obraćajući se vozaču. — Stari kontinent restaurirati i pretvoriti u veličanstveni muzej. Ja sam kao dete dolazio u Region IX, Austrija. Ali već je vreme činilo svoja. Naselja su izgledala prilično oronula, nestajali su plodovi rada prethodnih civilizacija. Južnije nismo išli jer su počinjali radovi na restauraciji po vekovima.
— Odnelo je to gomilu novca — reče vozač, pritiskajući polugu s oznakom AUTO. Zatim se okrene prema sagovornik«. — Odavde je put gotovo ravan, suvišan sam za komandama.
Žena ga pogleda sa zanimanjem.
— Čula sam da auto-vozač prima komande iz površine asfalta — reče.
— Ne baš sasvim — odgovori vozač. — Kompjuter je ugrađen uz rubove kolnika. Uključivanjem automatskog vozača, kompjuter iz vozila prima poruke od onog krajputaša... hm, oprostite... žargon za kompjuter duž puta... Zajednički podešavaju brzine i prepreke, zavisno od tehničkih ograničenja vozila i vrste putovanja. Sada se krećemo brzinom od 200 kilometara na sat, što je turistički limit.
— Ah — mlada žena klimne glavom. — Logično.

— Moja žena je radoznala, ali ne razume tehnička rešenja — reče mladi čovek. — Zar ne, Vilma?
— To je sasvim jednostavno — vozač će. — Nema mnogo toga da se razume. Čuo sam da vi, u kolonijama, nemate površinska vozila.
— Nemamo — složi se mladić. — Mnogi planeti to ne dozvoljavaju faktorima koji ih karakterišu. Ali vazdušni saobraćaj je brži i jeftiniji, na principu solarne energije. U relativno bližim naseljima postoje podzemne veze... malo se koriste, sem u izuzetnim situacijama. Na primer cargo-veze i slično...
— Želeo bih da imam vremena pa da posetim neku koloniju — reče vozač. — Mora da je zanimljivo gledati druge svetove. Ali, eto, ovde nas je malo, a turistička sezona traje celu godinu.
— Ništa ne gubite — javi se Vilma. — U našim genima još postoji zemaljska nota: nostalgija. Ovde se osećam kao kod kuće, a tamo — ona pogleda put neba — tamo je sve drugačije.
Mladić zagrli svoju ženu i nasmeje se.
— Ona je romantična — reče. — Žene uopšte ne evoluiraju. Ali, ima nešto čudno kod vas — nastavio je gledajući vozača. — Od časa kad smo se spustili na Zemlju, neprestano ponavljate reč KOLONIJE. Zar nas još nazivate **kolonijama**?
Vozač zamišljeno pređe prstima po praznom sedalu do sebe.
— Navika — reče. — To je podsvest, naša želja da razlika između NAS i VAS ostane, gde mi ipak zadržavamo primat. Mada je to smešno, stalno nas podsećaju u školama i preko javnih medija, da budemo ponosni što smo ostali na matičnom planetu, na Zemlji. To nas održava, inače zar bismo pristali da tavorimo na osiromašenoj grudi, bez načina da samostalno proizvodimo?
— Kris, ne budi dosadan — reče Vilma. — Nismo ovdje da raspravljamo o tradicionalnim zabludama.
— Oprostite — mladić se osmehne izvinjavajući. — Nisam mislio da pokrenem tu temu. Uostalom, sve ima svoje slabosti. Naš život je samo u proizvodnji, trci za prestižom. Mi imamo industriju, vi domovinu, svež vazduh, vreme...
— Zavidim vam na miru i prirodnim lepotama — reče Vilma. — Kod nas, život je trka: proizvodnja, prerada, proizvodnja — izvoz, pa... hiperprodukcija. Onda sve iz početka. Jedni druge jedva primećujemo.

Mlada žena se ponovo okrenu pejzažu, ganuta.
— Ništa se ne menja — reče vozač. — Mi smo ovdje nezadovoljni zbog zavisnosti od... od kolonija. Na tlu stare dobre Majke više se ne može bogzna šta napraviti. Ali, nije loše, nije loše — osmehne se. — Vidite, prodajemo vazduh, pejzaže, prošlost u takozvanom turističkom pakovanju. Neopipljivo, ali ima prođu. Nije loše...
— Nešto slično se dogodilo u istoriji severne Amerike — reče Vilma.
— Razlika je samo što oni nisu znali za nostalgiju prema matičnoj domovini.
— Amerika je postajala SILA, ili su to tako nekako nazivali — reče Kris. — Mij nove kolonije nemamo tu ideju.
— Zbog onog što rekoh — Vilma će. — Nostalgija. Vozač proveri komande, rutinski dodirujući tipke.
— Mi smo, svi zajedno, u eri nove revolucije — reče nasrriejavši se.
—To kod vas nije samo nostalgija, nego i vaspitanje. Ali, u pravu ste kad se vraćate u istoriju. Ona se, uostalom, uvek ponavlja. Nama na Zemlji neophodno je ovo osećanje aristokratskog odabiranja. Smatramo se srećnim, izbor je pao upravo na nas. Ali, u prirodi čoveka je da proizvodi, stvara i razvija sebe i ono oko sebe. Tu ste vi u prednosti. Jeste, ima preterivanja i na jedno i na drugoj strani, i ne znam dokle će še ovako održati. A to što nemate osvajačkih pretenzija nije čudo.
— Kako to mislite? — upita Kris.
— Jednostavno. Prvo, nakon napornog rada kolonije moraju potrošiti deo zarađenog, jer bez takvog odmora nema svrhe raditi u okviru jednog života. To činite na Zemlji. Zašto? Jer, treba pokazati svoj primat, a on se dokazuje samo na ovom mestu u vasioni. Mi prodajemo, rekoh, sve i svašta. I tako vi nama ostavljate aristokratsko osećanje u zamenu za tiho potčinjavanje koje sledi nakon ovakve razmene. Ovdje se ništa ne pravi za NAS, nego za VAS. I dok može tako, biće dobro i jednima i drugima.
— Izgleda dosta grubo formulisano — reče Vilma. — Granice između VAS i NAS nisu tako oštro ocrtane.
— Naravno — reče vozač. — Skica izgleda grublja, da bih bio jasniji. Nikome od svih nas nije tako loše. Znam da mnogi rođeni u kolonijama dolaze da žive ovde, mi odlazimo tamo. Svako prema

sklonostima i mogućnostima.
Kris i Vilma se pogledaše.
— Biće ovo najlepši odmor koji smo imali do sada — reče ona želeći da promeni temu. — Jesi li snimio sve što sam ti rekla?
— Oh, sama si ubacivala podatke u kameru. Zar želiš da me optužiš ako ne uspe? — reče nežno i čvršće je zagrli.
— U svakom gradu imate video-kasete — reče vozač. — Jevtine su i lako prenosive.
Kola su klizila duž vijugave ceste, u vazduhu se već osećao miris prastarih maslina...

Rajka Blašković: Izlet

Možda bi bilo najbolje da odmah napomenem da sam ja vidovnjak, iako to malo tko zna. Nikad se nisam koristila svojim moćima da bih privukla pažnju. Tek su bliski prijatelji znali za moju tajnu, pa sam im ponekad proricala budućnost. Uglavnom sve što sam prorekla i obistinilo se. Sebi osobno nikada nisam proricala jer smatram da je ljepše kada se živi život s iznenađenjima i prekretnicama, nego da sve teče po već unaprijed predviđenom toku.
Živim u sobici na periferiji grada i slikam. Da, ja sam slikarica. Nisam bogata, ali ni bijedna. Ponekad prodam sliku i zaradim pa od te zarade živim duže vremena. Sama sam, nemam nikoga, osim prijatelja pa... ma, zadovoljna sam. Ne bih svoj život mijenjala ni za čiji.
Ne volim publicitet i ne bih baš ovo naširoko i nadugačko objašnjavala, ali nekako se mora početi, zar ne? Naime, u posljednje su se vrijeme sa mnom počele događati vrlo čudne stvari. Možda to sebi samo zamišljam, ali čine mi se zaista čudnovate. Uostalom, vidjet ćete i sami.
Sve je počelo prije nekoliko dana. Ja sam strasna ljubiteljica prirode i redovito idem u šetnju po divnim ravnicama i šumama nedaleko od grada. Ako koji dan propustim izlet, što se događa izuzetno rijetko, taj dan smatram neuspjelim. U prirodi nalazim nadahnuće za svoje nove slike.
I tako sam neki dan tražila inspiraciju u »Šumi tame«, hrleći prema »Vilinu proplanku«. Ne, nisu se tako oni zvali. Imala je šuma drugo ime, proplanak ga nije ni imao, ali ja sam oduvijek voljela davati svoja imena, pa sam ih tako dala i omiljenim mjestima. Dakle, šetala sam i svakim korakom osjećala neku novu, meni nepoznatu snagu. Sve se jače u meni širila lakoća, činilo mi se kao da ću poletjeti. Drveće i trava odjednom bi postali maleni, a ja bih rasla, širila se, svaki čas osjećala da će nešto puknuti i da ću oslobođena, velika,

poletjeti u svemir. Slutila sam da ću poletjeti, slutila sam da moram poletjeti. I tad, kad su esjećaji i slutnje dosegli kulminaciju, sve je polako počelo otjecati, vraćala bih se u samu sebe, a slutnje bi nestajale.
I tako nekoliko puta, samo jednom u jednom danu. Počela sam već vjerovati da sam skrenula, da mi treba psihijatar. Ali opet, osjećala sam se tako normalno i obično između tih, kako sam ih nazvala, napuhivanja. Zato sam sama sebe smirivala i govoril si da treba čekati. Samo čekati. Onda sam došla na ideju da sjednem, saberem se i pokušam proreci sebi budućnost. To sam učinila, ili barem pokušala učiniti. Ali, prvi put u svom životu, nisam uspjela. Nekoliko riječi, to je bilo sve. Sjećam se samo: »Ti si naša... Let... Čekamo te...«
Stvarno, moram otići k liječniku. U posljednje.vrijeme prestajem biti ja, pretvaram se u nešto drugo. Slutim to, ali ne mogu sebi pomoći.
* * *
Gdje li se djenula ona moja smirenost? Pokušala sam da ne izlazim u prirodu, da se zatvorim u sobu. Ali, strašno je. U ušima, glavi, posvuda u tijelu osjećam strašan pritisak, kao da ću se raspuknuti. Moram izići; moram. Soba je pretijesna za mene.
Odustala sam od zamisli da odem k liječniku. Poslat će me u ludnicu ili mi dati kakve bezvezne tablete, a mogu i bez toga.
Pokušavala sam i slikati i jedino mi to ide glatko. Ali ne onako kako sam željela, već mimo moje volje. Slikam neke svjetlosne efekte, krugove, divljanje sjena...
Jedino su noći mirne. Prespavam ih kao top i ne čujem ništa. Sve do jutra, a onda počinje mora. Tko sam, što sam? Igračka vlastitih halucinacija? Gdje li se djenuo moj mir?
* * *
Danas sam odlučila zaista ostati u sobi. Ne predati se, ne pokleknuti pred pritiskom. Moram biti jaka i svladati sebe. Svoja priviđenja. Izdržala sam cijeli dan, borila se, lupala sa sobom o zid, koturala se po pođu. Predvečer je bilo lakše, pritisak je popustio. Mogla sam mirno sjesti, a da bih pri tom osjećala samo bolove u glavi. I ništa više. Blaženo je to stanje. Suviše lijepo iza užasa koji proživljavah cijeli dan.
Legla sam normalno. Još osjećam bol u glavi. Slabo dišem, gotovo ništa. Ne znam što je sa mnom, od čega mi pluća tako slabo rade. Ne

osjećam potrebu za zrakom. Vrlo, vrlo mala količina mi je dovoljna. Pokušavam zaspati. Ide. Opuštam se...
Probudila sam se u noći. Bolovi, rasprsnut ću se! Moram van, moram! Izletjela sam poput metka. Hrlim prema »Vilinu proplanku«. Ne znam da li želim tamo ići, ništa ne znam. Čini mi se kao da nisam svoj gospodar. Idem, idem i stižem. Evo, stojim na tom proplanku. Bolovi nestaju, a pojavljuje se dobro znan osjećaj. Rastem... Drveće je sve manje... Bujam, osjećam to.
I, nešto je puklo. Letim, brzo. Udaljujem se od zemlje, od proplanka. Ne dišem, samo jurim sve više, prema zvijezdama. Udovi su nepokretni. Ne osjećam ništa drugo osim da letim i živim. Oči mi se sklapaju... Zemlja je... da... leko...
Budim se. I topim u moru blaženstva, ne bolova. Prisjećam se posljednjih trenutaka svijesti i pokušavam se pokrenuti. Ne ide. Oči mogu pokretati.
Iznad mene zeleno nebo. Čudno je, osvijetljeno, ali sunca nigdje. I zrak je gust, bijel, mislim da bih ga mogla rezati nožem. Svuda tišina. Ne osjećam ništa osim beskrajnog zadovoljstva. Kao da lebdim.
Odvraćam pogled od ružičastih ljudi. Gdje li sam? Obuzima me zabrinutost. Oni su dolje, ja sam gore, ali gdje? Tijelo mi je prepuno žica, smotanih, pripijenih uz moju kožu. Oni, oni me ispituju, istražuju moje biće! Ali zašto preko žica? Ja mogu govoriti, ja znam reći sve o sebi! Derem se, urlam, ali ne čujem svoj glas. Možda ga guši i guta taj zrak, gusti podmukli, bijeli zrak? Zašto, zašto me ne pitaju?
Klonula sam... Čujem samo svoj dah. Jedva da dišem. Oni me gledaju... Dižu svoje ruke prema meni... Tko sam ja, zapravo? Spava mi se... Idem... Idem...
* * *
Budim se na »Vilinu proplanku«. Noć. Strah me je, ali znam da moram kući, u svoju sobu. Svega se sjećam, no sada nije vrijeme za sjećanja. Moram kući...
Uspjela sam se sretno vratiti iako me je morio strašan strah. Osjećala sam se umorna i iscrpljena i legla sam, zaspala.
Probudih se. Imala sam osjećaj da sam spavala vrlo malo. Tek sam sad osjetila da krevet vonja na plijesan, ali nisam na to obraćala

pažnju. U sobi je polumrak. Negdje na istoku, daleko od mojih misli, budilo se rumeno, zdravo jutro.
Uključih tranzistor i nakon nekog vremena, kad čuh današnji datum, ostah zapanjena. Točno prije pet godina izišla sam na »Vilin proplanak« tjerana neopisivim pritiskom i bolom i rastući poletjela... Prije pet godina...
Zar to nije bilo jučer?
* * *
Od tada, od tog mog »izleta«, prošlo je mnogo vremena. Osjećam se normalno, više nema napuhivanja. Mfije su vidovnjačke sposobnosti poboljšane, lakše nekome proričem budućnost. Javilo se i nešto novo, složenije: ljudima mogu čitati misli. Lijepo, ali čudno. Do »izleta« na to nisam mogla ni pomisliti. Ovako bar znam što tko misli o meni.
Slikam kao i prije. Većinom prevladava ružičasta boja, a u ružičasto se i odijevam. Nerijetko se dogodi da nesvjesno naslikam zeleno nebo...
Prijatelji su mi oni stari. Znaju da se nešto sa mnom dogodilo, kad me nije bilo pet godina, ali ništa me ne pitaju. Vjeruju da sam dobila »mušice« i odskitala. Ja šutim. Moja je tajna gdje sam bila. To jest, nije ni moja jer ni ja ne znam fcto se, zapravo, zbilo.
Pokušavam ne vjerovati u sve to, ali ne ide mi baš. Zašto, zašto često promatram svoj kraj, ljude, sobu 1 slutim da ne pripadam tu? Slutim da ja, zapravo, nisam ja?

Marusja Špak: Žeđ

— Zamolimo ga ponovo! — predloži Hse.
Maksimalno su se napregnuli, ali bez ikakva rezultata. I tako su nepovratno izgubili novu količinu dragocene energije.
— Ovo je već osam hiljada dve stotine šezdeset četvrti pokušaj! — zavapi Og i oseti kako ga sveg obuze očaj.
Biće kome je molba upućena zabavljalo se udobno zavaljeno na ležaju, u neposrednoj blizini prozora. Hse i Og jasno su osećali koliko je zadovoljan i bezbrižan predstavnik te, tako malo inteligentne vrste. Samo glupost može da objasni potpuno slepilo za zaista ogroman broj telepatskih poruka. A to je tako jednostavno...
— Pravi giol! — podsmehne se Hse.
Og se zacereka ponavljajući u sebi podrugljiv naziv.
— Da — reče, a zatim doda — nazovimo ga Giol!
Odjednom, oba se prijatelja uzbudiše. Giol namerava da upotrebi vodu. osetili su gotovo u isti mah. Ta ih je namera potpuno izbezumila, a donela im je i olakšanje. Međutim, Giol napusti prostoriju i za sobom zatvori vrata. To ih je malo zbunilo i setiše se svih pređašniih razočaranja, ali i ovaj su se put ponadali uzaludno. Pokušali su da zamisle bistru tečnost kako ih prožima i natapa svaku ćeliju, i kako im životni sokovi pod tim blaženim uticaiem bujaju Ne, ovaj put to im sigurno neće izmaći!
Iznenada se oglasi prodoran zvuk zvona na vratima, i Giol se pojavi trčećim korakom.
— Mokar je — čežnjivo primeti Og.
Giol otvori ulazna vrata, i Hse i Og su osetili prisustvo još jednog bića koje u Giolu izazove stid, a zatim uzbuđenje... Stvorenje koje su nazvali Ves lako je komuniciralo sa Giolom. Zbog toga ih je obuzela prilična doza zavisti. Ipak, Ves im se odmah dopao. On je drukčiji nego Giol, topliji...
Vatromet čudne napetosti i iznenadni talas nečega neopisivog

između Giol a i Vesa zahvati i Hse i Oga. Trenutak kasnije sve se umiri.
Osetivši ohrabrenje. izazvano prisustvom Vesa, Og ponovi očajnički:
»Samo nekoliko kapi molim!«
Uzalud, jer su posle kraćeg odmora Giol i piidošlica napustili sobu.
— Izgubljeni smo! — vrisnu Og.
I Hse se zamisli...
Izgubili su svaku nadu. Posle izvesnog vremena Og poče da oseća u sebi prazninu koja mu je, šireći se neslućenom brzinom, ostavljala sve manje prostora; prazninu koja teži da ga upije nekako duboko — u sopstvenu unutrašnjost.
Hse primeti slabo strujanje iznad površine svoga prijatelja i odluči da prenese deo svojih sokova na njega. Neuspešno, jer Og nije ni pokušavao da primi pomoć, a Hse više nije mogao da precizira mesto prijema energije. Hse je znao da Ogu više ne može pomoći. Isto tako, lako je mogao sebi da predstavi i vlastiti kraj. Poželi da se prelomi zbog bola koji ga obuze. Ostao je sam. Istina, ne zadugo, ali ipak .
»Zašto li se, Hse toliko uzbuđuje?!« pokuša da se seti Og i požuri da ga umiri, ali s užasom ustanovi da je izgubio kontakt s njim.
Ubrzo, sa čuđenjem, oseti nežan dodir ŽUTOG. Vibracije su postajale sve jače, i obuhvaćale su ga postepeno — spolja i iznutra istovremeno. Og pokuša da lokalizuje izvor, ali ga svetlost preplavi i on zadovoljan klonu u blistavi okean. Zahvati ga mir i neka prijatna toplina...
* * *
Na tramvajskoj stanici:
— One biljke na tvom prozoru... — započe Zoran.
— Da li me voliš — bar malo? — nestrpljivo ga ućutka. Vesna, i zavodljivo se nasmeši sklanjajući čuperak sa čela. On uzvrati osmeh, bezuspešno pokušavajući da se oslobodi neprijatnog osećaja da je propustio da učini nešto VAŽNO. Kada bi samo mogao da se seti šta...

Vera Santo: Samoubojstvo

Bilo je kasno poslijepodne i automatsko osvjetljenje trebalo je da se upali svakog trenutka. Prinko je sjedio za kuhinjskim stolom i pokušavao riješiti križaljku. Pored novina ležao je papirić s uobičajenom Mirikinom porukom. Misao je trenutak maglovito treperila dok je svijest nije hitro zgrabila i učvrstila. Sad je bila spremna da se lako obrće i ispituje sa svih strana. Samoubojstvo. Prinko polako izgovori tu riječ u sebi, odmjeravajući njeno značenje. Čudio se samo kako mu to ranije nije palo na pamet. Odgurne novine u stranu i zavali se u stolicu. Papirić s porukom polako je lepršao prema podu, ali se ne potrudi da ga podigne.
Prinko nije želio da izmišlja neke patetične razloge. Ne, on nije bio zapao u dugove, pronevjerio novac ili nesretno se zaljubio. Dovoljno je bilo što se svakog jutra dizao u isto vrijeme, gledao vijesti, jeo mlaku sintetičnu kašu za doručak i promatrao svoje sve starije lice u ogledalu. Točno u pet sati poslije podne napuštao je Računski odjel, svraćao negdje na užinu, a zatim sjedao u groteskno ružičasto vozilo (vjerovalo se da ta boja podstiče pozitivna raspoloženja) i odlazio kući. Kući, bila je to sarno riječ koja je označavala jednu ćeliju gradskog organizma, ispunjenu standardnim namještajem, što je sada pripadala njemu i Miriki. činilo mu se da je preživio jedan jedini dan života i da se sad taj jedini dan ponavlja u beskonačnost. Stan je obično bio pust, a na kuhinjskom stolu nalazila bi se poruka. Mirika, ambiciozna i sposobna, bila je na nekom sastanku ili poslovnom ručku. On nije bio ni ambiciozan ni sposoban. Nije više imao što očekivati. Svakidašnjica, ta golema neman, jednolično ga je mljela. Naravno, Prinko je znao da odluku neće biti lako ostvariti. Lako su ga mogli i odbiti. Nikad se ne zna. Međutim, nelegalno samoubojstvo nije dolazilo u obzir. Mirika ne bi imala pravo na posmrtni prihod. Novac će joj svakako dobro doći. A bilo bi to i prvi put da može nešto učiniti za nju.

Već sutradan stajao je na stepenicama Instituta za međuljudske odnose. Malo se zbunio ušavši u golemo predvorje. Pod je bio ulašten do uznemirujućeg sjaja, a visoki stupovi podupirali su strop. Odjednom se sam sebi učini jadan i bespomoćan. Ta što on misli, tko je on, pa da mu odobre molbu? Ipak, polako pođe naprijed osvrćući se. Desno, sasvim pri dnu, ugleda stakleni šalter s velikim natpisom INFORMACIJE. Red ljudi polako se pomicao. Ohrabri se i stane iza mršave žene iskrzane kose.
Činovnik na šalteru nezainteresirano sasluša njegovu molbu.

— Dakle, hoćete da izvršite samoubojstvo. Treba vam preliminarni obrazac F4. Druga platforma, soba broj 5.
I već je gledao preko Prinkova ramena u sljedeću stranku. Odlazeći Prinko ga ču kako govori:
— Bratoubojstvo, obrazac M26. Soba broj...
Prinko osjeti kako mu je uzbuđenje naglo splasnulo. Napokon, što je to počiniti samoubojstvo? Ovdje očito dolaze po odobrenje i za mnogo teže stvari. Ipak, ipak. Bila je to njegova odluka, samo njegova. Prinko se nikako nije mogao sjetiti neke značajnije odluke u svome životu. Čak mu je i vodicu za brijanje birala Mirika, govoreći kako on ništa ne zna o tim stvarima.
Ohrabren, Prinko produži do druge platforme. Međutim, iako je do kraja radnog vremena ostalo još punih deset minuta službenica je upravo napuštala sobu broj 5 noseći torbu za kupovinu. Prinko se nije usudio da je zaustavi. Uostalom, možda izlazi poslovno. Tko je on da podmeće kamenčiće u moćan službenički aparat? Pa čak i njegovo ime — Prinko. Bilo je na tisuće i tisuće ovakvih Prinka.
Tako je obrazac F4 bio ostavljen za sutradan.
U četvrtak je obrazac već bio na sigurnome mjestu, uredno presavijen u Prinkovu džepu. Sada su na red došli dosadni posjeti liječnicima. Rezultati su pažljivo bilježeni u formular F4. Ako bi se pokazalo da ima neizlječivu bolest samoubojstvo ne bi dolazilo u obzir. Zašto trošiti dragocjeno vrijeme administracije na stvar koja će se ionako dogoditi? Doduše, razmišljao je Prinko, i bolnički troškovi mora da su skupi. Ali, ako je to tako riješeno mora da postoje razlozi. Nije htio o tome dalje razmišljati.
Prinko je narednih mjesec dana bio vrlo zauzet. Čekanje pred

ordinacijama, pregledi, pa opet čekanje rezultata. Pri tome su neke tajanstvene važne osobe promicale kroz prednja ili zadnja vrata ordinacija ne obazirući se na tako ponižavajuću stvar kao što je čekanje u redu. Prinko se nije usudio prosvjedovati. Na kraju krajeva, možda je netko od njih bio iz Instituta za međuljudske odnose, a sad ne bi bilo dobro stvarati neprijatelje na takvu mjestu.
Točno nakon trideset i dva dana otkako je prvi put kročio u Institut za međuljudske odnose, Prinko je ponovo ulazio u golemo predvorje. Ovaj put u džepu mu se nalazio popunjen obrazac F4. Isti činovnik za istim šalterom, istim ravnodušnim tonom izbacivao je brojeve soba i platformi. Stisnuvši formular u džepu Prinko se sad osjećao nekako važnijim i strpljivo je čekao da dođe na red. Napokon izvadi formular i pruži ga činovniku.
— Samoubojstvo. Glavni obrazac. Platforma broj 3, soba broj 20.
I već je gledao dalje. Prinku bi malo žao čovjeka. Stvarno je to dosadan posao.
Idućih mjesec dana popunjavao se glavni formular F38. Prinko gotovo nije ni sumnjao da će i to popunjavanje proći sretno. Na primjer, rubrika: neophodnost na poslu. Prinko je bio siguran da nitko neće ni opaziti da on više ne dolazi na posao. Jednom je čitao neku humoresku o čovjeku koji uopće nije dolazio na posao već samo da primi plaću i nitko nije ni opazio da je bio odsutan. Naravno, Prinko je znao da u njegovu slučaju to ne bi bilo moguće, ne u tom smislu. U prostoriji gdje je on radio red pisaćih stolova otegnuo se u beskonačnost. Odmah bi opazili da nema jedne pognute glave. Ali mogao je bilo koga, čak i svoga tupavog rođaka Čala smjestiti za taj pisaći stol i nitko ne bi spazio zamjenu.
Mirika je također trebala potpisati glavni formular. Bio je siguran da će ga ona potpisati i ne gledajući. Napokon, ona je bila tako ambiciozna, pa je stalno napredujući potpisivala sve veće gomile papira. Ovo bi bio samo jedan više!
U ovakvim razmišljanjima proticao je Prinku dan za danom. Koliko je ranije bio zauzet jurnjavom, sada je samo čekao. Netko bi pomislio da preispituje sVoju odluku. Ne, bilo je odlučeno. Bar s njegove strane.
Već se toliko bio navikao na čekanje da ga poziv štampan na žućkastom formularu gotovo iznenadi.

Dvadeset trećeg svibnja, točno u devet sati, Prinko se našao u sobi broj 21. Čovjek je sjedio za pisaćim stolom u fotelji koja mu je očigledno bila pretijesna. Prinko osjeti kako ugodno miriše na tintu i papir.
— Vaš registarski broj? — nezainteresirano upita čovjek. Prinko reče..
Čovjek izvuče ladicu pisaćeg stola i poče sistematski prekapati po fasciklima. Napokon izvuče jedan.
— Vaša je molba riješena pozitivno, kao što već sigurno zaključujete — reče on prevrćući po dokumentima u faciklu.

— Potrebna je još samo jedna formalnost. Naime, način. — Sada je držao u ruci glavni formular.
Prinko je bio zatečen.
— O tome nisam razmišljao — prizna.
— Ne morate se brinuti. Preporučit ću vam Kulu. Ona je sad u velikoj modi. Veličanstven pogled, znate.
— Dobro, neka bude Kula — zahvalno se složi Prinko.
— Tako, sada je sve u redu — zadovoljno reče činovnik popunjavajući praznu rubriku. Uredno zapisa: način H3. — Obavijestit ćemo vas o slobodnome terminu.
Točno tri mjeseca poslije odluke o samoubojstvu Prinko je ušao u Kulu. Liftom se koristio samo do desetog kata. Sada se polako uspinjao stepenicama. Činilo mu se nepriličnim izići liftom na plato. Nadao se da će ove posljednje trenutke provesti u ugodnom razmišljanju. Ali baš mu ništa nije padalo na um. Uske stepenice bile su popločane kao i zidovi uglačanim mramornim plohama. Nigdje nije bilo nikakvog prozora odakle bi dopiralo danje svjetlo. Prinko pomisli da mora da su ovako izgledale nekadašnje faraonske grobnice. Pokuša da misli na Miriku. Možda će joj nedostajati. Ali ne, ona će i dalje jednom na tjedan kupovati njegovu vodicu za brijanje i tek kada se kupaonica napuni do vrha tim smeđim bočicama, uočit će da nešto nije u redu.
Malo zadihan zakorači na plato. Kula je bila nekoliko katova viša od okolnih zgrada i Prinku se začas učini da nadvisuje cio grad. Jednolične stambene jedinice prostirale su se do horizonta. Dva stražara stajala su na različitim krajevima platoa. Prinko priđe rubu.

Grad se kupao u moru svjetla. Duboko udahne. Poslije dugo vremena oćuti da je sretan. I sve mu se učini mnogo ljepšim. Pa, možda bi još mogao odustati. Nikad nije kasno. Ali onda se sjeti svojih osamljenih popodneva, dosadnog posla, monotonih dana. Ne, kakva je on budala! Nije maloprije bio sretan zbog života nego zbog smrti. Dođu mu pred oči i marljivi službenici koje je sretao za ova tri mjeseca. Kakav bi to bio trošak za društvo kad bi on sada zaželio povući molbu! Uostalom, tko je on, pa zamišlja da bi mu i ovaj put izišli u susret?
I Prinko pokorno zakorači preko ruba.

Maja Egzeta: Uzmi komande, Mak

Gledao sam Lin dok se spremala navući skafandar na svoje predivno tijelo, stegnuto u elastični crni triko. Odjednom mi iskrsne vizija iz djetinjstva. Osjetio sam kako mi se zjenice šire u očekivanju da zamahne rukama, onim lelujavim pokretima koji kao da ih pretvaraju u krila. Stajao sam nepomičan ne usuđujući se ni disati, pokušavajući negdje iz podsvijesti izvući zanosnu muziku »Labuđeg jezera«. A onda sam se glasno nasmijao jer se moj divni crni labud već pretvorio u sivi bezlični balon i pomalo gegajući se provjeravao uređaje na svom skafandru. Uključena radio-veza prenijela je moj smijeh do ušiju Lin i Maka, pa su se oboje iznenađeno okrenuli prema meni.
— Stiv — Lin se istog trenutka pretvorila u brižnog liječnika — da li je s tobom sve u redu?
— Ma, naravno, sve je u redu. Zar se ti ne raduješ što ćeš napokon koračati po tlu? — Munjevito mi je projurilo mozgom što bi Lin kao psiholog zaključila da sam joj ispričao kako se tog trenutka prekrasni crni labud pred mojim očima pretvorio u sivi balon i odjednom mi više nije bilo do smijeha. Uvijek sam brižljivo skrivao višak svoje mašte, jer bi se u ovakvim okolnostima mogao protumačiti kao histerija, a nikako ne bih želio propustiti spuštanje na svijet skriven ispod ove mjehuraste. ružičaste magle.
Zauzeo sam mjesto za komandnim pultom i provjerio instrumente. Lin i Mak su u međuvremenu legli na prozirne ležaje i zakopčali pojase.
— Kamere uključene, radio-veza u redu, napuštamo matični brod za 12 sekundi.
Na ekranu je zatitralo lice kapetana Klarka.
— Imate dozvolu za spuštanje na planet. I sretno — dodao je, no lice mu je ostalo napeto.
Nikakvo čudo, pomislih, nitko ne zna na što se spuštamo. Kovitlac

ove neprozirne, ružičaste magle onemogućivao je uspostavljanje bilo kakve veze, a time i podataka s površine planete. Prije dva zemaljska dana na nju se spustio prvi naš redos sa tri člana posade. Radio-lokator je još hvatao signale s površine planete, znak da je čitav, ali nismo uspjeli uspostaviti radio-vezu. Možda se radio-zvuk ne može probiti kroz maglu, možda je posadi potrebna pomoć, možda...?
Tko zna koliko se tih »možda« motalo u našim glavama, a ja sam bio siguran da ćemo to »možda« pretvoriti u izvjesnost.
U mislima mi je bljesnula slika šiljastog, srebrnastog redosa kako uranja u ružičasto, i kako u jednom trenutku dobiva ovalan oblik i postaje bijel, a onda nestaje u neprozirnoj magli. Optička varka koju su stvorili kovitlaci magle, zaključili smo, no nisam se mogao oteti dojmu da gledam jaje kako propada u smjesu dobro umućenog bjelanjka osvijetljenu nekom crvenom svjetlošću.
U trenutku kad je naš redos uranjao u ružičaste mjehuriće nehotice sam pogledao dugoljastu, zašiljenu kabinu očekujući da postane ovalna, no sve je ostalo nepromijenjeno. Instrumenti su radili bez greške. Uključio sam vezu i na ekranu je istog trenutka zablistalo lice Ten, najljepše Kineskinje u svemiru, kako smo je zvali.
— Stiv — progovorila je baršunastim glasom — da li je sve u redu s vama?
— Ako pitate da li je unutrašnjost broda pretvorena u bjelance i žumance odgovor je: nije — našalio sam se. Nekako nisam želio pitati da li je i naš redos izgledao kao jaje kad smo uronili u maglu.
— Vanjske kamere uključene, primate li sliku Ten?
— Vidimo ružičaste mjehure koji se kovitlaju, spajaju u grozdove i razdvajaju.
Toga trena postalo mi je jasno da nešto nije u redu, jer ja sam na ekranu vidio lelujanje nekih paperjastih krila od kojih nisam mogao odvojiti pogled. Lagano su se približavala i jedino što sam želio bilo je utonuti u njihovo toplo i meko paperje.
A onda šok. Ekran je bio mračan, a Lin je teško dišući stajala kraj mene.
— Oni su vidjeli mjehure, a ja mislim da smo uranjali u kite nekakvih divovskih orhideja. Izgledalo je kao da žele da nas progutaju krvavocrvenim ždrijelima..
— Lin, ali to su bila krila, topla paperjasta krila!

— Ipak ništa od svega, ja sam vidio samo ružičaste mjehuriće magle koji su se zaista spajali u grozdove i razdvajali otvarajući nam prolaz — javio se Mak.
Lin i ja zsrledali smo se u čudu.
— Čini se da je posrijedi neki hipnotički plin čije se djelovanje ne osjeća na matičnom brodu. Osjećaju ga samo oni koji su u njega uronjeni — zaključi Lin.
— Ali na Maka nije djelovao, on je vidio isto što i oni na brodu — dodao sam tiho.
— Iz nekog razloga na Maka nije djelovao — složila se Lin. — Ovo je možda objašnjenje zašto nismo mogli uspostaviti vezu s redosom, vjerojatno su kao i mi isključili kamere i radio-vezu, kako ne bi bili pod utjecajem tog hipnotičkog plina — nastavila je.
— Možda — rekao sam — ali zašto se onda nisu vratili?
Još dok sam izgovarao te riječi nešto mi se hladno uvuklo u srce. Što ako ih je »ono« na neki način onemogućilo i što ako spriječi i nas i one koji bi nam došli u pomoć? Nisam se usuđivao izgovoriti glasno te sumnje, ali po licima Lin i Maka vidio sam da misle isto. Pogled mi se zaustavi na instrumentima. Visinomjer je pokazivao 40.000 metara od tla, temperatura normalna, brzinu sam smanjio aktivirajući kočnice.
— Bilo kako bilo, čini se da »ono« ne djeluje na instrumente — rekao sam s olakšanjem u glasu. .
— Stiv — čuo sam tih Linin glas — ta krila koja si vidio, da li te asociraju na nešto iz prošlosti? — u Lin se očito probudio psiholog.
— Slušaj Lin, kad se (u mislima sam se ispravio na »ako se«) izvučemo iz ovog, onda me možeš psihoanalizirati koliko te volja, sada me pusti na miru da prizemljim ovo korito u jednom komadu.
Usprkos situaciji, poželio sam da se nasmijem pri pomisli kakvo bi lice napravila Lin da je znala da sam prije polijetanja gledao u nju u očekivanju da zamahne rukama i poleti uz muziku Čajkovskog.
Visina 15.000 metara. Vrijeme je da radio-valom pokušamo locirati redos koji je već na površini i za koji se nadam da još šalje signale.
— Mak — pozvao sam ga — ovo je sada tvoj posao. Ako još nismo izašli iz polja djelovanja plina ti si jedini na kojega ne djeluje.
Sjetio sam se prastare legende o Odiseju koji se dao privezati na jarbol da bi slušao zanosnu pjesmu sirena, a da ne otpliva u njihov

smrtonosni zagrljaj.
— Mak, priveži nas za ležaje i zakoči pojase. Tko zna da li će i kada će prestati djelovanje plina.
Mak nas je privezao, uključio lokator i redos se automatski pokrenuo prema mjestu s kojeg smo primali razgovjetne i pravilne signale.
— Stiv, visina je 7000 metara. Misliš li da je vrijeme da uključimo kamere i radio?
Osjećao sam se sasvim normalno, nisam imao nikakvih vizija. Lin je potvrdila isto.
— Uključi kamere, Mak.
Redos je jurio kroz neprozirnu tamu. Okrenuo sam se prema Lin.
— Čini se da se spuštamo na tamnu stranu planeta — rekla je.
— Zaista se spuštamo na tamnu stranu planeta — potvrdio je i Mak — a i halucinacije su prestale. Sada svi vidimo isto — nastavio je veselo.
— Vrijeme je da nas oslobodiš Mak, trebalo bi prizemljiti ovo korito.
— Da li je »prizemljiti« baš pravi izraz za spuštanje na planet koji nije Zemlja? — javila se Lin.
— Pa i nije — složio sam se. — Kada je malo bolje upoznamo dat ćemo joj ime, pa ćemo već kod slijedećeg spuštanja onome »pri« dodati odgovarajući nastavak.
U međuvremenu zauzeo sam mjesto za komandama i uključio reflektore pokušavajući izabrati mjesto za spuštanje.
Redos nepomično lebdi nad površinom, a moje ruke ostaju ukočene na komandama.
Otvorio sam usta i širom otvorenih očiju buljio u najnevjerojatniji prizor koji se može zamisliti.
Slika koju je kamera prenosila može se po sadržaju podijeliti na tri jasno ograničena dijela. Jedan dio predstavljao je pješčanu obalu koju blago zapljuskuje tirkizno more. dok se u pozadini njišu palme. Na pijesku bosonoga djevojka »obučena« samo u vijenac od cvijeća njiše se lagano u ritmu za nas nečujne muzike. Na mjestu gdje bi po logici stvari trebalo da se more rastvara u pučinu, počinjao je proplanak pokriven snijegom, po kojemu na leđima jelena galopira neki ruski kozak u pravcu snijegom pokrite šume. Poput klina u te dvije scene zabija se treća i prikazuje prostrano polje pamuka na

kojem jedna crna boginja pjeva dižući ruke u nijemoj molbi prema suncu.

I dok me te nevjerojatne scene grubo udaraju u sva čula, čujem Makov glas.
— Stiv, spusti se na onaj ravni plato desno od redosa, izgleda dovoljno čvrst.
Sve se u meni buni. Moj razum ne prihvaća tu trojnu scenu. Živci mi se grče u pokušaju da mi istovremeno i jasno razdvojeno prenesu zvuke duhovne pjesme, galop jelena uz fijuk hladnog sjeverca i neke nježne zvuke gitare uz šum mora, sve zvuke koje ne čujem ušima. Trojna scena polako blijedi, rasplinjuje se i ustupa mjesto novoj. Gledam jezero, moja čula počinju drhtati, sada od muzike Čajkovskog, jedan crni labud slijeće na površinu jezera, ali to nije labud, to sam ja, a ta krila to su moja krila i već u slijedećem trenutku mirno plovim jezerom.
Što li znači i odakle li je glas koji se provlači zvucima zanosne muzike?
— Uzmi komande Mak! — a onda — Lin, Stiv za ime svijeta gdje ste nestali?
Pravi užas u tim riječima mrvi blaženi mir na površini jezera, moj mozak odbija da ga čuje, vrat mi se svija i glava mi uranja pod sjajno crno krilo. Nastavljam ploviti površinom jezera, zanosna muzika izvire negdje iz mene, tonem u neopisivo blaženstvo. U slijedećem trenutku preda mnom je najgluplje izbečeno lice koje se može zamisliti. S naporom u njemu prepoznajem Makovo lice, dobivam želju da raširim krila, kako ga ne bih gledao, ali ono što dižem nisu krila, već par najobičnijih ljudskih ruku koje se dižu s komandi. Kabina redosa počinje se okretati sve brže i brže i sve potone u tamu. Kad sam opet otvorio oči, ležao sam čvrsto vezan na prozirnom ležaju. Lin je ležala do mene isto tako vezana i činilo se da spava. Mak je petljao nešto oko komandi. Sklopio sam oči pokušavajući povezati niti onog košmara. Znao sam da će se Mak snaći i podići redos iznad magle. Kad srno napokon izronili iz crvenkastih mjehura magle, Mak je šutke odvezao pojase kojima sam bio vezan. Također bez rijeci preuzeo sam komande i lagano uletio u hangar matičnog broda.

Slijedili su dani u izolaciji, dugi sati tišine i grozničavih snova. Bio sam podvrgnut ispitivanju pod hipnozom, a pretpostavljao sam i Lin i Mak.
Prvi zajednički doručak u blagovaonici bio je nov šok. Za stolom su sjedili članovi posade prvog redosa koji se spustio na planet. Crnkinja Defoa, ljupka Havajka Lao i Igot, moj kolega i pilot, porijeklom Rus.
Na moje nijemo pitanje odgovorio je kapetan Klark.
— Misterija je riješena zahvaljujući nesretnom slučaju koji se Maku dogodio nedavno. Sjećaš se, valjda, da je Mak u toku putovanja doživio nesreću i bio operiran?
— Naravno, sjećam se, ali kakve to ima veze s ovom misterijom?
— Planet na koji ste se spustili nastanjen je nečim što oživi u podsvijesti. Nije to hipnotički plin koji izaziva halucinacije, već nešto što oslobađa i daje nevjerojatnu snagu ljudskoj podsvijesti. Toliku snagu da sve realno i materijalno nestane. U trenutku spuštanja na taj planet, u izravnom dodiru s »tim« vidjeli ste oslobođenu podsvijest Defoe, Lao i Igora. U slijedećem trenutku vaša podsvijest pod utjecajem »tog« izbrisala je sve materijalno oko sebe i vi ste pred Makovim očima jednostavno nestali.
— Još ne razumijem kako to isto nije vidio i Mak i kako se to nije dogodilo i njemu?
— Poslije operacije na mozgu Mak je izgubio svoju podsvijest. Nešto slično totalnoj amneziji. Svi smo na brodu u blizini tog planeta više nego obično »patili« od nekih slika iz podsvijesti. Da se Maku nije dogodila nesreća, svi bismo prije ili poslije postali zarobljenici tog planeta.
— To bi bilo najljepše zarobljeništvo koje se dade zamisliti — u glasu mi se osjetilo žaljenje za onim trenucima blaženstva.
— Kako misliš da bi bilo onima koji u podsvijesti imaju košmare? — javi se Lin.
— Ili zar misliš da bi se planet ili »to« sjetilo da se pobrine za naše materijalno tijelo, da bi ga hranilo ili mu dalo kisik kad se postojeći potroši? Da li čovjek živi u podsvijesti i onda kad prestanu njegove životne funkcije? Odgovor na to pitanje ne bismo imali kome dati da smo ga pričekali, a ni sebi ne bismo mogli postaviti to pitanje. Moj djed je govorio: Od jačeg bježati nije kukavičluk nego mudrost —

završio je kapetan Klark.
Zamišljeno gledam ekran na kojem promiču zvijezde — nove nepoznate zvijezde — novi izazovi.
— Nitko ne zna odgovor na sva pitanja — prošapta Lin stavljajući mi ruku na rame — i bolje da ne zna jer to ja ono što nas uvijek tjera naprijed.

Dragica Gračner: Invazija sa Siriusa

Dany je odsutno koračao po sobi i grickao nokat na palcu lijeve ruke. Telefonirati ili ne, pitanje je sada. Polako se približio telefonu, podigao slušalicu i drhtavom rukom zavrtio: 041 . . 5... 1... 5... 5... 5...
— Je li tamo Sirius? — uzbuđeno je pitao. Odgovorio mu je odrješit glas:
— Ovdje Sirius!
— Još prije četiri mjeseca poslao sam priču.
Čuo se kratki »cinnn«, a zatim duboki glas:
— Ovdje Sirius. Veza je uspostavljena.
— Čujte, što je s mojom pričom koju sam...
— Govori Zemlja! Prima Sirius! — prekinuo ga je glas.
— Znate što — razljutio se Dany i pocrvenio od ogorčenja. Ali brzo je prigušio srdžbu i što je uljudnije mogao pitao:
— Ima li kakvih mogućnosti da objavite moju priču? Zovem se...
— Sirius! Sirius na vezi! — odjekivalo je iz slušalice.
— Ta znam da ste strašno duhoviti, druže uredniče, ali mi trenutno nije do šale...
— SSS... I... RR... I... U... SSSSS — dolazio je glas sve glasnije iz slušalice pa ju je Dany ljutito odbacio i opsovao. Tada je izvana čuo zaglušno brujanje i pojurio je k prozoru. Nad gradom je letjela velika formacija okruglih svjetlećih predmeta koji su bili razvrstani tako da su na nebu ispisivali riječ SIRIUS! Za nekoliko su sekunda velikom brzinom nestali s neba. Letjeli su u pravcu Zagreba, na sjever.
— Invazija sa Siriusa! — zapanjeno je šapnuo Dany. Odmah zatim je pomislio: »Da napišem o tome priču?« Već je zamišljao u jednom od letećih brodova urednike »Siriusa« koji plačući mole:
— Hoćemo natrag na Zemlju!
Na pitanje zašto su ih oteli, jedan od Siriusovaca glasno zareži i odgovori:...

— Ah, bez veze — odmahnuo je Dany rukom — ta priča ionako neće biti objavljena. Premalo je znanstvena i previše stereotipna. Osim toga, ima nejasan završetak...
(Sa slovenskog: K. Poljak)

Isaac Asimov: Raspjevano zvono

The Singing Bell

Prevela Ingrid Jurela

Louis Peyton nikad nije javno govorio o načinima na koje je bezbroj puta, pomoću uvijek prisutnog psihopokusa, zameo svaki trag, nadmudrio i prevario Zemaljsku policiju. Dakako, bilo bi glupo kad bi postupio suprotno, no u trenucima samodopadnosti bavio se mišlju da napiše oporuku koja bi se otvorila tek nakon njegove smrti i u kojoj bi objasnio da njegov neprekidni uspjeh nije pitanje sreće nego sposobnosti.
U oporuci bi pisalo: »Ne postoji nikakav sistem za prikrivanje zločina a da se počinitelj ne bi čime otkrio. Zato je bolje u samom događaju pronaći nešto što već postoji i svoje djelovanje prilagoditi tome.«
Tim se načelom Peyton poslužio kad je planirao ubojstvo Alberta Cornwella.
Cornwell, sitni trgovac ukradenom robom, prvi se put približio Peytonu za stolom kod »Grinella« za kojim je ovaj obično sjedio, činilo se da njegovo plavo odijelo blista posebno svečano: na izboranom licu lebdio je poseban smiješak, a izblijedjeli brkovi bili su posebno nakostriješeni.
— Peytone — rekao je pozdravljajući svog budućeg ubojicu bez ikakve četvorodimenzionalne slutnje — tako mi je drago što vas vidim. Zamalo sam već odustao. Zamalo.
— Ako me trebate poslovno — reče Peyton koji je jednostavno mrzio da ga oslovljavaju dok čita novine i jede kolače — znate gdje me možete naći.
Peyton je već bio prešao četrdesetu i kosa mu nije bila tako tamna kao prije, no držao se uspravno poput kakva mladića, oči su mu bile

tamne, a glas mu je dugom praksom postao vrlo oštar.
— Ne trebam vas zbog toga, Peytone — reče Cornwell. — Doznao sam za neko skrovište, za skrovište... znate.
Lagano je micao kažiprstom desne ruke kao kakvim batom kojim tuče neku mješavinu, a lijevom je prekrio uho.
— Zvona koja pjevaju? — upita Peyton, okrene stranicu novina još malo vlažnih od teledispensera i presavije ih.
— Tiho, Peytone, tiho — upozori ga Cornwell već pomalo očajan.
— Dođite sa mnom — reče Peyton.
Krenuli su kroz park. Još jedan od Peytonovih aksioma je bio taj da ako razgovore želi zadržati prilično tajnima, mora ih obaviti izvan prostorija, i to vrlo tiho.
— Skrovište raspjevanih zvona — šaptao je Cornwell.
— Nisu ulaštena, ali su prekrasna, Peytone.
— Jeste li ih vidjeli?
— Nisam, no razgovarao sam s nekim tko ih je vidio. Imao je dovoljno dokaza da me uvjeri u to. Ima ih toliko da se i vi i ja možemo obogatiti tako da će nam biti dovoljno do kraja života.
— Tko je taj čovjek?
Cornwellovo se lice lukavo ozari, prikrivajući više no što je pokazivalo, i postade odurno masno.
— Neki je mešetar bio na Mjesecu a posjedovao je i sistem za otkrivanje zvona po kraterima. Ne znam kakva je ta njegova metoda, nikad mi je nije otkrio. No mnogo ih je sakupio, sakrio na Mjesecu i došao na Zemlju da bi ugovorio načine prodaje.
— Vjerojatno je mrtav?
— Da. Strašna nesreća, Peytone. Pad s visine. Tužno je to. Dakako, sav taj njegov posao na Mjesecu bio je posve ilegalan. Dominion je prilično strog s obzirom na nezakonito iskopavanje zvona. Možda je to bila i vrst presude nad njim... No bilo kako bilo, imam njegovu kartu.
— Ne želim znati ikakve pojedinosti vaše male transakcije — reče Peyton s izražajem mirne nezainteresiranosti na licu. — Želim samo znati zašto ste došli k meni.
— Pa, bit će dosta za nas obojicu — reče Cornwell. — Obojica se možemo obogatiti. Ja znam gdje su zvona i mogu nabaviti međuplanetarni brod. Vi...

— Da?
— Vi ćete upravljati brodom, a imate i dobre veze pomoću kojih ćemo prodati zvona. To je izvrsna podjela poslova, Peytone. Slažete li se?
Peyton se načas sjeti svojih životnih načela, onih koja su već postojala, i činilo se da odgovaraju.
— Desetog kolovoza krećemo na Mjesec — reče.
— Ali, Peytone, tek je travanj! — uzvikne Cornwell zaustavivši se.
Peyton je i dalje jednako brzo hodao, pa je Cornwell morao potrčati kako bi ga sustigao.
— Čujete li me, Peytone? — pitao je.
— Desetog kolovoza — reče Peyton. — Pravodobno ću vam se javiti i obavijestiti vas gdje da dopremite brod. Dotad nemojte ni pokušavati da osobno dođete u dodir sa mnom. Do viđenja, Cornwelle.
— Pola-pola? — upita Čornwell.
— Da — potvrdi Pevton. — Do viđenja.
Peyton produži sam, i dalje razmišljajući o svojim načelima. Već u dvadeset sedmoj bio je kupio veliku površinu zemlje na Stjenjaku na kojoj je neki od bivših vlasnika sagradio kuću, zapravo skrovište od prijetećih atomskih ratova dva stoljeća prije, onih koji se ipak nikad nisu dogodili. No kuća je ostala tu poput kakva spomenika plašljiva bijegu u osamu.
Bila je sagrađena od čelika i armiranog betona na najpustijem mjestu na Zemlji, visoko iznad morske razine, zaštićena planinskim vrhovima gotovo sa svih strana. Imala je vlastitu električnu centralu, zalihu vode dobivenu od planinskih potoka, hladnjake s dubokim smrzavanjem u koje je lako moglo stati desetak polovica goveda, podrum preuređen poput kakve tvrđave sa cijelim arsenalom oružja konstruiranog za obranu od gladnih, prestrašenih hordi koje nikad nisu došle. Kuća je imala i vlastiti uređaj za klimatizaciju, koji je mogao čistiti zrak dok ne bi bilo očišćeno sve osim radioaktivnosti (na nesreću za ljudsku neotpornost).
U toj kući opstanka Peyton je svake godine provodio kolovoz živeći životom neženje. Isključio bi sve komunikatore, televizor, novinski teledispensor. Oko posjeda uključio bi zaštitno polje i samo kratkovalni mehanizam i ostavio slobodnim tek uski prilaz koji je od

planina vodio prema kući.
Svake godine taj bi jedan mjesec bio potpuno sam. Nitko ga nije mogao vidjeti, ni posjetiti. U potpunoj samoći provodio je taj jedini mjesec do kojeg mu je bilo stalo nakon jedanaest mjeseci veze sa čovječanstvom, za koje nije osjećao ništa do hladnog prezira.
Pa i policija je znala za taj njegov strogi običaj. Jednom je čak izgubio jamčevinu i riskirao je psihotest radije nego da propusti svoj odmor u kolovozu.
Peyton se sjetio još jednog aforizma koji bi se mogao ubaciti u njegovu oporuku: ništa toliko ne pomaže nevinom izgledu koliko trijumfalan nedostatak alibija.
* * *
Tridesetog srpnja, kao i syakog tridesetog srpnja, Louis Peyton sjedne u 9.15 prije podne na ne-grav-strato-avion u New Yorku i u Denver stigne u 12.30. Tu je objedovao i sjeo na polu-grav autobus u 1.45 za Humpov Vrh, odakle ga je Sam Leibman prastarim zemaljskim automobilom (potpuno grav!) odvezao putem sve do njegova imanja. Sam Leibman je teško prihvatio napojnicu od deset dolara koju mu je uvijek davao u znak pozdrava, kao što je to radio svakog tridesetog srpnja za proteklih petnaest godina, dodirnu obod šešira.
Trideset i prvog srpnja, kao i svakog trideset i prvog srpnja, Louis Peyton se vratio na Humpov Vrh i u svom ne-grav aero-letalu i u robnoj kući u Humpovu Vrhu naručio da mu se isporuče namirnice koje će mu biti potrebne u toku mjeseca. Ničeg neobičnog nije bilo u narudžbi. Zapravo, bila je to ista narudžba kao i sve prijašnje.
Mac Intyre, poslovođa prodavaonice, temeljito provjeri popis namirnica i prenese ga do Centralne robne kuće u Planinskom predjelu, u Denveru, i za nepun sat sve je bilo dopremljeno na prijenosnoj traci. Peyton je uz pomoć Mac Intyrea natovario namirnice na svoje aero-letalo, ostavio uobičajenu napojnicu od deset dolara i otišao kući.
Prvog kolovoza u 12.01 u noći uključio je obrambeno polje na najjaču jačinu i tako se potpuno izolirao.
I tad se njegov način ponašanja mijenjao. Namjerno je, ostavio sebi osam dana. Sve je to vrijeme pažljivo i polako uništavao namirnice koje su mu bile dovoljne za kolovoz. Obavljao je to u posebnim

prostorijama u kojima se uništavalo smeće. Bile su vrlo suvremene i u njima se moglo uništiti sve, pa čak metal i silikati, sve do neopipljive i gotovo nevidljive prašine. Višak energije koji se oslobađao u procesu odlazio je u brdski potok koji je protjecao imanjem. Cijeli je tjedan bio pet stupnjeva topliji nego inače.
Devetog kolovoza njegovo ga je letalo odnijelo do mjesta u Wyomingu gdje su ga čekali Albert Cornwell i međuplanetarni brod. Taj je brod zapravo bio slaba točka pothvata, jer, naposljetku, bili su tu ljudi koji su ga prodali, oni koji su ga prenijeli i pripremili za polijetanje. No svi su njihovi putovi vodili samo do Cornwella, a Cornwell će, razmišljao je Peyton sa smiješkom na licu, biti ćorsokak. Pravi ćorsokak.
Desetog kolovaza brod je s Peytonom za kontrolnim pultom i Cornwellom (i njegovom kartom) kao putnikom uzletio s površine Zemlje. Njegovo ne-grav polje bilo je izvrsno. U punoj brzini težina mu je bila manja od trideset grama. Mikroskopski sitne električne baterije nečujno su i djelotvorno opskrbljavale energijom te se brod nečujno i bez plamenog repa uzdigao kroz atmosferu, postao sasvim malen i na kraju nestao.
Bilo je malo vjerojatno da ga je itko vidio ili da je u tim nestabilnim, uzavrelim vremenima mira postojala radarska straža kao što je to bilo prije. Zapravo, nije postojala nikakva straža.
* * *
Dva dana u svemiru; sad već dva tjedna na Mjesecu. Već od početka je Peyton gotovo instinktivno računao na ta dva tjedna. Nije imao ikakvih iluzija o vrijednosti karata koje nisu izradili kartografi. Možda su samom crtaču još i mogle poslužiti, jer si je mogao pomoći i sjećanjem, no za stranca su one bile kriptogram.
Cornwell je Peytonu pokazao mapu prvi put tek pošto su uzletjeli. Pri tome se ponizno smješkao.
— Napokon — govorio je — to je bilo sve čime sam mogao trgovati.
— Jeste li tu kartu već usporedili s kartama Mjeseca? — upitao ga je Peyton.
— Čini mi se da to ne bih ni znao učiniti, Peytone. Sasvim sam ovisan o vama.
Peyton ga je hladno gledao dok mu je vraćao kartu. Jedino što je točno prepoznavao bio je krater Tycho na području zakopanog

Mjesečeva grada.
No ipak je astronomija bar u jednom pogledu bila na njihovoj strani. Tycho se u tom trenutku nalazio na svijetloj strani Mjeseca. To je značilo da postoji mala vjerojatnost da su patrolni brodovi u izviđanju, te da je tako smanjena mogućnost da ih opaze.
Peytonu je pošlo za rukom da spusti brod, brzo i prilično riskirajući i na ne-grav način, i to ravno u sigurnu, hladnu tminu unutrašnje sjene kratera. Sunce je već prošlo zenit i sjene neće više kraćati.
— No, no, Peytone. Ne možemo poći u izviđanje za mjesečeva dana — reče Cornwell i izduži lice.
— Mjesečev dan ne traje cijelu vječnost — kratko odgovori Peyton. — Još nam preostaje oko sto sati svjetlosti. To vrijeme možemo korisno upotrijebiti tako da se priviknemo na ovu klimu i da proučimo kartu.
Odgovor je došao vrlo brzo i bio je mnogoznačan. Peyton je neprestano proučavao karte Mjeseca, vrlo pažljivo ih premjeravao i pokušavao naći onaj niz kratera što je bio ucrtan rukom na karti domaće izrade i koji su značili rješenje... čega?
— Krater koji tražimo jedan je od ovih triju: GC-3, GC-5, ili MT-10 — napokon progovori Peyton.
— Što da učinimo? — zabrinuto će Cornwell.
— Sve ćemo ih provjeriti — odgovori Peyton — i to počev od najbližeg.
Terminator — linija što dijeli dan od noći — je prošla i sad su bili u sjeni noći. Nakon toga tumarali su po Mjesečevoj površini, privikavajući se na vječnu tišinu i tminu, oštre vrhove zvijezda i djelić svjetla, što je zapravo predstavljao Zemlju, koji je provirivao iznad ruba kratera. Za sobom su ostavljali neoblikovane otiske stopala u suhoj prašini koja se nije pomicala ili mijenjala. Peyton ih je prvi put uočio kad su se penjali iz kratera po punom svjetlu Zemlje koja je bila u svojoj posljednjoj četvrti. To je bilo osmog dana njihova boravka na Mjesecu.
Mjesečeva hladnoća nije im dopuštala da duže ostanu izvan broda. Pa ipak, svakog su dana uspijevali da se vani zadrže malo duže. Jedanaestog dana nakon dolaska zaključili su da raspjevana zvona nisu u krateru GC-5.
Petnaestog dana Peyton je već gorio od očaja. Zacijelo je to ipak bio

krater GC-3. MT-10 je bio previše udaljen. Nisu imali dovoljno vremena da dođu do njega, istraže ga i da se do trideset i prvog kolovoza stignu vratiti na Zemlju.
Tog istog, petnaestog dana, očaj ih je ipak napustio jer su napokon otkrili zvona.
Nisu bila lijepa. Bile su to samo nepravilne mase sivoga kamenja velikog kao dvije pesnice, ispunjene vakuumom i lagane poput perca na Mjesečevoj gravitaciji. Bilo ih je oko dva tuceta i svaki bi, nakon temeljitog čišćenja, mogao biti prodan za najmanje sto tisuća dolara. Vrlo pažljivo prenijeli su na rukama zvona do broda, položili ih na slamu za pakiranje i vratili se po druga. Tri su puta morali prijeći taj put koji bi ih bio potpuno izmorio da su bili na Zemlji, no ovdje, na Mjesecu, pod liliputanskom gravitacijom, jedva su ga i osjetili. Cornwell je dodao posljednje zvono Peytonu, koji ih je zatim pažljivo spremio i zaključao.
— Sve ih dobro spremite, Peytone — reče, a njegov glas grubo odzvoni u Peyonovim ušima. — Dolazim.
Sagnuo se kako bi skočio laganim visokim skokom koji je omogućivala Mjesečeva gravitacija, pogledao uvis i sledio se od paničnog straha. Njegovo lice, koje se moglo dobro vidjeti kroz okno kacige, bilo je sleđeno posljednjim grimasama straha.
— Ne, Peytone! Nemojte...
Peyton još čvršće stisne blaster u ruci. Opali. Pojavio se nevjerojatan bljesak i nakon toga Cornwell je bio samo djelić čovjeka, razbacan između ostataka svemirskog odijela i poprskan krvlju koja je kapala odasvud.
Peyton načas zastane kako bi mrko pogledao mrtvaca. Tad prebaci posljednja zvona u već pripremljene kontejnere, skine odijelo, aktivira ne-grav polje, zatim mikropile i tako milijun ili dva bogatiji nego što je bio prije dva tjedna, krene na put prema Zemlji.
Dvadeset i devetog kolovoza Peytonov se brod stražnjim dijelom tiho spusti na Zemlju, točno na ono isto mjesto u Wyomingu odakle je krenuo desetoga kolovoza. Očito da vrijeme koje je posvetio biranju najpogodnijeg mjesta nije bilo potrošeno uzalud. Njegovo aero-letalo bilo je još tu, sakriveno podno nakrivljenih stijena.
Još je jednom premjestio raspjevana zvona, iz kontejnera u najudobniji dio udubine i prekrije ih zemljom. Ponovo se vratio na

brod kako bi podesio kontrolni uređaj i obavio posljednje pripreme. Sišao je s broda i dvije minute nakon toga prešao je na automatsko upravljanje.
Nečujno žureći, brod se trzao gore-dolje okrećući se prema zapadu, dok se podno njega okretala Zemlja. Zaklanjajući rukom svoje uske oči, Peyton je promatrao i ono najudaljenje do čega mu je dopirao pogled — bila je to sićušna zraka svjetla i bijela točkica od oblaka nasuprot plavom nebu.
Peytonova se usta razvuku u osmijeh. Dobro je prosudio. S kadmijskim sigurnosnim štapovima, mikropili su isključili odjel za samoodržanje, i brod je nestao u vrućini nuklearne eksplozije.
Dvadeset minuta nakon toga ponovo je bio na svom imanju. Bio je umoran i mišići su ga boljeli pod utjecajem zemaljske gravitacije. Dobro je spavao.
Dvanaest sati poslije, u najraniju zoru, došli su policajci.
* * *
Čovjek koji je otvorio vrata prekriži ruke preko trbuha i nekoliko puta kimne u znak pozdrava. Onaj koji je ušao, H. Seton Davenport iz Zemaljskog istražnog odjela, s nelagodom se ogleda oko sebe. Soba u koju je ušao bila je široka i sva u polutami, osim mjesta gdje je stajala sjajna svjetiljka i osvjetljavala naslonjač i stol. Redovi knjiga prekrivali su zid. U jednom kutu sobe stajao je stalak s galaktičkim kartama, dok je u drugom na svom stalku nježno bljeskalo staklo,galaktičkog dalekozora.
— Vi ste doktor Wendell Urth? — upita Davenport tonom koji je odavao nevjericu. Davenport je bio zdepast čovjek crne kose, tanka i duga nosa, a na jednom obrazu je imao ožiliak u obliku zvijezde, koji je trajno obilježavao mjesto gdje ga je jednom iz male udaljenosti pogodio neuronski bič.
— Da, ja sam — odgovori dr Urth tihim tenorom. — A vi ste inspektor Davenport.
Inspektor mu pokaže svoje isprave.
— Sveučilište mi vas je preporučilo kao najboljeg izvanzemljologa — reče.
— Tako ste mi rekli kad ste telefonirali prije pola sata — složi se Urth. Bio je debeo, nos mu je bio poput kakva dugmeta puna prezira, a na pomalo izbuljenim očima nosio je debele naočale.

— Prijeći ću na stvar, doktore Urthe. Vjerojatno ste već bili na Mjesecu...
Dr Urth je izvadio bocu nekakve crvenkaste tekućine i dvije prašnjave čaše s police pune omotnica knjiga.
— Nikad nisam bio na Mjesecu — odgovori naglo i oštro. — I ne namjeravam! Putovanje svemirom je budalaština. Na vjerujem u to... No sjednite — doda blažim glasom. — Ponudite se pićem.
— Ali vi ste jedan... — počne inspektor Davenport čineći kako mu je bilo rečeno.
— Izvanzemljolog. Da. Zanimaju me drugi svjetovi, ali to ne znači da moram i poći tamo. Ta ne moram putovati kroz vrijeme da bih bio povjesničar, je li tako? — reče i sjedne, a okruglo mu se lice ozari širokim osmijehom. — A sad mi recite što imate na umu — nadoda.
— Došao sam — reče inspektor mršteći se — kako bih se s vama posavjetovao u povodu jednog ubojstva
— Ubojstva? Ta što imam ja s ubojstvom?
— Ovo se ubojstvo, doktore Urthe, dogodilo na Mjesecu.
— Nevjerojatno!
— I više od toga. Bez presedana, doktore. U svih tih pedeset godina otkako je formiran Mjesečev dominion događalo se da brodovi eksplodiraju, a svemirska odijela propuštaju. Ljudi su umirali od Sunčeve vrućine i hladnoće, davili se. Bilo je i smrti uzrokovanih padom, a to je, uzimajući u obzir Mjesečevu gravitaciju, dobar štos. Ali za sve to vrijeme rni jedan čovjek nije bio ubijen od ruke nekog drugog čovjeka, njegovog namjernog nasilja, sve dosad.
— Kako je to učinjeno? — upita dr Urth.
— Blasterom. Zahvaljujući sretnim okolnostima, vlasti su došle na mjesto ubojstva za samo jedan sat. Patrolni brod opazio je zraku svjetla na Mjesečevoj površini. I sami znate kako se daleko vidi bljesak na tamnoj strani Mjeseca. Pilot je obavijestio Luna-grad i spustio se. Kune se da je sve što je uspio vidjeti prilikom manevriranja pri zemaljskoj svjetlosti bilo uzlijetanje tog broda. Kad je pilot sletio, našao je ostatke leša i otiske na površini tla.
— Bljesak svjetla — reče dr Urth. — Vi smatrate da je to od blastera?
— Uvjeren sam u to. Leš je bio još topao. Unutrašnji dijelovi tijela se još nisu bili smrzli. Otisci su upućivali na dvoje ljudi. Pažljiva

mjerenja pokazala su da su to dvije grupe otisaka različitih dijametara, što govori o dva različita para svemirskih čizama. Uglavnom su se nalazili oko kratera GC-8 i GC-5, dva...
— Poznat mi je službeni način obilježavanja binarnih kratera — reče dr Urth.
— Hm! Kako bilo da bilo, u krateru GC-3 našli smo otiske koji su vodili do pukotine na zidu kratera i između koje smo našli komadiće stvrdlog plovučca. Rendgensko snimke pokazuju...
— Raspjevana zvona — uzbuđeno mu uskoči u riječ dr Urth. — Nemojte mi reći da su u tom vašem ubojstvu posrijedi raspjevana zvona!
— A što ako je tako? — bez uvijanja će Davenport.
— Imam jedno. Otkrila ga je fakultetska ekspedicija i poklonila mi ga kao naknadu za... Dođite, inspektore, moram vam to pokazati.
Doktor Urth skoči i odskakuće preko sobe pozivajući ga. Pomalo iznerviran, Davenport pođe za njim.
Ušli su u susjednu sobu mnogo prostraniju od prijašnje, tamniju i prilično pretrpanu mnogobrojnim predmetima. Davenport je začuđeno zurio u tu heterogenu hrpu materijala, nagomilanu bez ikakve namjere da se stvori red.
Odmah je zamijetio hrpicu »plavog emajla« s Marsa, nešto što su romantičari smatrali artifaktom davno izumrlih Marsovaca, ili malim meteoritom, ili modelom nekog ranog svemirskog broda, ili zapečaćenom praznom bocom na kojoj je bilo načičkano »Venerina atmosfera«.
— Od svoje cijele kućo napravio sam muzej — radosno usklikne dr Urth. — To je jedna od prednosti kad ste neženja. Dakako, nije baš sve sređeno. Jednom kad budem slobodan tjedan ili...
Za trenutak se začuđeno okrene oko sebe, a onda, prisjećajući se, odgurne pomorsku kartu s evolucijskim prikazom morskih beskralješnjaka koji su bili najnapredniji oblik života na Barnardovu planetu.
— Ovdje je. No bojim se da je oštećeno.
Zvono je, vrlo pažljivo zalemljeno, visilo o tankoj žioci. Očito, bilo je napuknuto. Njegovom polovicom prolazila je uska napuklina i stvarala dvije male, čvrste ali loše spojene polutke. No, usprkos tome bilo je divno ulašteno; imalo je taman, nježnosiv, poput baršuna

gladak sjaj i jedva zamjetne pjegice koje kemičari u svojim uzaludnim pokušajima da proizvedu umjetna zvona nikako nisu uspijevali duplicirati.
— Dugo sam eksperimentirao dok nisam pronašao povoljan udarac — reče dr Urth. — Oštećeno zvono je ćudljivo, ali kost je za to dobra. Ovdje imam jednu — nadodao je i podigao nešto što je nalikovalo na kratku, debelu žlicu načinjenu od bijelosive mase — koju sam napravio od bedrene kosti vola. Slušajte!
Njegovi zdepasti prsti neočekivanom su nježnošću upravljali zvonom tražeći najbolje mjesto. Namještao ga je i nježno umirivao. Onda ga je pustio da se slobodno njiše i lagano ga udario debljim krajem koštane žlice.
Činilo se kao da je negdje daleko zazvučalo milijun harfa. Zvuk je bujao, blijedio i vraćao se. Nije dolazio ni iz kojeg posebnog pravca. Odzvanjao je u glavi, nevjerojatno blag, patetičan i drhtav, sve to odjednom. Sporo je nestajao i kad je potpuno zamro, obojica su još minutu tiho stajala.
— Nije loše, ha? — reče dr Urth, kvrcne rukom zvono i ono se zaljulja.
Davenport se uzvrpolji.
— Polako. Nemojte ga razbiti.
Krhkost dobrog raspjevanog zvona već je bila poslovična.
— Geolozi kažu da su zvona samo pod pritiskom stvrdnuti plovučac u kojem ima vakuuma, a u kojem mali komadići kamenja slobodno klopoću — reče dr Urth. — To je što oni kažu. Ali ako je to sve, zašto nikome ne polazi za rukom da proizvedu takvo zvono? Čak i prema ovakvom, napuklom zvonu, jedno proizvedeno zvučalo bi poput dječje harmonike.
— Točno — odgovori Davenport — a na Zemlji nema ni dvanaestak ljudi koji posjeduju napuklo zvono, a stotine ljudi i ustanova kupili bi ih po bilo kojoj cijeni i bez ikakvih pitanja. Zaliha takvih zvona bila bi vrijedna i ubojstva.
Dr Urth se okrene Davenportu i debelim kažiprstom gurne naočale dublje na nos.
— Nisam zaboravio na vaš slučaj ubojstva. Molim vas, nastavite.
— Sve to stane i u jednu rečenicu. Poznat mi je ubojica — nastavi Davenport.

Vratili su se do naslonjača u biblioteci, i dr Urth sklopi ruke preko svog golemog trbuha.
— Zaista? — upita. — Pa, onda vi nemate problema, inspektore.
— Znati i dokazati, nije isto, doktore Urthe — odgovori Davenport.
— Na žalost, on nema nikakav alibi.
— Mislite, na žalost ga ima, je li? — upita Urth.
— Mislim ono što sam rekao. Da ima kakav alibi, nekako bih ga već srušio, jer bi on ionako bio lažan. Kad bi bilo svjedoka koji bi rekli da su ga vidjeli na Zemlji u vrijeme ubojstva, njihove bi priče mogle biti pobijene. Da ima kakav pismeni dokaz, moglo bi se reći da je posrijedi krivotvorina ili kakva smicalica. No, na žalost, on nema ništa od svega toga.
— A što ima? — upita dr Urth.
Inspektor Davenport potanko opiše Peytonovo imanje u Coloradu.
— Tamo provodi svaki kolovoz u najstrožoj izolaciji — doda na kraju. — To bi mogao potvrditi i T. B. I. Svaki sud bi smatrao točnom tu pretpostavku da je cijeli kolovoz proveo na svom imanju, ako ne damo čvrste dokaze da je bio na Mjesecu.
— Zašto mislite da je bio na Mjesecu? Možda je nevin.
— Ne — žestoko će Davenport. — Već petnaest godina pokušavam prikupiti dovoljno dokaza protiv njega i nikada to nisam uspio. Ali mogu nanjušiti Peytona u ovom zločinu. Kažem vam, nitko osim Peytona, nitko na cijeloj Zemlji ne bi imao toliko drskosti ili, još bolje, toliko praktičnosti i poslovnih veza da bi se uopće i pokušao riješiti krijumčarenih zvona. Poznato je da je on izvrstan svemirski pilot. Isto tako je poznato da je dolazio u dodir s ubijenim, iako, doduše, ne u posljednjih nekoliko mjeseci. Na žalost, ništa od svega toga nije dovoljan dokaz.
— Zar ne bi bilo jednostavnije upotrijebiti psiho-test kad je on sad legaliziran? — upita dr Urth.
Davenport se namršti, a ožiljak na licu postane modrosiv.
— Jeste li čitali Zakon Konski-Hiakawa, doktore Urthe? — upita.
— Nisam.
— Čini mi se da ga nitko nije čitao. Vlada kaže da je osnovno pravo pravo na mentalnu samosvojnost. Dobro, ali što proizlazi iz toga? Čovjeku koji se stavlja na psiho-test i koji dokaže da je nevin, da nije učinio zločin zbog kojeg je i stavljen na psiho-test, mora se isplatiti

svota koju on zahtijeva, a sud odobri. Nedavno je nekom bankovnom blagajniku isplaćeno dvadeset i pet tisuća dolara zbog toga što je bio nepravedno osumniičen za krađu i podvrgnut psiho-testu.
Čini se da su dokazi koji su upućivali na krađu zapravo otkrili malu pustolovinu. Prevareni muž prijetio mu je čak i fizički, no poslije, kad je neki novinar doznao za rezultate psiho-testa, bio je izložen poruzi i preziru.
— Jasno mi je o čemu je riječ.
— I svima nama. No, u tome je teškoća. Još jedno treba imati na umu: nijedan čovjek koji je zbog bilo kakva razloga bio podvrgnut psiho-testu ne može poslije ni zbog kojeg razloga još jednom biti podvrgnut ispitivanju. Zakon kaže da se nijedan čovjek u svom životu ne smije dvaput izvrgnuti mentalnoj opasnosti.
— To je prilično nezgodno.
— Točno. U ove dvije godine otkako je psiho-test legaliziran bilo je toliko kradljivaca i varalica da im ni broja ne znam, koji su se pokušali podvrći psiho-testu zbog običnog džeparenja kako bi poslije imali odriješene ruke. Sad vam je jasno da vlada neće dopustiti Peytonu da prođe psiho-test sve dok ne nađu čvrste dokaze za njegovu krivicu. Možda to i neće biti baš legalan dokaz, ali mora biti dovoljan da uvjeri moga šefa. Najgore od svega, doktore Urthe, jest to da ako se u sudnici pojavimo bez zapisnika sa psiho-testa, ne možemo dobiti slučaj. U tako ozbiljnim slučajevima kao što su ubojstva, činjenica da psiho-test nije bio primijenjen dovoljan je dokaz i najglupljem porotniku, da tužitelj nije na sigurnom tlu.
— A što vi sad želite od mene?
— Dokaz da je Peyton u kolovozu bio na Mjesecu. To morate brzo učiniti. Ne mogu ga još dugo držati u pritvoru. A ako vijest o ubojstvu prodre u javnost, svjetski će tisak eksplodirati poput asteroida kad udari u Jupiterovu atmosferu. Sjajan je to zločin, znate... prvo ubojstvo na Mjesecu.
— Kad je točno počinjeno ubojstvo? — upita Urth naglo prešavši na oštro unakrsno ispitivanje.
— Dvadeset i sedmog kolovoza.
— A kada ste ga uhapsili?
— Jučer, tridesetoga kolovoza.
— Pa onda, ako je Peyton ubojica, imao je dovoljno vremena da se

vrati na Zemlju.
— Jedva jedvice — reče Davenport stisnutih usnica. — Da sam samo dan ranije... Da ga nisam našao u kući...
— A koliko dugo su po vašem mišlieniu to dvoje, ubojica i ubijeni, bili na Mjesecu?
— Sudeći prema otiscima na tlu, duže vrijeme. Najmanje tjedan dana.
— Jeste li pronašli brod koji su upotrijebili?
— Nismo. Vjerojatno i nećemo. Prije desetak sati Denversko sveučilište prijavilo je porast radioaktivnosti koja je počela prekjučer oko šest poslije podne i trajala više sati. Vrlo je jednostavno, doktore Urthe, namjestiti kontrolne uređaje broda tako da se može lansirati bez posade i na pedesetak metara visine dezintegrirati.
— Da sam ja bio na Peytonovu mjestu — zamišljeno će dr Urth — ja bih bio ubio tog čovjeka na brodu, a zatim izveo da i leš i brod eksplodiraju zajedno.
— Ali vi ne znate Peytona — nasmiješi se Davenport. — On uživa u svojim pobjedama u borbi sa zakonom. Cijeni ih. To što je ostavio leš na Mjesecu, to je njegov izazov.
— Shvaćam — reče dr Urth i potapše trbuh kružnom kretnjom te nastavi: — Pa ipak, postoji mogućnost...
— Da dokažete kako je bio na Mjesecu?
— Da vam kažem svoje mišljenje.
— Sada?
— Što prije, to bolje. Dakako, ako uspijem razgovarati s Peytonom.
— To se može urediti. Vani me čeka ne-grav avion. Za dvadesetak minuta možemo biti u Washingtonu.
No preko debelog lica izvanzemljologa prijeđe dubok strah. Ustane i brzo odgega dalje od agenta T.B.I. prema najtamnijem dijelu pretrpane sobe.
— Ne.
— U čemu je problem, doktore Urthe?
— Ne želim ići ne-grav avionom. Ne vjerujem im.
Davenport ga zbunjeno pogleda.
— Možda biste više voljeli putovati jednotračnom željeznicom — promuca.
— Ne vjerujem ni u kakav oblik prijevoza — odgovori dr Urth. —

Ne vjerujem u njih. U sve osim u pješačenje. Volim hodati. Ne biste li mogli dovesti Peytona ovamo? — odjednom će vrlo zainteresirano. — Negdje gdje bih tad mogao doći pješke? Možda u vijećnicu? Često pješačim donde.
Davenport se nemoćno okrene po sobi. Gledao je nebrojenu množinu znanstvenih knjiga o svjetlosnim godinama. Kroz otvorena vrata mogao je vidjeti u pokrajnu sobu punu uspomena s dalekih svjetova. Zatim pogleda dra Urtha, još blijedog od pomisli na ne-grav avion, i slegne ramenima.
— Dovest ću Peytona ovamo. Baš u ovu sobu. Jeste li sad zadovoljni?
— Jesam — odgovori dr Urth i duboko uzdahne.
— Nadam se da ćete uspjeti, doktore Urthe.
— Trudit ću se, Davenporte.
* * *
Louis Peyton je s puno gađenja promatrao prostor u kojem se našao, a s prezirom debelog čovjeka koji je kimnuo u znak pozdrava. Pogledao je sjedalo koje mu je bilo ponuđeno i prije no što je sjeo, očistio ga rukom. Davenport sjedne do njega, a korice s blasterom stavi nadohvat ruke.
Dok je sjedao, debeljko se smijao i tapkao po svom okruglom trbuhu kao da je upravo završio dobar obrok i htio da to sazna cijeli svijet.
— Dobra večer, Peytone — reče. — Ja sam doktor Wendell Urth, izvanzemljolog.
— A što želite od mene? — upita ga Peyton i ponovo pogleda.
— Želim znati jeste li u bilo koje vrijeme u kolovozu bili na Mjesecu.
— Nisam.
— Pa ipak, nitko vas nije vidio na Zemlji između prvog i tridesetog kolovoza.
— Živio sam kao i obično u kolovozu. Nikad me ne viđaju u toku tog mjeseca. Neka vam on kaže — odgovori i pokaže rukom na Davenporta.
— Bilo bi lijepo kad bismo to mogli provjeriti — nasmije se dr Urth.
— Kad bi bar postojali neki prirodni načini po kojima bismo mogli razlikovati Mjesec od Zemlje. Kad bismo, na primjer, mogli analizirati prašinu u vašoj kosi i reći: »Aha, Mjesečeva stijena.« Na

žalost, to ne možemo. Mjesečevo stijenje je vrlo slično Zemljinu. Pa čak i da nije, u vašoj ga kosi ne bismo našli, osim da ste na Mjesečevo tlo stupili bez svemirskog odijela, a to je prilično nevjerojatno.
Peyton je i dalje bio ravnodušan.
Dr Urth je nastavio govoriti dobrodušno se smješkajući i podižući ruku kako bi namjestio naočale na nosu.
— Čovjek koji putuje svemirom ili koji se nalazi na Mjesecu udiše zapravo zrak sa Zemlje, jede hranu sa Zemlje. Bilo da je na svom brodu ili u svemirskom odijelu uvijek je obavijen zemaljskim utjecajima. Tragamo za čovjekom koji je na putu ka Mjesecu proveo dva dana u svemiru, najmanje tjedan na Mjesecu i dva dana na povratku s Mjeseca. I sve je to vrijeme bio pod Zemljinim utjecajem, a to je otežavajuća okolnost.
— Predlažem vam — reče Peyton — da olakšate cijelu stvar, oslobodite me i počnite tragati za pravim ubojicom.
— Možda će i biti tako — reče dr Urth. — Jeste li ikad vidjeli nešto ovakvo?
Svojom debelom rukom posegne za nečim smještenim na podu kraj njegova stolca i podigne sivkastu polukuglu koja je prigušeno svjetlucala.
— Doima se kao raspjevano zvono — nasmije se Peyton.
— To i jest raspjevano zvono. Zbog njega je i počinjeno ubojstvo. Što kažete na ovo ovdje?
— Čini mi se da je prilično oštećeno.
— Ah, ali pogledajte ga — reče dr Urth i odlučno ga prebaci tri metra sve do Peytona.
Davenport uzvikne i napol ustane sa stolca. Peyton s naporom, ali vrlo brzo uspije prihvatiti zvono.
— Vi, prokleta budalo! — uzvikne Peyton. — Nemojte ga bacati tako.
— Stalo vam je do njih, je li?
— Previše da bih dopustio da se i jedno razbije. To, napokon, nije nikakav zločin — odgovori Peyton i nastavi lagano gladiti zvono, zatim ga podigne do uha i lagano strese, slušajući nježno udaranje lunolita, onih malih komadića plovučca što su plutali vakuumom. Zatim, držeći zvono dužinom čelične žice koja je još bila pričvršćena

za njega, noktom palca stručno prijeđe po njegovoj površini. Zvuk je bio mukao. Ton je bio mek, nalikovao je na zvuk flaute, zadržavajući lagani vibrato koji je polako nestajao i dočaravao slike ljetnog sumraka.
Sva trojica su se načas izgubila u zvuku.
— Dobacite mi ga, gospodine Peytone — reče dr Urth. — Dobacite ga ovamo! — doda i načini zapovjednu kretnju rukom.
Louis Peyton automatski dobaci zvono. Ono se načas kretalo lukom prema ispruženoj ruci dra Urtha, a zatim na trećini puta palo i razbilo se tužnim zvukom o pod.
Davenport i Peyton su bez riječi zurili u sive komadiće i gotovo da i nisu čuli kad je dr Urth progovorio.
— Kad otkrijete gdje je lopov sakrio zvona, tražim da mi se kao nadoknada i plaća da jedno potpuno novo i ulašteno.
— Plaća! Za što? — razdražljivo upita Davenport.
— Valjda vam je sad sve jasno. Usprkos mom malom govoru od maloprije, ipak postoji jedna zemaljska stvar koju nijedan svemirski putnik ne može ponijeti sa sobom, a to je zemaljska površinska gravitacija. Činjenica da je gospođin Peyton tako očito loše procijenio koliko daleko treba baciti predmet koji je toliko cijenio, može značiti samo to da mu se mišići još nisu privikli na zemljinu gravitaciju. Moje je stručno mišljenje, Davenporte, da je vaš zatvorenik prošlih dana bio daleko od Zemlje. Bio je u svemiru ili na nekom svemirskom objektu prilično manjem od Zemlje — kao što je, na primjer, Mjesec.
Davenport trijumfalno ustane.
— Napišite mi svoje mišljenje — reče držeći ruku na blasteru — i to će biti dovoljno da dobijem dozvolu za obavljanje psiho-testa.
Louis Peyton, smućen i ne pružajući ikakav otpor, shvatio je da bi sad svaka oporuka koju bi ostavio morala uključiti i činjenicu krajnje propasti.

Olga Larionova: Razvod na marsovski način

Razvod po-marsianski

Prevela Jadranka Vrbnjak

— Koreli!
Skočio je i zapiljao se u svoju ženu. Da, Koreli. Što se dogodilo? Zašto mora svakoga dana skakati iz postelje i derati se Koreli!..
— Koreli, vrag te odnio...
Sjeo je natrag na postelju i dugo sneno trljao oči. U tih pet godina nije bilo dana a da Koreli nije provodila svoju anđeosku naviku. Evo i danas — bulji u njega dok spava...
— Kakva je to navika buljiti u čovjeka dok spava?
Već ga četiri godine ona izluđuje takvim sitnicama. Svakoga dana izmišlja neki novi hir — ne zaboravljajući one otprije i periodično ih ponavlja. Vjerojatno to naziva aktivnim protestom protiv niveliranja vlastite ličnosti. Sada svoj aktivni protest izražava tako što bulji u njega okruglim očima nalik na puceta, svako, razdijeljeno na dva dijela uskim prorezom ledenog staklastog zračka. Gleda u njega poput snježne ptice čičibirilinke.
— Zašto buljiš u mene? Podsjećaš me na čičibirilinku.
Njezin pogled ostaje ukočen. Ni spominjanje snježne ptice je ne dira. A to je vrlo lijepa ptica. Sasvim majušna, kao dlan.
— Zar se ne sjećaš te ptičice?
Oči joj nisu bile okrugle kao u ljudi već izdužene, a bjeloočnice kao biseri. Tu su snježnu pticu vidjeli prve godine braka, kada su se probijali sve dalje i dalje na sjever, sve dok nisu stigli do mrkih polarnih močvara. Želio se vratiti, ali je Koreli bila uporna i željela da odu do samoga pola kako bi mogla vidjeti pravi pravcati snijeg. Imali su sreće. Ljeto je bilo prilično hladno tako da se polarna kapa nije potpuno otopila. Ali da je ljeto bilo toplije i da se snijeg otopio,

ona bi ga prisilila da sa sjevernog pola odu na južni samo da udovolji svojem hiru. Otočić snijega bio je sasvim malen i prenoćili su na njemu. I tada im je doletjela bijela ptica.
— Doletjela je...
— Sjećam se — prekine ga Koreli. — Svega se sjećam, Sit.
Prestao je trljati oči i podigao pogled:
— Što si htjela reći? — Činilo se da se sjeća nečeg što ne ulazi u njezinu zbirku navika koje čine kompleks pažljivo zamišljenog Ja.
— Nemoj tako — zamoli Koreli. — To je zaista bila lijepa ptica. Sjela je pred nas i samo malo opustila krila kako bi se oslonila na snijegu. Dugo nas je promatrala i nikako joj nije bilo jasno tko smo.
— Kako to misliš: nije joj bilo jasno? Jednostavno je tupo kljucala hranu i varila očito prežderana različitim crvima iz močvare. Ta tvoja čičibirilinka je najobičniji svežder.
— Nemoj tako, poslije će ti biti neugodno što si tako govorio.
Sit ju je pogledao i brzo zgrabio svoju odjeću.
— Draga moja, u ove četiri godine ti si i te kako dobro shvatila što je meni ugodno, a što nije. — Tako je silovito povukao patentni zatvarač da se polomilo nekoliko metalnih zubaca. — I ti, iako dobro znaš da mi je to neugodno, buljiš uporno u mene svakoga jutra tako dugo dok se ne probudim obliven hladnim znojem.
Koreli se okrene i ode u svoju spavaonicu. Sada, kada ga više nije promatrala tim ptičjim pogledom i dok ju je gledao kako bešumno klizi uza zid, oraspoložio se.
— Pričekaj, dođi. I onako si me razbudila. Imam još vremena.
Zaustavila se i oslonila o zid držeći ruke na leđima.
— Nije potrebno, Sit,
Tako. Sada će mu nekoliko dana na sve njegove molbe odgovarati u stilu nije potrebno ili boli me glava. Već drugi njezin hir, a još nije ni svanuo nov dan.
— Sit, neću to samo zato što još imaš vremena...
— Mila moja, ne sjećam se da su nam ranije za to bili potrebni razlozi...
— Da, zato što je ranije postojala bijela ptica, snijeg, zvijezde toliko sjajne da su se održavale na snijegu.
Zatvorio je oči i sjetio se ptice, snijega, čak i sjene koju je bacalo maleno ptičje tijelo, sjetio se i vatre koju je zapalio, ali ne i zvijezda

kako se odražavaju na snijegu.
— Sjećam se ptice.
— I zvijezda koje se odražavaju na snijegu.
— Vrag ih odnio! Neka bude ako želiš. Odražavale su se.
Koreli mu nije ništa odgovorila. Tako je bilo od prvog dana i sve ove proklete četiri godine. Strašna bolest! Krv se ne zgrušava. Ne uništava ga i ne muči. Ali krv polako istječe kap po kap i tako do neizbježnog kraja. Sa svakom kapljom tijelo postaje sve lakše i lakše. Eto. sada je već sasvim lagano. Bez težine. Tuđe.
Tuđe.
— Sada više nemam vremena — reče Sit. Pošao je prema vratima i zaustavio se.
— Hoćeš li izlaziti?
— Hoću. Ali se vraćam prije tebe.
Izišao je i pokušao misliti na poslove koji ga čekaju, kako bi odagnao loše raspoloženje koje ga je danas ščepalo prije negoli je otvorio oči. Ali sve oko njega — i kapi rose na hrapavom narančastom lišću, i ljepota ljubičastoga horizonta, i škripa smrznutoga šljunka pod nogama — sve ga je podsjećalo na jutrošnji razgovor. Skrenuo je sa staze, ušao u garažu i sjeo u mobil. Programirao je kurs i osjetio kako strelovito postiže brzinu. Zatvorio je oči da bi se napokon usredotočio na dnevne obaveze. Sjedio je još nekoliko trenutaka, već gotovo potpuno smiren, sve dok mobil nije počeo aterirati. Sit je otvorio oči i ponovo se sjetio jutrošnjeg buđenja. Kao i tada, podigao je pogled i ugledao krajeve ljubičaste haljine i potpuno nepoznate ruke.
Tada je skočio i kriknuo: »Koreli«! I zaista pred njim je stajala njegova žena u ljubičastoj haljini držeći ruke na leđima. Sve vrijeme nije se mogao sjetiti što ga je toliko uplašilo kad se probudio. Sada se jasno sjetio crnoputih ruku koje nikada ranije nije vidio i odjednom shvatio da Koreli odlazi od njega. Zagrcnuo se. Tako znači, odlazi. Ali zašto baš sada i zašto tako nag,lo i neočekivano?
To se nije uklapalo u njihove dosadašnje odnose. Među njima nije bilo nikakvih tajni. Do sada. Što se događa?
Sit se umiri. Sve je u najboljem redu. Koreli ga previše voli i nikada ga ne bi napustila. Besmislica. U njegovim mislima nije bilo ni sjenke samozadovoljstva ili sujete. Naprotiv, bio je svjestan svih

svojih nedostataka. Upravo zbog toga što je tako bezobrazan i nemoguć, ona ga ne može ostaviti. Ta on ima pravo na bezgraničnu odanost i nježnost!
Te ruke... to mu se samo pričinilo? Uhvatio se te misli i uspio vratiti samouvjerenost. Potpuno se umirio kada se sjetio da je Koreli obećala da će ostati kod kuće dok se on vrati. Da je odlučila otići, učinila bi to odjednom. Za postepeno odlaženje treba posjedovati snagu kakvu Koreli nema. Sve mu se samo učinilo. Mila moja, nikamo ti nećeš od mene!
Koreli je i dalje nepomično stajala naslonjena na zid skrivajući ruke na leđima, sve dok mobil s njezinim mužem nije nestao iznad vrta. Tek tada je brzo potrčala onom istom stazom kojom je on koračao prije nekoliko trenutaka i sjela u prvi mobil. Uređaj se tako naglo podigao da je udarila o naslon stolice. To je već nalik na bijeg. Ne smije tako. Još će se jednom vratiti. Obećala je.
U tamnom predvorju (ljudi ne žele da ih se vidi) bila je gužva. Koreli je hitro prišla slobodnom ekranu fona i okrenula se leđima.
— Bi, molim te dođi k meni.
Bi joj priđe s leđa tako da Koreli ustukne kada ju je snažno zgrabila za ruku.
— Zašto se ludasaš? Ipak si došla!
Koreli je nekoliko puta kimnula. Bi je gurne u nišu i obje sjednu na kamenu klupicu nisko spustivši glave.
— Nije opazio? — upita Bi proučavajući Koreline ruke.
— Mislim da nije — odgovori Koreli. — Uzalud sam se zaustavila na tome. Sve je trebalo završiti još jučer. Tako da od mene ne ostane ni djelić.
— Imaš vremena — reče Bi. — Za to nikada nije kasno. I ja sam jednom davno tako žurila.
— Molim te, Bi, ne počinji sve iznova. Jučer sam te poslušala ali je bilo uzalud.
— Gluposti, to je neophodno. Govoriti, govoriti, govoriti... Zato što kada od tebe ne ostane ništa, možeš poželjeti da se vratiš, a to je nemoguće.
— Ali zašto, Bi? Jučer si mi sama rekla: »Pokušaj za početak izmijeniti samo ruke, ako se predomisliš učinit ću da budu kao prije.
— Ništa ne možeš vratiti da bude kao prije. Tvoje ruke bit će istoga

oblika i boje kao i prije, ta samo su jedan dan bile drugačije. Ipak će u njima zauvijek ostati registrirano da su jedan dan bile gipke, crnopute ruke južnjakinje. I kasnije...
— Što kasnije, Bi?
— U redu je. I ovo je dovoljno za početak.
— Molim te, Bi, napravi me potpuno drugačijom. Da ni jedna jedina crtica ne podsjeća na moj raniji izgled.
— Ništa jednostavnije. Ali poslije... Možda ćeš me moliti da ti vratim stari izgled ali će biti kasno.
— Ti o sebi, Bi?
— Dakako, budalice. Vidim ga skoro svakoga dana. I ne sanja da sam ja — ja. Više mu nisam potrebna ni kao sadašnja ni kao prijašnja.
— Znači da si dobro postupila.
— Nisam. Sve se još moglo nekako skrpati. Ali prenaglila sam. Sve je ispalo glupo. Zato ne luduj i dobro promisli.
— Koja je od nas dvije nepromišljena?
— Ti. Žuriš bez potrebe.
— Bi, molim te ne odgovaraj me više. Sada još imam snage učiniti nešto, poslije ću ostati i bez nje. Da samo znaš kako je strašno ravnodušan. Njemu je svejedno što god ja uradila. Neprekidno isto podrugivanje. Ta mi ravnodušnost uništava posljednje atome snage, sav moj životni polet, isisava mi krv. Još malo i od mene neće ostati ništa. Samo mala, smežurana kožica. Bi, molim te, promijeni me. Otići ću, negdje se sakriti, možda opet oživim. Molim te, učini da budem potpuno drugačija.
— Ako je toliko ravnodušan, zašto da se promijeniš?
— Zato što je takav dok sam ja kraj njega. Kada odem razdirat će ga tko ljubi moje ruke, usne, kosu... Pronaći će me i sve će opet biti po starom. Zato moram otići potpuno, bez straha od slučajnoga susreta. Ne, o svemu sam već davno dobro promislila.
— Da, shvaćam — odgovori Bi. — Ali čak i kada drvo gubi lišće ili kada zmija mijenja kožu, to je bolno. Odavno se ljudi žele rastajati bez boli i iskušali su tisuće načina. I ovaj posljednji nije najsretniji. I te kako boli!
— Znam — reče Koreli. — Ali je to najpoštenije i najhrabrije.
— Ipak, razmisli još malo.

— Nema potrebe, Bi. Odlučila sam. Molim te učini to što prije.
Iza leđa se dizao topao zrak iz vratnih kalorifera, a ispred, na samom hrptu stazice što se gubila na horizontu, apatično i bezbolno polako se kotrljalo malo večernje sunašce. Uski prag — granica između topline domaćeg ognjišta i ubitačne hladnoće napolju. Uska traka što još nije tvoj dom, ali nije ni svijet koji je izvan tvoga doma. I tako, izabrao si svoje mjesto ne misleći ni na što, izabrao si začuđujući točno mjesto — na granici između toga doma koji je napustila tvoja žena i svijeta u kojem će ona odsad živjeti bez tebe.
Sit je ispružio noge. Sjedio je na pragu puste kuće a topli mu je zrak milio leđima.
Zašlo je sunce.
Sit je sjedio još dugo ne osjećajući kako su mu se dugačke noge ukočile od hladnoće na stazi koju je već prekrilo inje. Ustao je i napravio nekoliko koraka da se ugrije. Nije više osjećao toplinu na leđima i tada shvati da nema vfše doma jer je otišla Koreli i da nje nema ni izvan tog napuštenog doma. Napokon shvati da Koreli više nema nigdje.
Vratio se u kuću i dugo tražio svoju toplu večernju odjeću. On i Koreli nisu već dugo izlazili uvečer. On i Koreli... Vraga, nje više nema... A sve je laž... Tu je negdje... Kako da misli o njoj kao da je mrtva a... ? Nisu izlazili uvečer... Pojma nema što je Koreli radila uvečer. On nije izlazio. Možda je ona izlazila. Jednostavno nije zapažao. Tragično je da je to shvatio tek sada kada je više nema.
Napokon se odjenuo i izašao na stazicu na kojoj je malo prije gledao zalazak sunca. Koračao je dugo, ne svraćajući u garažu, sve dok pred njim nisu zasvjetlucala svjetla centra grada. Cijelim putem se pokušavao prisjetiti da li je Koreli izlazila uvečer i što je oblačila. Ali njene večernje šetnje nisu mu bile važne. Zamišljao ju je kako se oblači, svlači i sve ostalo. I pred njim je neprestano lebdjela vitka figura Koreli koja se oblačila, svlačila, svu odjeću koju je zaista imala i koju je sada Sit zamišljao u mašti. Kada je stigao do prvih zgrada centra, Koreli krene prema njemu s laktovima naprijed kao da zakopčava na leđima svoju haljinu.
Sit te zagrcne i zatvori oči. Nema je više. Nema je više — takva. Kada žena razmišlja o muškarcu misli na njegov um, na tijelo i dušu njegova uma. A muškarac kad razmišlja o ženi misli na njezino tijelo

i um, dušu njezina uma i dušu njezina tijela... I to nije sve... ! To nije To. On misli samo na dušu njezina tijela ako je ta žena takva kakva je bila Koreli.
Sit je otvorio oči i prikupio snagu da krene dalje. Neobično, ali nije se sjetio da je od Koreli ostalo ono »nešto« što se sada nalazilo u stranom tijelu, u njegovoj ljušturi, i da se to »nešto« i dalje »kreće«, živi i gotovo sigurno razmišlja o njemu. Ono »nešto« skriveno, nepoznato. K vragu, Koreli, što si učinila, kako si mogla ubiti dušu svoga tijela! Pomisli još jednom kako ono »nešto« i ovoga trenutka misli na njega
I to mu ulije staro samopouzdanje. Još ga voli. Umorila se, nije izdržala, ali ga ipak još ljubi. Odlučila je spasiti dušu svoga uma. Požalit će, zacijelo će požaliti.
Prestao je misliti na ono »nešto« i ušao u centar siguran u sebe kao i uvijek.
Prišla mu je djevojka i sjela uz njega nalaktivši se na vlažni točionik. Sit je promotri ispod oka dvoumeći se da li da zapodjene razgovor. Shvatio je da nije slučajno izabrao ovaj tihi, otrcani bar. Ovdje se može razgovarati s posjetiocima. Nije bio ovdje prvi put ali mu vlasnik još nije poslao nikoga. Vidjelo se da želi biti sam. Ovo glupo dijete mu je prišlo spontano.
— Sam si? — upitala je i vrškom cipelice odgurnula toplu Sitovu jaknu što se valjala na podu.
— Sam sam — polako promrmlja Sit.
— Nemaš nikoga?
— Nemam — odgovorio je Sit s mukom odvajajući usne od čaše.
— Kakav si! — nastavila je dalje igru. — A zašto si sam?
Sit je odjednom pomislio da u svakom ciklusu pijanstva postoji nekoliko minuta kada si potpuno nezaštićen i kada u tebe može svatko ući i izvući iz najtanijeg skrovišta ono čega možda nisi ni sam svjestan. A ti to u tom trenutku ne možeš spriječiti. Dobro je znao da se to njemu obavezno događa, a sumnjao je da se to događa svima u alkoholnim parama.
— Što piješ? — upitao je djevojku.
— Ništa, nije ukusno i ne volim piti. A i razgovarati je poslije pića teško.
— Ostavila me žena.

Djevojka je spustila bradu na ruke i promatrala ga široko otvorenih očiju.
— Zauvijek?
Sit kimne.
— Postala je... druga? — upitala je gotovo šapatom.
Sit je ponovno kimnuo.
— To te jako boli?
— Da — odgovorio je Sit iako nije imao pojma kako se i na koji način postaje drugo tijelo, druga osoba. — Da. To je... To je doslovce kao da s tebe gule kožu. I na golom mesu crtaju drugom bojom kako te nitko ne bi prepoznao. A kosu namataju .
— Prestani molim te ili ću otići, a vlasnik...
Da, rasplakat će se i pobjeći, a vlasnik će je istjerati. I svima će biti još gore. Eto što si učinila, Koreli.
Djevojka je podigla vjetrovku, otresla je i položila Situ na koljena. Nesvjesno je promatrao njezine kretnje. Nimalo nije nalikovala na Koreli. Iako, ako se mijenjaju, rade to upravo tako da su potpuno drugačije, do paradoksa. Ako ga još voli i zna da mu je teško, zacijelo želi da vidi kako je i s kim je. I može mu prići i razgovarati s njim jer je sigurna da je on ne može otkriti.
Za njega je sada postojala još samo nada: »Ako ona ne izdrži, ako se oda...«
Sit se oprezno sagne prema djevojci kako je ne bi uplašio. Bojao se da ne pobjegne.
— Da li si bila na sjevernom polu?
— Bila sam, nedavno.
— Tamo su bijele ptice....
— Da, vidjeli smo ih.
— I snijeg.
— Da, dubok, evo ovako.
— I zvijezde tako svijetle...
— Da, velike su — rekla je.
— Sjećaš li še kakve su bile?
Kružila je glavom tražeći nešto čime bi mogla usporediti zvijezde.
— Evo ovakve — rekla je pokazujući polovicu svog malog prsta. — Ovakve.
— Bile su tako sjajne da su se odražavale na snijegu — gorko

promrsi Sit.
— Svakako — bez razmišljanja se složila s njim.
Do sredine noći u njemu nije ostalo ništa od prijašnjeg Sita. Otriježnjen i potpuno prazan lutao je beskonačnim uličicama predgrađa tražeći barove koji su još otvoreni. Ako bi našao otvorena vrata ulazio bi i brzo se obaziruć nalazio djevojku koja je najmanje bila Koreli. Zvao bi je, a za sebe je naručivao vino govoreći joj: »Hladno je.« Odgovorila bi mu: »Da, hladno je na ulici, ali mi zatvaramo.« Zurila je da mu donese vino, a on je nestrpljivo ispitivao: »Hladno je kao na sjeveru. Da li si bila na sjeveru?« Pružila mu je piće prolijevajući ga po stolu i nešto mu odgovarala, a on bi i dalje ispitivao: »Tamo su bijele ptice, snijeg i zvijezde.« Ona bi mu opet nešto odgovorila, svejedno što, a on nije imao snage da ode prije nego je još upita: »Sjećaš li se kakve su tamo zvijezde ?...« Zatim je morao ustati, platiti i opet je vrludao ulicama predgrađa koje su za njega bile labirint, beskonačan put s kojeg više nije mogao sići.

Miriam Allen de Ford: Kavez

The Cage

Preveo Gavrilo Vučković

Zajedno s drom Dudleyjem Barnesom stajao je Roger Fairfield ispred divovskog kaveza od čelika i s nevjericom zurio u ono što mu se nudilo pogledu.
— Samo promatrajte, dokle god vas je volja, predloži Barnes mirno.
Zagađeno zemljište na oko četiri hektara bilo je neobrađeno. Iznad guste trave uzdizalo se nekoliko visokih stabala. Na više mjesta ležale su velike izolirane stijene, kao što to često biva u brdskim područjima Sierre.
Svuda po tlu i u zraku vidjela su se stvorenja dugačka nekih desetak centimetara, koja su mogla i trčati i letjeti. Bilo ih je na tlu u travi, u malim rupama između sitnijeg kamenja, na drveću i u zraku. Bila su tamnosmeđe boje i zaštićena nekom vrsti oklopa. Na glavi su im stršile majušne antene, a ispod velikih očiju nalazila su se široka usta.
Nisu se kretala na svojih šest udova, nego su hodala uspravno na zadnje dvije noge. Sa četiri ruke dohvatala su tu i tamo poneki predmet. Neka su nosila tanko iverje kao oružje. Sva su na sebi imala sićušne pregače od isprepleteie trave, ali te pregače nisu toliko izgledale kao komadi odjeće, koliko kao oznake ranga ili ukrasi.
— Eto, to su X-stvorenja — reče Barnes.
— Izgledaju kao veliki insekti, samo što...
— Ona su i bila insekti kada sam ih... to jest, njihove pretke... otkrio prije dvadeset godina u jednom usamljenom području Anda. Danas se o njima ne može više govoriti kao o insektima. Šest mjeseci poslije rođenja ona su već odrasla i imaju pred sobom životni vijek od četiri godine. Najmlađi među odraslima dvanaesta su generacija.

Pod normalnim okolnostima tu se ne može očekivati neki naročiti razvitak, ali ne smijete zaboraviti da su X-stvorenja već dvadeset godina podvrgnuta intenzivnom zračenju. Prije svega, ona su potpuno imuna na radioaktivnost i mogla bi opstati pod uvjetima koji bi bili katastrofalni za cijelo čovječanstvo; i drugo njihov razvitak time je neobično ubrzan. Rekao bih da se nalaze u istom stadiju u kome je bio čovjek iz paleozoika, dakle prije više od pedeset milijuna godina. Prvi majmuni.
— Možete li se sporazumijevati s njima? — upita Fairfield.
— Naravno. Njihov mozak se vrlo razvio i funkcionira slično našem. Istina, vizualni i verbalni regioni moraju još sazrijevati. Ali, bez obzira na to, začeci govora su očiti i ja ih mogu čak razumjeti. Kasnije ću uključiti pojačavač zvuka, pa ćete se i sami u to uvjeriti.
— Ako ova stvorenja umiju misliti, kakve onda predodžbe imaju o vama?
— Ona vjeruju da sam ja njihov bog. Kad jednom budu civilizirana, i dalje ću ostati u njihovu sjećanju kao bog; a ona jadna X-stvorenja koja ne budu u mene vjerovala bit će osuđena i pogubljena. Uostalom, to je normalno za bića na tom stupnju razvoja... Eno, tamo... pogledajte sami.
Pokazao je rukom udesno. Nedaleko od rešetki pokraj ispucale stijene pune pukotina i rupa, nekoliko se X-stvorenja bacilo potrbuške na tlo, s licem u pijesku i blistavih krila pripijenih tijesno uz tijelo. Antene su im podrhtavale, a ruke bile ispružene naprijed u znak pokornosti i preklinjanja. Na potiljcima vidjele su se žute mrljice od blata.
— To su vrači — poče Barnes objašnjavati. — Oni mi se mole. Kad ne stojim pored ograde, oni obožavaju male drvene figure koje predstavljaju vrlo nevjestu imitaciju čovječjeg tijela. Te figurice obrađuju komadićima oštrog kremena. Kremen im je potreban i za proizvodnju primitivnog oružja.
— Čime se hrane?
— Mesom i biljkama, kao ljudi. U posljednje vrijeme čak sam opazio kako pokušavaju proizvoditi namirnice. To je početak seoskog gospodarenja iz drevnih vremena. Vjerojatno neće imati svoje domaće životinje. Kad se zažele mesa, hvataju mušice, muhe i mrave... Eno, tamo, vidite li? Kod velikog kamena.

Ispred jedne rupe Fairfield ugleda grupicu X-stvorenja. Činilo se kao da čekaju nešto. U rupi je gorjela treperava svjetlost, čiji je odsjaj prodirao napolje, očigledno privlačeći ta neobična stvorenja.
— Otkrili su vatru — reče Barnes. — Udaraju kremen o kremen, ili trljaju drvo. Preko ljeta nagomilavaju male grane na suhim mjestima, da ne bi preko zime drhtali. Ne vole hladnoću i snijeg. Od nedavno počeli su kuhati i peći meso. Odjeća im nije potrebna, jer im je oklop ipak bolja zaštita od nevremena nego naša koža..
— Što se događa kad grom zapali neko drvo na njihovu zemljištu?
— U ovoj fazi svog razvitka X-stvorenja su još upućena na moju pomoć. Veći požar teško da bi uspjela preživjeti.
Fairfield obrisa rupčićem oznojeno čelo. Ruke su mu malo podrhtavale.
— Zar se ne osjećate dobro? — upita Barnes.
— Oh, sasvim mi je dobro. Ali, želio bih vam postaviti cijelu gomilu pitanja, doktore Barnesu.
— Radi toga ste i došli ovamo — kimnu genetičar.
— Odmah da se izjasnim, doktore, ja nisam učenjak, ja samo pišem o nauci. Mnogo sam čitao. U sve sam pomalo upućen. Pitam se, kako ćete spriječiti da se ova... ova X-stvorenja ne razmnože toliko da postanu opasna? Sada ste još u situaciji da ih držite u kavezu, ali ako se ona i dalje budu razvijala tako brzo kao što očekujete, jednog dana naći će puta i načina da provale ogradu kaveza. Zar ne mislite i sami na to? Insekti legu bezbrojna jaja. Otkuda to da ih već danas nema toliko da umiru od gladi ili da pokušavaju pobjeći?
— Mnogo pitate odjednom. Zato pođimo redom. Točno je da bi X-stvorenja, ako bi živjela u punoj slobodi, što se tiče brojnosti znatno nadmašila ljude. Ali ja ih kontroliram i brinem se o tome da se ne namnože suviše. Strogo ih selekcioniram. Konstruirao sam aparat kojim mogu po volji izvući svaki primjerak iz kaveza. Poslije odgovarajuće terapije ja ih vraćam. Možete li zamisliti kakvi mitovi nastaju kad povratnici podnesu izvještaj o svojoj avanturi? X-stvorenja umiju misliti, ne samo kolektivno nego i individualno.
— Pobogu, vi govorite o insektima!
— Oni su bili insekti, to sam već istakao. Zapazio sam ih u Andama samo zato što su hodali na zadnjim udovima, umjesto da gmižu. I ruke su im od samog početka bile dostojne pažnje, jer su u odnosu na

ostale prste imale jedan izdvojen palac. Što to znači, nije potrebno da vam objašnjavam. Opremljeni neophodnim mozgom, ispunjavali su sve preduvjete inteligentne vrste. Mjesecima sam proučavao te životinje, Fairfielde. To je bilo u ono vrijeme kad sam svoje pratioce ostavio na cjedilu i iščezao. Znao sam da me nitko neće naći u divljini Anda, pa makar poslali u potragu i deset ekspedicija. Tako se dogodilo da su me punih dvadeset godina smatrali pokojnim. Svi su vjerovali da sam pao u neki od mnogobrojnih ponora i tamo zaglavio. Napokon su prestali tragati za mojim lesom. Onda me je, na žalost, prepoznao jedan od vaših reportera... ali, o tome ćemo kasnije još govoriti. I tako sam, dakle, dugo proučavao X-stvorenja i ustanovio da otvaraju svoja jajašca poslije dva mjeseca i puštaju ličinke da izmile. Nakon još tri mjeseca one se učahuruju.
— Nisam vidio nikakve čahure — primijeti Fairfield.
— Ženke ih pažljivo zakopavaju u zemlju ili skrivaju u rupe. Poslije mjesec dana gotovo X-stvorenje izmili na površinu, a godinu dana kasnije može i samo da nosi jaja. Ovaj je vremenski razmak za insekte neobično velik. Shvaćate li što to znači?
— Ne, na žalost.
— U svom četvorogodišnjem vijeku ona provode jednu osminu u djetinjstvu, a da bi odrasla potrebna im je još jedna četvrtina. Primijenjeno na ljude, znači da bi djetinjstvo i mladost trajali dvadeset i šest godina. Drugim riječima: X-stvorenja imaju dužu mladost od nas. Sjetite se što je jednom prilikom rekao veliki biolog Charles Scott Sherrington: »Da su čovjeku, osim ruku, izrasla i krila, njegova iskustva u trodimenzionalnom prostoru samim tim dala bi mu i razvijeniji mozak. Njegov razvitak krenuo bi drugim tokom.« Ova mala stvorenja u svom rajskom vrtu, potomci jednog tuceta Adama i Eva, predodređena su da postanu čovjekovi sljedbenici. Sudeći po mojim dosadašnjim nalazima, ona će otprilike za trideset godina dostići stadij razvitka na kojem smo mi danas, samo što će im duhovne i tjelesne sposobnosti biti neusporedivo veće.
Zapanjen, Fairfield uzviknu:
— Ali, čemu sve to? Zašto vi, čovjek kao i svi mi ostali, namjerno odgajate jednu novu vrstu koja će jednog dana biti kadra da nas iskorijeni? To ne razumijem.

— Umirite se, Fairfielde. O svim tim problemima iscrpno ćemo raspraviti. A sada se vratimo u kuću, pa ću tamo odgovoriti na sva vaša pitanja. Ali prije toga želio bih vam nešto pokazati, kako biste se sami uvjerili dokle je odmakao razvoj X-stvorenja.
Pritisnuo je jedno dugme pokraj ulaza. Istog časa zujanje u divovskom kavezu postade glasnije. Zuborenje malog potoka što je tekao kroz ograđeno zemljište pretvorilo se u moćni huk. Fairfield je sada mogao jasno čuti žamor nerazumljivih glasova.
— Čak i kad se okupi veća gomila ljudi, teško je izdvojiti neki pojedinačni razgovor i jasno ga razumjeti. Ipak, pokušat ću izolirati jedan dijalog. Tamo, vidite li ona dva mužjaka što šetaju u pravcu potoka?
Fairfield nije razlikovao mužjake od ženki, ali vidio je jasno oba primjerka kako koračaju kroz visoku travu. Kimnuo je glavom.
— Oni planiraju lovački izlet. Treba da se održi svetkovina u čast nekoliko ličinki koje su se iščahurile. Potrebno je meso. Oni sada razgovaraju samo o tom lovu. Ali ovdje, ravno ispred nas, dešava se nešto što, na žalost, moram spriječiti. — Barnes pokaza rukom prema jednoj grani na kojoj su sjedila dva X-stvorenja. — On joj upravo govori kako mu se ona sviđa. Želi da je kupi od njenih roditelja, da bi mogao s njom živjeti u sreći i ljubavi. To se, dabome, ne smije dogoditi, jer sam je ja već markirao. Čim zanese morat ću je izvući iz kaveza i ubiti. Jadni momak, bit će mu teško bez njegove drage i tugovat će za njom najmanje jedan dan... A sada, dosta bi bilo za danas. Vratimo se u kuću.
Krenuli su zajedno niz prašni put. Nešto dalje čekao je džip, koji ih je odvezao do učenjakove kuće, podignute između stijena i nekoliko visokih stabala, nepun kilometar od velikog kaveza. Sva posluga bila je gluhonijema.
— Kako uspijevate živjeti u ovoj divljini? — pitao je Fairfield prethodnog dana, kada se spustio na mali aerodrom obližnjeg grada i krenuo prema kući doktora Barnesa.
— Nije tako loše kao što vam se čini — odgovorio je učenjak. — Čovjek se navikne na to. Jednom mjesečno odlazim u grad i donosim namirnice i ostale potrepštine. Razumije se, ovdje živim pod lažnim imenom, ali imam dovoljno novca, što mi omogućava da radim u miru. Ispripovijedao sam ljudima da sam ornitolog i da odgajam u

svom kavezu ptice, kako bih ih mogao proučavati u potpunom miru. Sve dok me vaši ljudi nisu otkrili, Dudley Barnes je bio mrtav. I on bi to i ostao, sve dok ja jednog dana ne bih smatrao potrebnim da ga uskrsnem iz mrtvih.

* * *

Fairfield se vrlo dobro sjećao onoga dana kada ga je Goodwin, njegov šef, pozvao u kancelariju.

— Htio bih vam ispričati jednu neobičnu priču, Fairfielde. Već tjednima razmišljam o tome, ali sada bi, čini mi se, trebalo da krenemo u akciju. Za izvršenje tog zadatka izabrao sam vas, ali ističem da je stvar strogo povjerljiva. Jeste li ikada čuli za Dudleya Barnesa?

Naravio da je čuo. A tko nije? Ali Barnes je iščezao još prije dvadeset godina.

— Naš dopisnik Fletcher dao nam je prvu informaciju o tome. Za vrijeme jedne duge lovačke turneje naišao je na zabačeno područje za koje se, sasvim prirodno, veoma zainteresirao. On tvrdi da tamo živi, u potpunoj izoliranosti, baš taj navodno mrtvi doktor Barnes. Radi na nekom velikom projektu, čiju prirodu Fletcher nije uspio saznati. Ali uspio je prepoznati učenjaka prema starim fotografijama.

Fairfeldu je bilo čudno što se Barnes odmah odrekao svoje anonimnosti kad mu je Goodwin pisao. Odgovorio je i spremno objasnio da je voljan primiti jednog suradnika lista, pod uvjetom da to bude neki mlad i zdrav čovjek. Goodwin je predložio Rogera Fairfelda, na što je Barnes odgovorio da zna to ime i da se slaže s posjetom.

Eto, tako se sve dogodilo. A sada je Fairfield bio ovdje u kući iščezlog istraživača i čekao njegova objašnjenja.

* * *

— Hoćemo li nešto pojesti, Fairfielde?

— Ne bih, hvala. Sada više nisam gladan.

— Kako god želite. Dakle, postavljajte pitanja. Sjećate li se onog prvog kojeg ste mi postavili? Htjeli ste znati da li sam ja lud. E pa, u međuvremenu ste uvidjeli da to nisam.

— Interesira me zašto ste sve ovo učinili.

— Ne zato što mrzim čovječanstvo ili što bih ga želio uništiti, već zato što njegovu situaciju sagledavam jasnije i treznije od vas, mladi

prijatelju. Čovječanstvo je pred uništenjem.
— Mislite na atomski rat?
— Da, mislim na mogućnost da bi netko mogao pritisnuti, namjerno ili nenamjerno, na ono zlokobno dugme, koje bi ugasilo cio naš život. Naša Zemlja bila bi ponovo onakva kakva je bila u devonsko doba. Razvitak bi počeo od samog početka, ako zračenje ne bi uništilo sve bez milosti i bez ostatka. Da bi to spriječio, odgajao sam X-stvorenja. Ona su imuna protiv zračenja. I tako, kad čovječanstvo bude uništeno, to nipošto neće značiti kraj svakog civiliziranog života na našem planetu.
— U redu — reče Fairfield poslije dužeg razmišljanja. — Ali pretpostavimo za trenutak: čak i da se ono strašno zaista desi, ipak je moguće da neki ljudi prežive tu katastrofu. Ti preživjeli postali bi tada žrtva jedne vrste koja je preplavila sve kontinente i beskrajno se razmnožila.
Barnes istjera nekoliko oblačića dima iz svoje lule.
— Mislite zato što su X-stvorenja okrutna i još nisu dostigla vrhunac civilizacije? Ne brinite ništa. Uvjeren sam da ona ne bi bila okrutnija od onih koji bi uništili njihov svijet. Kroz nekoliko godina njihova civilizacija bla bi bolja od one koju bismo mi stvorili. Naravno, ja se zajedno s vama nadam da atomski rat nikada neće postati stvarnost, ali opasnost postoji. Tek kada svi budemo sigurni da ne može doći do atomskog rata, uništit ću X-stvorenja. Poduzeo sam sve u tom smislu. Ipak, ne zaboravite da će oni kroz trideset godina dostići stupanj na kome smo mi danas. Tko zna, možda će tada i sami otkriti atomsku energiju? Uvjeren sam da oni neće pobiti preživjele ljude, nego da će ih, naprotiv, obožavati, jer njihovo ih vjerovanje uči da su ljudi bogovi. Zer ste to zaboravili?
— Sve je to lijepo, doktore, ali valja misliti realno. Što se tiče propasti svijeta, ona će nas zahvatiti iznenada i bez ikakve najave. Vi ćete umrijeti kao i svi ostali, zajedno s višim životinjama. Ili, možda, vjerujete da ćete imati još dovoljno vremena da otvorite kavez i pustite X-stvorenja na slobodu? Ali, ako vam to ne uspije, ona će ostati u svome zatvoru i prije ili poslije poumirati zbog prenaseljenosti.
— I na to sam mislio. Čim jedna određena količina radio-aktivnosti u atmosferi bude prekoračena, vrata kaveza automatski će se otvoriti.

Starija stvorenja uspjet će pobjeći i potražiti sebi neki novi zavičaj.
Fairfield je za trenutak oklijevao. Onda se ipak odlučio.
— Ne bih želio da budem neučtiv, doktore, ali treba da gledamo činjenicama u oči. Vama je sada šezdeset šest godina. Zar stvarno vjerujete da ćete živjeti još trideset godina?
Učenjak se, mimo očekivanja, osmjehuo.
— Sada ste najzad naišli na temu o kojoj moram govoriti s vama. Ubrzo ćete shvatiti zašto sam vašeg šefa zamolio da baš vas pošalje k meni. Razumije se, ne mislim da ću doživjeti devedeset šest godina. Drugi jedan čovjek radit će ovdje zajedno sa mnom, upoznati moje metode i ciljeve i kasnije preuzeti moje nasljedstvo: nas.tavak eksperimenta i cijelo moje imanje. A ja zaista imam mnogo novca.
— Aha, sada govorite razumno! Shvaćam i zašto ste pristali da vaša priča bude objavljena. Jeste li već razmišljali o tome tko će biti vaš nasljednik.
— Ali, Fairfielde, pa to valjda znate! Vi osobno, razumije se!
Fairfield poskoči sa stolice i bijesno uzviknu:
— Ne šalite se tako glupo, doktore! Zar zaista vjerujete da bih se odrekao karijere, pristao da izgubim sve svoje prijatelje i povučem se u ovu divljinu samo zato da odgajam ove vaše kukce? Ja sam novinar, doktore Barnesu. Došao sam ovamo da obavim posao, ali nitko me nije osudio da doživotno ostanem u zatvoru. Odmah ću otputovati i napisati izvještaj.
— Ne, to nećete!
Fairfield je odjednom ugledao pred sobom cijev pištolja.
— Ne, nećete — ponovi doktor Barnes i tvrdo se osmjehnu. Zar ste,zbilja povjerovali da ću već sada odati svijetu svoju tajnu? I zar mislite da mi nije poznato da bi vlada intervenirala čim bi za ovo saznala? Moja X-stvorenja bila bi uništena, a ja odveden ili u zatvor ili u ludnicu.
— Tamo vam i jest mjesto! Mene nećete moći zadržati, čak ni silom.
— Polako! Moje sluge su gluhonijeme; one su jače od vas; one slušaju svaku moju zapovijed. Ne bi vam pošlo za rukom stići čak ni do garaže, Fairfielde. A ako pokušate umaći pješice, nikada ne biste stigli do grada. Ovdje nema ni telefona ni radija. Ako bude trebalo, naredit ću da vas okuju lancima, jer nisam nimalo raspoložen da vam stalno držim poštolj ispod nosa. I ne zavaravajte se nadom da ćete

me, eventualno, zaskočiti i savladati. Ja sam vraški dobar strijelac. Ne bih oklijevao da vas ubijem ako bi to zahtijevala situacija.
Fairfield se gušio od bijesa.
— Možda biste me uspjeli ovdje zadržati silom neko vrijeme, ali šta bi vam to koristilo? Ne možete me prisiliti da budem vaš asistent ili nasljednik.
— Mislite? — upita Barnes i osmjehnu se nehajno. — Poslije nekoliko tjedana ili mjeseci u jednoj maloj ćeliji promijenili biste mišljenje. A onda biste činili sve što bih tražio od vas samo da malo prošetate po čistom zraku i do sita se najedete. Morila bi vas čežnja za dobrim obrokom i mekim krevetom, Fairfielde. Zar ne mislite i sami? — On se malo sagnu, ne spuštajući pištolj. — Tada biste dobrovoljno pristali da mi pomažete u ovom jedinstvenom eksperimentu. I ne samo to. Ubrzo biste se uvjerili, baš kao i ja, da činite nauci veliku uslugu. Moje shvaćanje postalo bi vam vrlo blisko i punim srcem biste odobravali sve moje odluke. Ispunjavala bi vas radošću spoznaja da ste postali moj suradnik i sljedbenik.
— Sklonite taj pištolj — reče Fairfield. — Predajem se.
Doktor Barnes se glasno nasmija.
— Pa da me onda savladate i pobjegnete? Nikada! Mahnuo je slobodnom rukom. Jedan od slugu nečujno uđe u prostoriju. Prije no što je Fairfield uspio da učini ijedan pokret, ruke su mu već bile savijene iza leđa. Sljedećeg trenutka škljocnule su lisice. Pištolj je i dalje bio uperen u njegov trbuh. Onda mu je sluga vezao i noge, a zatim ga bacio na kauč kao nekakav paket. Tek je sada Barnes uklonio oružje. Sluga iščeze. Barnes privuče jednu stolicu i sjede pored Fairfielda.
— Sada smo obojica gladni, zar ne? Naredit ću da se donese jelo. Ja ću vas hraniti.
— Najljepša hvala — zagunđa reporter. — Prošao me je apetit.
— Besmislica! Smirite se, najzad. Razgovarat ćemo kao razumni ljudi.
— U redu, ali pustite mene da prvi govorim. Vi dobro znate da nisam došao k vama iz vlastitih pobuda.
— Naravno, ja sam vas pozvao.
— Da, a moj list me je poslao. Ako se ne vratim u najskorije vrijeme, Goodwin će se zainteresirati zašto se još nisam vratio. Ne zaboravite

da vas je otkrio jedan od naših dopisnika. Fletcher je prišao dovoljno blizu ovom području i prepoznao vas prema jednoj staroj fotografiji. Goodwin će ga poslati ovamo, a Fletcher neće dići ruke od potrage sve dok me ne nađe.
— Bio je to nesretan slučaj što me je otkrio. Poduzeo sam sve da se tako nešto više nikada ne dogodi.
Barnes je govorio mirnim glasom, ali Fairfieldu se učinilo da u njemu razaznaje izvjesnu nesigurnost. Brzo je to iskoristio.
— Morate priznati, doktore Bainesu, da je cijela stvar upravo smiješna. Vi niste nikakav ludi učenjak, a ja nisam nikakav međunarodni špijun. Moj list i ja smo zabrinuti zbog međunarodne situacije baš kao i vi. Strahujemo od atomskog rata kao i vi. Ako dođemo do uvjerenja da je najbolje da vaš eksperiment ostane u tajnosti, postupit ćemo upravo tako. Možete imati povjerenja u nas. Zbog toga nije potrebno da me zatvorite i pokušate me natjerati da stupim u vašu službu. Možda ćemo čak naći nekoga tko je kvalificiraniji od mene da nastavi vaše djelo. Poznajem bar tucet sposobnih mladih ljudi koji bi dali sve da mogu raditi s vama. Možda ne uvijek iz naučnog žara, ali svakako radi novca koji im možete ponuditi.
— A ako odlučite da bi bilo bolje da eksperiment ne ostane u tajnosti? Što onda?
— Tada vam dajem riječ da ćemo vam ostaviti dovoljno vremena da ovdje sve uradite i nestanete bez traga. Možete to dobiti i napismeno, ako želite.
— To bi značilo da moram pobiti svoja X-stvorenja. I to u vrijeme koje vi odredite, a ne ja.
— Ne mora da bude tako. Nitko vas ne može spriječiti da ponesete nekoliko primjeraka sa sobom i počnete iznova na nekom drugom mjestu... pod uvjetom da nam obećate da ćete životinje pustiti na slobodu tek ako izbije atomski rat.
Uslijedila je duga pauza. Onda je Barnes ustao bez riječi i Fairfielda oslobodio okova. Trenutak kasnije ušla je služavka i donijela objed. Dva čovjeka sjedila su u atmosferi mira, kao da su stari prijatelji. Tek kad je stol bio raspremljen, Barnes je prvi prekinuo nelagodnu tišinu.
— Ovdje sam vrlo dugo bio sam — rekao je tihim glasom. — Istina, čitam mnogo, ali ni s kim nisam mogao govoriti. Možda sam se

pomalo otuđio od svijeta.
— Da, možda — potvrdio je Fairfield. Osjetio je sažaljenje prema starom čovjeku.
— Možda biste mogli udesiti da Goodwin...
— Sasvim sigurno! Otputovat ću tek onda kad budem sve saznao. Tada ćemo stupiti u vezu s vama.
— A izvještaj nećete objaviti prije nego što ja ovdje sve sredim i iščeznem? — upitao je doktor Barnes.
— Dajem vam riječ da će biti tako.
Fairfield se nije osjećao baš najlagodnije. Možda će Goodwin pristati na njegove prijedloge, ali tko zna... Goodwin mu je bio šef, a ova priča bila bi najbolje što mu je ikada došlo u ruke.
— Dobro — reče Barnes — pođimo sada još jednom do kaveza. Nadam se da niste ljuti zbog ovog... ovog malog incidenta?
— Ni najmanje.
Odvezli su se do kaveza. Kad su izašli iz džipa, Fairfield diže pogled prema nebu.
— Bit će kiše.
— Onda moramo požuriti. X-stvorenja ne mogu letjeti po kiši. Ipak, vjerujem da će s vremenom postati otpornija, tako da ne moraju uvijek bježati u neki zaklon kad pada kiša.
Put je bio strm i Barnes je disao teško, kašljući od napora. Fairfield je koračao iza njega. Oblaci su se spustili nisko, ali još nisu donijeli kišu. U kavezu su se X-stvorenja bavila svojim uobičajenim djelatnostima. Jedna polovina hodala je po tlu, a druga letjela.
— Zašto ne pokušaju izići kroz rešetku? — upita Fairfield kad su stali ispred kaveza. — Mogli bi je napasti svojim oruđima i napraviti otvor.
— Oni ne znaju da tu postoji rešetka.
— Kako to... ne znaju?
— Zato što ona ne pripada svijetu u kojem žive.
Barnes pruži reporteru svoj dvogled i pritisnu na dugme za pojačanje zvuka, da bi šumovi postali čujniji.
— Da li razgovarate s njima, doktore Barnesu?
— Za sada još ne. Jednom, kasnije, kad budu civilizirani, neće više biti potrebno da vjeruju kako sam ja njihov bog. Tada ću im omogućiti da me razumiju i shvate tko sam. Kako bi inače mogli

naučiti da se ophode s ljudima? Kako bi mogli da nas shvate? A kad jednom budu slobodni, morat će shvatiti preživjele.
— Aha. — Jedna misao pade na um Fairfieldu. — Još jutros bio sam ovdje s vama. Prema mome proračunu to iznosi otprilike dva tjedna njihova vremena. Zar ne mislite da su njihovi vračevi razbijali sebi glave pitanjem otkud se to njihov bog udvostručio?
— Mislite da im je neka vrst hereze uzdrmala dosadašnju vjeru? Ne, tako brzo to ne ide. A ako neki brzopleti vrač nešto zucne u tom smislu, ostali će ga zacijelo ubiti. U njihovim očima, on bi počinio grijeh. Religije su uvijek konzervativne. Ali oslušnimo ih, pa ćemo točno znati.
Prinio je dvogled očima i usmjerio ga prema jednoj grupi X-stvorenja nedaleko od ograde. Onda je uzviknuo od čuđenja.
— Čini se da imate pravo, Fairfielde! Istina, stvari nisu uzele potpuno baš onakav tok kakav ste vi pretpostavili, ali... Oni tamo u grupi nisu vračevi, nego hm, rekao bih intelektualci. Ne raspravljaju o tome da li postoji jedan bog ili dva, nego da li su zakoni prirode uzdrmani ako ne postoji samo jedan bog. Oni su odmakli dalje u svojim razmišljanjima nego što sam pretpostavljao. Odmakli su cijele generacije naprijed. Istina, rječnik im nije dovoljno bogat da bi mogli formulirati svoje misli ovako kako sam ja sada učinio, ali razumijem ih. Sada bi, zapravo, moralo... ah, eno, već se dogodilo. Pogledajte tamo!
Iz obližnje rupe pojavila se mala procesija. Svi kukci su imali žute mrlje na potiljcima. Vračevi! Skupina koja je diskutirala pokraj ograde imala je upravo toliko vremena da uoči opasnost. Učesnici skupa otrčali su ili odletjeli u svim pravcima, samo trojica nisu bili dovoljno brzi. Prije nego što su mogli umaći, vračevi su ih napali i savladali.
— Sad ćemo biti svjedoci inkvizicije — reče Barnes turobno.
— Zar će ubiti te jadnike? Hoćemo li im pomoći?
— Nikako ne bismo smjeli utjecati na njihov sociološki razvitak. Oni moraju proći kroz tu fazu, da bi stigli do sljedećeg stupnja. I mi smo to morali. Zapravo, još je nismo potpuno prošli. Bojim se da će ovdje doći do javnog pogubljenja. U slučajevima normalne smrti oni zakopavaju svoje mrtve s licem okrenutim prema jugu, jer su tamo vrata kroz koja ulazim k njima. Interesira me što će učiniti s leševima

ovih prijestupnika.
Razumije se, bilo bi glupo osjećati sažaljenje prema tim jadnim kreaturama, uvjeravao je Fairfield samoga sebe — ali unatoč tome on ga je osjećao. Prije no što je dospio nešto kazati, počela je kiša. Već prve kapi rastjerale su inkviziciju. Sva X-stvorenja, kao po komandi, požurila su da nađu zaklon. Deseci njih napuštali su se s drveća na tlo jer odjednom nisu mogli letjeti.
— Bolje je da se i mi negdje sklonimo — reče Barnes.
— Još samo trenutak. Volio bih izbliže pogledati neku od ovih životinja. Možete li otvoriti vrata i izvući jednu, prije no što sve izčezne u rupama?
— Ne znam ni sam točno. Nikada još nisam otvorio vrata, a da ne uključim struju. Na kiši bi se lako moglo desiti da me ubije električni udar. — Pogledao je ispitivački Fairfielda. — Nije vam to, valjda, bila namjera? — upitao je blago.
— Nebesa, ne! Kako možete i pomisliti tako nešto o meni?
— Žalim, oprostite... U redu, pokušat ću izvući jedan primjerak iz kaveza.
Pokraj vrata nalazio se metalni kovčeg. Barnes ga otvori i izvuče spravu za hvatanje, koju je ranije spomenuo. Onda je oprezno otvorio vrata i gurnuo u kavez polugicu s mrežastom zamkom na kraju. Nekoliko X-stvorenja bilo je na vidiku. Pokušavala su se panično dočepati skloništa. Mreža zalebdje nad njima. Sljedećeg trenutka Barnes je već uhvatio jednu.
Predao je Fairfieldu mrežu, zaboravivši načas da motri na vrata. To je bilo dovoljno. Uz glasan uzvik Barnes se bacio na vrata, ali bilo je prekasno.
Šest X-stvorenja iskoristilo je pukotinu da nađe put u slobodu. Po svemu sudeći, ona nisu ni bila svjesna te činjenice. Električna blokada nije bila uključena. Nekoliko trenutaka kasniie već su nestala kao da su propala u zemlju.
— Moramo ih pronaći! — uzviknu Barnes uzbuđeno. — Jedan mužjak i jedna ženka... to je dovoljno. Mogli bismo ih isto tako pustiti sve!
Bilo je jasno da je traganje uzaludan posao. Svuda po tlu ležalo je uvelo lišće i nudilo tisuće skrovišta. Dva čovjeka puzala su na rukama i koljenima. Barnes je postao vrlo blijed.

— Moramo ih pronaći, moramo ih pronaći! — jadikovao je. — Još je prerano. Još ne smiju biti na slobodi.
— Rekli ste da imate nekakvo sredstvo kojim ih možete uništiti — reče Fairfield. — Zašto ga sada ne primijenite?
— To je plin koji ubija samo njih. Međutim, ako ga primijenim sada, u blizini kaveza, usmrtit ću ih sve. Osim toga, ne mogu biti siguran da bi i bjegunci stradali. Ne, bilo bi uzaludno.
Zurili su jedan u drugoga, zahvaćeni očajem ne znajući što da poduzmu.
Tog se trenutka iz zvučnika začuo glas. Nedaleko od Barnesovih nogu puzalo je prema njemu jedno X-stvorenje na svih šest svojih nogu. Krila je priljubilo sasvim uz tijelo, a lice sakrilo u blato. Na njegovu potiljku nalazila se žuta pjega.
Jedan od vračeva. Zacijelo se dosjetio da je učinio nešto što mu bogovi zabranjuju i sada je došao da preklinje za oproštaj. Barnes kleknu na tlo, da bi mogao bolje razumjeti slabašan glasić. Kad se ponovo uspravio, lice mu je bilo još bljeđe.
— On kaže kako nije namjeravao da kroz vrata ode u »daleku zemlju«. Moli me da mu oprostim. Ako to učinim, on će pronaći ostale i dovesti ih natrag. Reći će im da je kiša jedna kazna. Kazna za krivovjerje nekolicine heretika.
— Ima li to neke veze s mojom jutrošnjom pojavom kod kaveza?
— Ima. Oni vaše pojavljivanje tumače tako kao da sam htio dokazati svoju veliku ljubav prema njima time što sam im doveo još nekoga od svoje vrste. Ovaj ovdje je vrhovni vrač. On kaže da ga ostali slušaju.
— Što da radimo?
— Ništa. Ne ostaje nam drugo nego da čekamo. Bilo je hladno na kiši. Obojica su drhtali, ali se nisu micah s mjesta. Fairfield je bio zabrinut za starog čovjeka. Barnes je izgledao loše. Uzbuđenje ga je dotuklo. Ako bi sada odjednom dobio srčani udar...
— Gledajte! — uzviknu učenjak.
Šest X-stvorenja promarširalo je, jedno iza drugog, nedaleko od njihovih nogu ravno prema još zatvorenim vratima. Malu kolonu vodio je glavni vrač, pognute glave.
— On ih je stvarno našao i nagovorio da se vrate u kavez. Sada ću malo odškrinuti vrata. Pazite samo da nitko ne izađe. Ali ja vjerujem

da ne postoji ta opasnost. Vrač bi svakoga poslao natrag.
Po kiši koja je sve jače padala, bjegunci su se vraćali u svoj zabran, u zavičaj. Ne okrenuvši se više nijednom, iščezli su u pukotinama prve stijene.
Barnes zaključa vrata. Zatim obrisa kišu sa svog lica.
— Hajdemo — predložio je. — Vratimo se u kuću. Osjećam se vrlo jadno; još jedno ovakvo uzbuđenje moglo bi mi naškoditi. Trebalo bi da odem k liječniku, ali nemam vremena. Vrata imaju sigurnosni uređaj, Fairfielde. To je jedan prijemnik za otkucaje mog srca, koji se prenose preko minijaturnog odašiljača. Kad ja umrem, vrata će se otvoriti. — Govorio je glasnije, dok su se spuštali prema džipu. — Fairfielde, vi se morate pobrinuti da dobijem liječničku pomoć. Ako mi se nešto desi...
— Možete se osloniti na mene, doktore Barnesu. Sada znam da vi možete diktirati uvjete. Možda ćete samo svojom prijetnjom uspjeti spriječiti atomski rat...

Viktor Dimitrijevič Kolupajev: Najveći dom u svemiru

Samyj boljšoj dom

Prevela Jadranka Vrbnjak

Djevojčica se probudila ali je ležala nepomično ne otvarajući oči. Ručice su zahvatile u prazno. Probudila ju je tišina što je postojala samo u njezinu snu. Oprezno je otvorila oči i ugledala majčino lice. Još nije svanulo. Vjetrić je mrsio maminu kosu.
— Što ti je, kćeri?
Mala se pridigne i zagrli majku.
— Lijepo je kod kuće...
— Da, ali moraš još spavati. Prerano je.
— Ne žrlim više spavati. U snu je takva tišina i praznina da me to budi
— Želiš li da sjedim kraj tebe?
— Molim te pjevaj mi nešto. Sjećaš li se one pjesme koju si pjevala dok je tata popravljao reflektore i kad mu je puklo čelično uže tako da se više nikako nije mogao vratiti k nama? Ta je pjesma govorila o najvećem domu.
— Otpjevat ću ti drugu, o šumi i suncu.
— A one se ne možeš sjetiti?
Majka je samo kimnula glavom i pogladila djevojčicu po crnoj kosi što se rasula po jastuku. Nije zaboravila tu pjesmu.
Nije znala gotovo ništa u vezi sa svojom kćerkom. A tko bi i znao? Osjećala se krivcem pred djevojčicom.
— Zatvori oči, mila moja. Pjevat ću ti tiho, tiho. A ti ne misli ni na što. Samo slušaj.
Imala je ugodno dubok glas. Voljela je tu pjesmu. Djevojčica je

stavila ruke pod glavu i žmirkajući promatrala majku. Gledale su se u oči. Tako je jedna pjevala, a druga slušala i šutjela. Odjednom je majka shvatila da je djevojčica ne vidi, da gleda kroz nju i da u mislima nije na ovoj verandi obrasloj cvijećem, već negdje daleko, daleko...

* * *

... Jedva zamjetno ritmičko zujanje. Toliko stalno da bi bez njega bilo strašno. Bila bi apsolutna tišina. Tako ugodno zuji indikator normalnog rada svih brodskih sistema koji osiguravaju život. Djevojčica sjedi u naslonjaču kraj oca i igra se s lutkom koju joj je napravila majka od ostataka svojih starih haljina što ih nije mogla iskoristiti za odjeću djevojčice.

Otac namršteno i netremice promatra indikatore uređaja, i uvijek iznova unosi u kompjuter kolone brojeva, mijenja program, i očekujući odgovore sastavlja novi. Obzorni je ekran otvoren samo trećinu i na njemu trepere nejasni obrisi zvijezda. Prema jednoj od njih probija se i njihov brod.

— Tamo je naš dom — iznenada govori djevojčica i pokazuje rukom u središte ekrana.

— Da, malena, tamo je naš dom.

Djevojčica se navikla pokazivati u središte ekrana. Tako su je naučili otac i majka. Tako je bilo ranije. Sada je njezin prstić pokazivao na neku drugu zvijezdu koja se tamo nalazila. Otac joj nije rekao da je brod izgubio kurs. Nije trebalo da to zna. I tako ne bi ništa razumjela.

— Alfa, nije ti dosadno sjediti ovdje?

— Ne, pa... Spremam se postati kapetan velikog, najvećeg broda.

»Ne malena moja, pobrinut ću se da nikada ne polijećeš sa Zemlje« — razmišlja otac.

Mama spava. Četiri sata sna. Zatim će četiri sata biti zajedno. Onda četiri sata spava otac. I Alfa s njim. Dotle će majka razbijati glavu kako vratiti brod na Zemlju.

Otvorila su se vrata i na njima se pojavila majka. Kako je bila lijepo odjevena! Stalno je mijenjala odjeću, kombinirala, prekrajala. Kosa joj se slijevala po leđima a preko čela joj je padao divan plavi uvojak. Mama je sada kao dobra vila iz Hajke.

— Ti si sada vila?

— Da, ona je naša vila — radosno prihvaća igru otac. — Nije li

tako?
— Tako je, tako je!
— Ako je tako, zatvorite oči.
Kapetan i djevojčica sklapaju oči i u rukama im se odjednom stvore jabuke. Alfa drhti od uzbuđenja. Otac nešto mrmlja. Čini se da je ljut.
— Opet nisi spavala?
Spavala sam. Poslije sam bila u stakleniku. — Gleda u njega s nadom. — Još ništa?
— Ništa.
* * *
Mama voli pjevati. Već je svanulo a ona i dalje nježno miluje djevojčicu i pjeva. Pjeva o smiješnim životinjicama i potočiću, plavom-plavom, bistrom-bistrom. Djevojčica se odjednom pridiže na laktove.
— Mama, govorila si da će u našem domu biti plavi strop... i crni.
Skoro je odvratila: »Zar sam to govorila«, ali se na vrijeme suzdržala.
— Svakako, kćeri. Imat ćemo plavi strop. A noću, kad je tamno, bit će crn.
— Sa svjetlima?
— Sa svjetlima? Ah, dakako, sa svjetlima.
— I na plavom će ploviti uvojci?
— Plovit će — složila se mama i razmišljala da li će se to moći urediti.
— A ponekad će se strop razmaknuti.
— Sve će biti kako želiš.
— A mi živimo u najvećem domu?
— Ne baš. Ima i većih. A ti bi željela živjeti u najvećem?
— Ti si govorila da ću živjeti u najvećem domu.
— Ljudima je bolje živjeti u malim domovima. Takvima kakav je naš. Da je okružen šumom, livadama i rijekom, i ponorom nad rijekom. A u šumi...
— Da, tako je bolje, ali ti si govorila...
— Spavaj. Još je rano, tek sviće. Moraš još malo spavati. A kada se probudiš, ići ćemo na farmu. Jesi li vidjela kako se muzu krave?
— Da, ići ćemo. — Djevojčica je sjela u krevetu. Noćna košuljica joj

je spala s mršavih leđa ali nije to opazila. — Otići ću. Želim otići. Ti ćeš me pustiti, mama?
— Pustit ću te ali ćemo prvo popiti mlijeko. Znači, ne sviđa ti se kod mene?
— Jako mi se sviđa kod tebe, ali želim otići. Želim vidjeti druge domove. Zar si se uvrijedila, mama?
— Ne, nisam. Ali mi je žao što ideš.
Djevojčica se obukla. Zajedno su popile mlijeko i Alfa oprezno krećući od rose vlažnim pijeskom ode do vrtne ograde i mahne mami rukom:
— Idem!
Djevojčica je otišla i žena uključi mali predajnik na narukvici. Disk zasvijetli.
— Glavnog odgajatelja — reče žena.
Na ekranu se istog trena pojavi lice muškarca.
— Nešto se dogodilo? — upitao je,
— Ona... ona je otišla.
A djevojčica je koračala poljskim putem promatrajući zvijezde kako se gase na jutarnjem nebu...
* * *
... Kapetan se u posljednje vrijeme rijetko pojavljivao u upravljačkoj kabini. Alfa ga je rijetko viđala. A kad bi se pojavio sav umašćen i uprljan metalnom piljevinom, bacala mu se u naručje ne dajući mu ni da se opere. Igrao se s njom, zatim je oprezno skidao s koljena, prao ruke i odlazio. Sada je Alfa gotovo sve vrijeme bila s mamom.
Zatim su se počeli redati neobični događaji. Prvo je otac njezin ležaj odnio u malu biblioteku, a mama joj je rekla da će od sada spavati tamo. Alfa je istog trena vidjela kako je okružuje potpuna tama i rasplakala se. Otac ju je prvi put strogo pogledao i ona se začuđena umirila. Činilo se da prve noći uopće nije spavala. Međutim, uređaji koje je otac montirao u njezin ležaj registrirali su da je plakala samo petnaestak minuta, a zatim odmah usnula.
Jednom su je otac i majka posjeli u naslonjač pred malim okruglim stolom u prostoriji za odmor i rekli joj da je sada već skoro odrasla osoba. (Njoj je, zapravo, bilo šest godina). Kako bi provjerili da li je zaista odrasla, odlučili su je zatvoriti u biblioteku sedam dana. Cijeli tjedan ne smije ih vidjeti. Mama je željela da to bude kraće, ali je

otac nepokolebljivo ostao na sedam dana.
— Moramo to uraditi? — pitala ih je Alfa.
— Moramo — odgovorio je ozbiljno otac.
— Želim da vidiš naš dom — reče mama.
— Lutke mi nećete uzeti?
— Nećemo — reče otac. — Možeš uzeti sobom što god želiš. Jednostavno moramo provjeriti tvoju hrabrost.
Idućeg dana su je zatvorili u biblioteku. U početku joj uopće nije bilo teško. Bilo je čak zanimljivo. Zatim joj je postalo malo dosadno. A uvečer se rasplakala ali nitko nije došao. Otac je za to vrijeme nešto bušio u maloj radionici a majka sjedila uz kompjuter. Uz komandni pult bio je postavljen ekran na kojem je Alfa plakala. I što je ona više plakala, majka je bila više namrštena, ali nije prekidala programiranje. S vremena na vrijeme bi je zvao kapetan i pitao:
— Kako ste vas dvije? Držite se?
— Držimo se — bodro mu je odgovorila mama.
— Radi nje, držite se obje.
Nakon tjedan dana Alfa je izišla iz biblioteke. Otac ju je nosio na rukama, a majka neprestano ponavljala da će sada sve biti dobro. Nakon nedjeljnog zatočeništva, Alfa kao da je zaista poodrasla. Mama ju je učila prati suđe, spremati jednostavnija jela, pospremati. Učila je čitati i pisati.
Jednom je Alfa izišla s ocem iz broda. U skafanderu, dakako. Dugo su bili u pustoši, približujući se i udaljujući od broda.
— Ne bojiš se? — upitao je otac.
— Ne bojim — hrabro je odgovorila Alfa.
* * *
Oko deset sati Alfa je stigla do odmorišta. Prošla je nekoliko kilometara i bila je malo umorna, iako joj se sviđalo hodati šumama i poljima, razgovarati s ljudima i raspitivati se za najveći dom, njezin dom, Ako bi joj odgovorili da znaju gdje se nalazi, raspitivala se o njemu. Ali ne, sve su to bili neki drugi domovi, ne onaj o kojem joj je pričala mama. Nije očajavala jer je oko nje sve bilo tako lijepo, žuto, prežuto, sunce je zasljepljujuće sjalo na plavom nebu, a uokolo je raslo prekrasno cvijeće kojem još nije znala ime. Trebalo je samo poželjeti — i kraj nje su već bili mama ili tata.
Na odmorištu nalazila su se samo dva mobila. U jedan su utovarivali

velike pakete, a drugi je bio spreman za polijetanje. Alfa mu je smjelo prišla i znakovima zamolila pilota da otvori vrata.
— Alfa — začudio se pilot. — Otkud ti ovdje?
— Pa, želim s tobom poletjeti.
— Poletjeti? Može. Ali ja se neću više vraćati na ovo mjesto i morat ćeš se vratiti sama.
— Ostat ću s tobom, tata.
— Sa mnom? Odlučila si tako?
— Još nisam, ali mi se sviđa tvoj mobil.
Pažljivo je podigao Alfu i zatvorio vrata kabine. Mobil se vinuo u nebo.
Pilot joj pokaže Zemlju ispod i ispred njih i kada djevojčica veselo priđe prozoru pažljivo pritisne disk.
— Molim glavnog odgajatelja.
Na malom se ekranu ukaže njegov lik.
— Ona je sa mnom u kabini — reče pilot. — Mobil tipa »Božja krava«. Broj 19-19. Letim u seoce u tajgi, u Aldan.
Čovjek na ekranu se osmjehne.
— A što možemo! Odvezi je sa sobom. Upozorit ćemo ljude u selu. Kako te zove?
— Tata...
— Da li se raspitivala za najveći dom?
— Još nije... Nisu ga našli?
— Nisu — odmahne glavom glavni odgajatelj. — Ona ne zna gdje se on nalazi, ako je uopće postojao. Prije će biti da je to neka dječja hiperbola, šteta što je to opsjeda... Pustimo je neka putuje. Hvala na obavijesti.
Alfa je zaneseno gledala dolje na zelene mrlje šuma, lagano požutjela polja, plave žile rijeka i oči jezera.
— To je sag?
— Gdje? A... ono tamo? Stvarno je nalik na prostirku. Sviđa ti se?
— Jako. Nalikuje na moj dom.
U selu su na mobil odmah došli geolozi. Već su bili obaviješteni o Alfinom dolasku.
— Zdravo, mama, — reče djevojčica niskoj ženi u plavom kombinezonu. Imala je žive crne oči i kratku kosu.
— Zdravo kćeri...

* * *

... Mama je tada imala na sebi isto takav plavi kombinezon. Uvijek ga je nosila kada je navlačila skafandar. I tata je bio u plavom. Posljednje dane bili su uz nju. Otac se igrao s Alfom, često bi je posjeo u malenu raketu za jednu osobu, tumačio joj čemu služe određene poluge, raznobojna svjetla na komandnoj ploči. Već se dobro snalazila u svemu tome. Lako je pamtila dječja glavica! U svakom slučaju, znala je upravljati raketom. Nekoliko je puta polijetala s broda i udaljavala se stotinjak kilometara, mijenjala brzine, ubrzavala, usporavala i vraćala se na brod. Upravljanje raketom bilo je dakako i pod kontrolom brodskih uređaja.

Otac je bio neobično nježan s Alfom. I mama... Kao da je sve vrijeme zadržavala suze čekajući nešto. A onda je otac jednoga dana kazao:

— Danas.

Ponovo su je posjeli u naslonjač u biblioteci. Sjeli su uz nju i držali je za ruke.

— Alfa — rekao je otac. — Ti si već odrasla djevojčica. Sjećaš se kada ti je mama govorila o našem najvećem domu?

— Pjevala mi je o njemu.

— Da, i pjevala je o njemu. To je tvoj dom. Moraš živjeti u njemu. Otputovat ćeš do svog doma u maloj raketi u kojoj si već toliko puta letjela.

Djevojčica je radosno zapljeskala rukama. Ona je tako silno željela vidjeti svoj dom!

— Letjet ćeš sama. I letjet ćeš dugo, dugo. A ti se ne bojiš letjeti sama?

— Ne bojim se — hrabro je odgovorila.

— Hrabro tatino. Nećeš se dosađivati. Napravio sam ti malenog smiješnog čovječuljka. Zna hodati a može čak i razgovarati, iako ne baš savršeno. Uzet ćeš ga sa sobom.

— A vi? Zašto vi ne poletite sa mnom?

— Raketa je napravljena samo za jednoga čovjeka. Osim toga, mi moramo raditi. Nije li tako? — okrenuo se ženi.

Nije mogla odgovoriti, samo je jače stisnula Alfinu ruku

— Ali vi ćete doći kasnije?

— Da, da, potrudit ćemo se. A dok mi ne dođemo, u tvome domu bit

će drugi tata i mama. Sama ćeš ih izabrati.
— Bit će tako dobri kao i vi?
— Alfa, ti ćeš sama izabrati.
Djevojčica je sumnjičavo kimnula glavom.
— Znaš raditi sve što ti je potrebno, a kada dođeš na Zemlju oni će te dočekati. Obavezno će te dočekati.
Već sjedi u raketi. Uz nju je mali smiješni čovjek — robot. Na koljenima lutka. Iznad glave pola metra prostora. Ispred komandna ploča, nekakve ručice i uređaji zatvoreni u kutiju kako ih Alfa slučajno ne bi dirala.
U raketi je sve predviđeno. Zalihe hrane, vode i zraka. Knjige napisane maminom rukom. Papiri, olovke. Mali uteg i bicikl pričvršćen za pod. Ukupno četiri kubična metra.
— Nismo ništa zaboravili? — po tko zna koji put pita mama kapetana.
— Ima zalihe za dvije godine. Ali mora stići prije. Za četiri stotine dana.
— Ona ne...
— Neće proći kraj Sunca. Izračunavao sam sve stotinu puta a ti si provjeravala.
— Da, provjeravala sam...
Pod Alfinim je naslonjačom kutijica sa zapisima i snimkama. Podaci o njihovoj ekspediciji. Ekspediciji na koju su otišli njih dvoje. Uradili su sve što je bilo predviđeno, ali se nisu mogli vratiti na Zemlju, u svoj dom. Ali ona, Alfa, mora vidjeti Zemlju.
Gotovo godinu dana otac je uređivao tu malu raketu, posljenju od tri koje su nekada imali na brodu. Predvidio je sve. Mama se jedva drži. Tek kada će raketa poletjeti, neće izdržati, pasti će jecajući. Nikada više neće vidjeti svoju kćer.
— Vrijeme je — govori otac. Kretnje su mu postale neprirodne, mehaničke. — Alfa, letiš doma. To je tvoj dom. Najveći dom na cijelom svijetu, u cijelom svemiru...
— Alfa — šapće majka.
— Ima plavi strop? — pita Alfa.
— Da, da, da! — odgovara mama. — I na plavom stropu plove bijeli oblaci nalik na uvojke! Noću je crn... crn... i svjetluca...
— Alfa, zbogom mala moja djevojčice. Budi hrabra.

— Alfa... — to je rekla mama.
I Alfa već sjedi u raketi.
— Start — uzvikuje otac i pritišće tipku na komandnom uređaju.
Kratka munja ruši se s ruba broda i iščezava prema Suncu.
Mama ne plače, nema snage plakati, plače otac.
Izgubljeni brod kreće se neumoljivo naprijed, nekamo daleko od Sunca.
* * *
— Sada ćemo ručati — govori žena u plavom kombinezonu. — Ovdje pod otvorenim nebom, uz vatru. Ti još nikada nisi sjedila uz vatru?
— Nisam — odgovara Alfa.
— Zatim ćemo ći u planinu i vidjeti medvjeda.
— Živog, pravog medvjeda? — raspituje se djevojčica, a oči joj svjetlucaju od nestrpljenja.
— Da, pravog, živog medvjeda.
— Krenimo odmah, mama.
— Ne dijete, prvo moramo objedovati i skupiti snage.
Skupina geologa stoji oko njih i svi se smješkaju. Mladići u raznobojnim kombinezonima i sasvim mlade djevojke.
— Da li je istina da je ispod tebe sag dok letiš u mobilu? — obraća se svima Alfa.
— Istina je — odgovara pilot. — I kada hodaš ispod tebe je sag. Pogledaj ovaj sag od cvijeća. Predivan je, zar ne?
— Predivan — potvrđuje Alfa, čučne i miluje šarene glavice cvjetova. — Da li je nebo zaista nalik na plavi strop? Sjećaš se, mama, ti si mi pričala o najvećem domu u svemiru?
— Sjećam se — za svaki slučaj odgovara djevojka u plavom kombinezonu. Ali ona gotovo ništa ne zna o toj djevojčici. Zar glavni odgajatelj na Zemlji...
* * *
...» Primite me na brod! Primite me na brod!« Takve su signale uhvatili na nekoliko brodova u blizini Plutona. Spokojni muški glas ritmički je ponavljao: »Primite me na brod!«
Jedan od brodova izmijenio je kurs i uzeo malu raketu za koju nitko nije znao kako je dospjela ovamo. U raketi nije bio muškarac već samo snimka njegova glasa. U raketi se nalazila mala djevojčica.

— Želim kući, tata — umorno je mrmljala prosijedom kapetanu koji ju je uzeo u naručje.
— Gdje je tvoj dom, malena?
— Moj je dom najveći dom u svemiru.
Zatim je na Zemlji s njom razgovarao glavni odgajatelj. Djevojčica je bila neobično razvijena za svojih sedam i pol godina. Mnogo je znala, mnogo umjela. U letu je shvatila sve što su joj objašnjavali. Imala je samo dvije deformacije. Odjednom bi neočekivano nekog muškarca zvala tata a ženu mama. Prošao bi dan i već je izabrala novog tatu i novu mamu. I još nešto, neprekidno je molila da joj pokažu najveći dom, njezin dom.
Savjet odgajatelja zatražio je podatke o njezinim pravim roditeljima. Ne, oni nikada nisu imali velik dom. Nisu uopće imali doma. Ravno iz škole za astropilote otišli su na daleka istraživanja.
— Tražit ću svoj veliki dom — objavila je Alfa i otišla od glavnog odgajatelja. Nije ju zadržavao. Napravio je presedan: sada je svaki čovjek na Zemlji znao za Alfu koja traži svoj dom. Svi su obvezni da joj pomognu. Svatko joj mora zamijeniti majku ili oca.
— Da li stvarno krov doma može zalutnjiti i bljesnuti? pita Alfa.
— Ne može — odgovara netko. — Krovovi su sada vrlo sigurni.
— Može — odjednom će pilot mobila. — Može. Za nevremena i sama ćeš se uvjeriti.
— To je strašno?
— Strašno je ali neobično lijepo.
— A mogu li se zidovi doma razmaknuti kada im se približiš?
— Slušaj sad ovo... — šapnuo je netko, ali su ga prijekorno pogledali i on umukne.
— Mogu — nastavi pilot. — Evo, vidiš li onaj zid iza planine? Doletjet ćemo do njega i on će se pomaknuti dalje. I koliko god ga mi dostizali, on će se pomicati sve dalje i dalje.
— Ovo neobično nalikuje na ono što si mi pričala o najvećem domu, o mojem domu — reče Alfa obraćajući se ženi u plavom.
— Zato što ovo i jest tvoj dom. Cijela Zemlja — to je tvoj dom. To je najveći dom na svijetu, u cijelom svemiru.
— Da, tako si mi govorila...
Uvečer, kad su se vratili s planine i sjeli uz vatru, nebo je već bilo potpuno tamno. Žena je upitala djevojčicu:

— Nećeš me ostaviti i otići? Ostat ćeš sa svojom mamom?
— Mama — reče Alfa — vratit ću se. Ali prvo želim vidjeti svoj dom. Želim ga dobro razgledati i upoznati.
Ujutro je Alfa već sjedila u mobilu. Kada su doletjeli do planine, ona krikne pilotu:
— Gledaj, tata, zidovi se moga doma razmiču!

Riječ urednika

Dragi čitatelju!

Budući da ovo pišem na godišnjem odmoru, shvatit ćete razlog zbog kojega je ova »riječ« tako kratka, da ne kažem lakonska. Uostalom, dobar razlog zlata vrijedi...

— Prvo: Ovaj broj SIRIUSA. Kao što vidite, u njemu je opet mini-YU, ali drukčiji od svih dosadašnjih! Možda ste već opazili: sve su priče iz pera — autorica! A možda ste još nešto opazili: i ostale (strane) priče u, ovom SIRIUSU su također autorice ili napisale ili bar prevele (ili oboje)! A sve to umjesto osmomartovskih čestitki... Da. zaista, nisam li gore, na početku »riječi«, morao napisati »draga čitateljice«?

— Drugo: Opet zbog onog zlata vrijednog razloga u Ovom broju nema ni »Za... — Nije za SIRIUS«, a ni »Burze«. Strpite se do idućeg broja, najljepše Vas molim!

— Treće: Poteškoće u vezi s opskrbom papirom nisu mimoišle ni naš SIRIUS, pa ako ovaj broj (a. i poneki od idućih) slučajno zakasni na Vaš kiosk dan ili dva — ne krivite za to uredništvo! Zaista činimo sve da se to ne dogodi!

— Četvrto: Nakon Ben Bove, Furtingera i Mažuranića. za Vas koji se okušavate u pisanju znanstvene fantastike brine se i Isaac Asimov. Doduše kratko i jezgrovito, ali i efikasno... Uostalom, čitajte u SIRIUSU 70!

— Peto: Opet ovaj broj SIRIUSA.. Pitat ćete: zašto dvije priče iste autorice? Odgovaram: a zašto ne? Osim toga, priče su toliko različite sadržajem da ne konkuriraju jedna drugoj. Sviđaju li Vam se? A

kako vam se sviđa priča »Snijega«?

— Šesto: Evo me opet na početku. Tko je vidio toliko pisali na odmoru? Dosta!

— Sedmo: Srdačno Vaš Borivoj Jurković

SCAN i OCR: Sekundica
Ispravka: MasterYoda
Prelom: MasterYoda
www.sftim.com

e-knjiga:

Chita(m) 2012.